

แนะนำจังหวัด **ฉะเชิงเทรา**

ฉบับ **อำเภอพนมสารคาม**

ผศ.ประเสริฐ สีลรัตน
อ.จินดา เนื่องจำนงค์

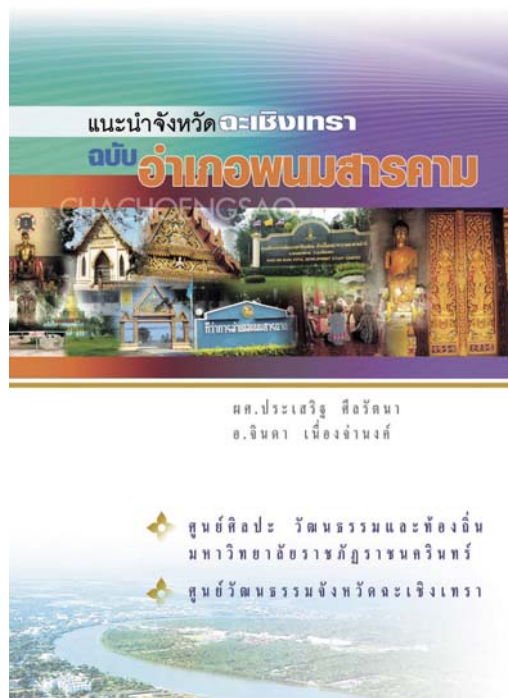

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรม และท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา

ISBN : 974-8234-20-7

เจ้าของ	ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอนก เทพสุภรณ์กุล อาจารย์อุทิน รวยอารี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุมศรี นพวงศ์ ณ อยุธยา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ รองอธิการบดีกิจการนักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ
คณะผู้จัดทำ	ศศ.ประเสริฐ อาจารย์จินดา อาจารย์ชูชาติ อาจารย์กิจจา นางอรวรรณ น.ส.นวลลออ	ศิริรัตน์ เนื่องจำนงค์ นาโพทอง สิงห์ยศ แสงอรุณ อนุสิทธิ์
พิมพ์ที่ :	บริษัทเอ็มเอ็น คอมพิวเตอร์ จำกัด ๔๘๘-๔๕๐ สถานขนสงระเชิงเทรา อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐ โทร. / แฟกซ์ ๐-๓๘๕๑-๕๓๓๐ , ๐-๓๘๕๑-๕๕๓๐ พ.ศ. ๒๕๔๘	

คำนำ

แนะนำจังหวัดละโว้ “ฉบับอำเภอพนมสารคาม” นี้เป็นโครงการรวบรวมและเผยแพร่คุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของอำเภอพนมสารคาม ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ “วัด” ทั้งนี้เนื่องจาก “วัด” เป็นศูนย์รวมทางจิตใจและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น นับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา ซึ่งในปัจจุบันชุมชนได้รับวัฒนธรรมเมืองมาจากส่วนกลาง ทำให้ความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นถูกละเลย หรือลืมเลือนไป อีกทั้งในพื้นที่ที่มีความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางภูมิทัศน์ และสิ่งก่อสร้าง เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยนิยม จนทำให้คุณค่าความเป็นท้องถิ่นและเอกลักษณ์ของชุมชนถูกทำลายไปตามค่านิยมใหม่ อย่างน่าเสียดาย

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น เล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาพและข้อมูลเชิงวิชาการ เพื่อเผยแพร่ให้อุณชนและผู้สนใจได้ตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น ทั้งเรื่องราวที่เป็นประวัติศาสตร์ หรือภาพบรรยากาศในอดีต ที่ไม่สามารถเรียกร้องให้หวนกลับคืนมา โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน และเพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรัก ห่วงแหนคุณค่าในท้องถิ่นของตน เท่าที่ศักยภาพแห่งกาลเวลา และขีดความสามารถจะเอื้ออำนวย

ขอขอบคุณ ผศ.นภาพร อมรเลิศสินไทย และผู้ที่มีส่วนร่วมในการผลักดันให้ข้อมูลภาพและข้อมูลเชิงวิชาการมีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่งทุกท่าน

ทางศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ส่วนที่ยังขาดหายไปคงได้รับการสานต่อ และเติมเต็มจากท่านในวันข้างหน้า ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม และน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นได้ในระดับหนึ่ง เราหวังเช่นนั้นจริง ๆ

ประเสริฐ ศีลรัตน

จินดา เนื่องจำนงค์

อำเภอพนมสารคาม

อำเภอพนมสารคาม

อำเภอพนมสารคาม เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเป็นเมืองพนมสารคาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๕ มีเจ้าเมืองปกครองในตำแหน่งพระพนมสารคามรินทร์ แต่เดิมศาลาว่าการเมืองพนมสารคาม ตั้งอยู่บริเวณข้างวัดโพธิ์ใหญ่ ศาลหลักเมืองพนมสารคาม อยู่ใกล้โรงเรียนวัดท่าลาดเหนือ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้ยุบเมืองพนมสารคามเป็นอำเภอพนมสารคาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ โดยมีหลวงประเทศสุราษฎร์ (แหยม สาริกะภูติ) เป็นนายอำเภอพนมสารคามคนแรก ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ สมัยหลวงรามบุรานุกิจ เป็นนายอำเภอพนมสารคาม (คนที่ ๒) ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอพนมสารคามไปยังฝั่งตรงข้ามคลองท่าลาด บริเวณโรงเรียนไพบูลย์ประชานุกุลในปัจจุบัน และที่ตั้งเมืองพนมสารคาม เดิมบริเวณข้างวัดโพธิ์ใหญ่เป็นตำบลเมืองเก่า ส่วนที่ตั้งอำเภอใหม่ บริเวณโรงเรียนไพบูลย์ประชานุกุล เรียกว่า “เมืองใหม่” (ปัจจุบันตำบลเมืองใหม่แยกไปเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอรสาธิน) ต่อมาในราวปี พ.ศ. ๒๔๘๐ สมัยนายชวน สุริยจันทร์ เป็นนายอำเภอพนมสารคาม ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งที่ฝั่งตรงข้าม วัดท่าเกวียน อันเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอพนมสารคามในปัจจุบัน

ประวัติการตั้งชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอพนมสารคาม

สภาพพื้นที่ในอำเภอพนมสารคาม นับแต่อดีตสันนิษฐานว่า มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนมาช้านาน โดยอาศัยหลักฐานที่พบทั้งทางด้านโบราณคดีและทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งแบ่งออกเป็นลำดับยุคสมัยได้ดังนี้

๑. จากหลักฐานทางด้านโบราณคดี

สมัยทวารวดี มีหลักฐานจากแหล่งโบราณคดี ดังนี้

- แหล่งโบราณคดีบ้านบึงกระจับ หมู่ที่ ๖ ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม พบเศษเครื่องปั้นดินเผาแบบเดียวกับเมืองศรีมโหสถ เศษเครื่องถ้วยจีนเคลือบสีเขียวสมัยราชวงศ์ถัง ชุมชนแห่งนี้อยู่ในสมัยประวัติศาสตร์ตอนต้น ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖

- แหล่งโบราณคดีบ้านโคกหัวข้าว (วัดอุดมธัญญาหาร) หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าถ่าน อำเภอพนมสารคาม พบระฆังหินปูนขนาดใหญ่ ๓ ชิ้น ฐานประติมากรรมทำจากหินทรายสีเขียว ศิลปะแบบทวารวดี โบราณสถานก่อสร้างด้วยอิฐแบบทวารวดี เศษเครื่องปั้นดินเผา เครื่องสังคโลกและเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง

- แหล่งโบราณคดีบ้านคูเมือง หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม พบเศษเครื่องปั้นดินเผา หินบดขยา และโบราณสถานก่อสร้างด้วยศิลาแลง ศิลปะสมัยทวารวดี

จากหลักฐานที่ปรากฏดังกล่าว พื้นที่เขตพนมสารคามจึงมีชุมชนตั้งอยู่ตั้งแต่สมัยทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖ เป็นต้นมา ประกอบกับบริเวณนี้เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง มีคลองท่าลาดไหลผ่านลงสู่แม่น้ำบางปะกงที่ปากน้ำโจ้โจ้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้นพนมสารคามจึงเหมาะที่จะเป็นเมืองท่าค้าขายกับดินแดนอื่น ๆ ในระแวกใกล้เคียงทั้งทางบกและทางน้ำกับเมืองโบราณในสมัยเดียวกัน เช่น เมืองศรีมโหสถ ชุมชนบริเวณโบราณสถานสระมรกต ชุมชนบ้านโคกขวาง อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี ชุมชนบ้านโคกหัวข้าว ตำบลท่าถ่าน อำเภอพนมสารคาม บ้านคูเมือง ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม เมืองพระรถ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เมืองดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ชุมชนโบราณบ้านโคกกระโดน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก นอกจากนี้ยังติดต่อกับดินแดนที่อยู่ไกลออกไป เช่น บุรีรัมย์ นครปฐม รวมทั้งดินแดนโพ้นทะเล เช่น จีน อินเดีย เปอร์เซีย เป็นต้น

สมัยกรุงศรีอยุธยา ชุมชนในบริเวณอำเภอพนมสารคาม มีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานในสมัยนี้ คือ

- บริเวณบ้านโคกหัวข้าว และวัดอุดมธัญญาหาร หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าถ่าน อำเภอพนมสารคาม พบใบเสมาทำด้วยหินทรายแดง ปักอยู่เป็นคู่ขนานและลาดลาดเหมือนกัน สลักเป็นลวดลายศิลปะอยุธยา ตอนปลาย-รัตนโกสินทร์ เครื่องปั้นดินเผาประเภทไห เช่นเดียวกับที่พบในชุมชนอยุธยา

- บริเวณริมคลองท่าลาด ด้านทิศเหนือของวัดท่าลาดเหนือและท่าลาดใต้ ตำบลท่าถ่าน อำเภอพนมสารคาม พบเศษเครื่องปั้นดินเผา เครื่องถ้วย เครื่องสังคโลกเคลือบสีเขียวและเขียนลายสีดำได้เคลือบขาว เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หยวน และราชวงศ์หมิง อายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๘-๒๓

- บริเวณวัดท่าลาดเหนือ พบใบเสมาหินทรายแดง มีลวดลายซึ่งเป็นลักษณะศิลปะอยุธยาตอนต้น และเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง แบบศิลปะอยุธยาตอนปลาย

จากหลักฐานดังกล่าว สันนิษฐานว่าบริเวณนี้น่าจะเป็นแหล่งชุมชนมาตั้งแต่ช่วงอยุธยาตอนต้น จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ และเป็นเส้นทางผ่านไปยังชุมชนอื่น โดยอาศัยคลองท่าลาดไปยังปากน้ำโจ้โล้ ซึ่งติดต่อกับแม่น้ำบางปะกง นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางระหว่างปราจีนบุรีและชลบุรี อันเป็นเส้นทางชายฝั่งทะเลตะวันออก และจากหลักฐานโบราณคดีที่พบในเขตจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี ชลบุรี สันนิษฐานว่าเป็นเส้นทางวัฒนธรรมแบบทวารวดี โดยได้รับวัฒนธรรมจากอินเดีย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างชัดเจน เช่น เมืองศรีมโหสถ เมืองดงละคร เมืองพระรถ เมืองบริเวณบ้านค่ายและเมืองเพนียด ในกลุ่มเมืองเหล่านี้มักพบวัฒนธรรมเขมรสอดแทรกด้วย โดยเฉพาะในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ เพราะความเสื่อมของวัฒนธรรมทวารวดี

ภายหลังพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เขมรเสื่อมอำนาจลง ศูนย์กลางอำนาจได้เปลี่ยนมาอยู่ที่อยุธยา กลุ่มเมืองดังกล่าวที่เป็นชุมชนเล็ก ๆ มีการย้ายที่ตั้งเมืองไปตามลำน้ำ เพราะเหตุผลในทางเศรษฐกิจและการค้า การคมนาคม การป้องกันตัวเองจากภัยสงคราม อีกทั้งยังอาศัยแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นชุมชนพนมสารคาม จึงมีการตั้งถิ่นฐานตามลำน้ำคลองท่าลาดมาตลอดในช่วงสมัยอยุธยา ถึงสมัยรัตนโกสินทร์

๒. จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

สมัยกรุงธนบุรี ในปี พ.ศ. ๒๓๒๑ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เป็นแม่ทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองขึ้นมาเป็นของไทย ได้กวาดต้อนผู้คนชาวเมืองเวียงจันทน์ลงมาอยู่แถบเมืองลพบุรี สระบุรี นครนายก และเมืองฉะเชิงเทรา ชาวลาวบางส่วนจึงตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายอยู่แถบบริเวณคลองท่าลาด และตั้งชื่อหมู่บ้านและวัดตามชื่อบ้านเดิมในลาว เช่น วัดจอมมณี วัดโพธิ์ใหญ่ วัดนาเหล่าน้ำ วัดเมืองแมด วัดบ้านเลื้อ วัดจอมศรี วัดเชียงใต้ วัดเตาเหล็ก วัดมหาเจดีย์ วัดเมืองกาย และวัดลาดฮ้าง ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ยกกองทัพไปตีลาวและเขมรในปี พ.ศ. ๒๓๗๖ ได้กวาดต้อนชาวลาวและเขมรเข้ามาเป็นเชลยจำนวนมาก และกำหนดพื้นที่ให้ไปตั้งบ้านเรือนโดยให้ชาวลาวเวียงและลาวพวน ตั้งบ้านเรือนที่บ้านท่าทราน ชุมชนบริเวณนี้จึงหนาแน่นขึ้นเป็นลำดับ

- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านท่าทราน ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองท่าลาด เป็นเมืองพนมสารคาม ในปี พ.ศ. ๒๓๙๕ โดยแบ่งเขตแดนตั้งแต่ปากน้ำโจ้โล้ เข้าไปตามลำคลองท่าลาด ฝ่ายใต้เป็นแขวงเมืองฉะเชิงเทรา ฝ่ายเหนือเป็นเมืองพนมสารคาม และมีพระพนมสารนรินทร์เป็นเจ้าเมือง

- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมณฑลปราจีน ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ โดยรวมหัวเมืองทางลำน่านบางปะกง คือ เมืองปราจีนบุรี เมืองฉะเชิงเทรา เมืองนครนายก และเมืองพนมสารคาม มีที่ตั้งมณฑลอยู่ที่เมืองปราจีนบุรี ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ได้ยุบเมืองพนมสารคามเป็นอำเภอเมืองพนมสารคาม และในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้ย้ายที่ตั้งมณฑลปราจีนมาตั้งที่เมืองฉะเชิงเทรา

คำขวัญของอำเภอพนมสารคาม

คลองท่าลาดทิวทัศน์น่ายล ถนนพระรถเสน อาชีพเด่นเกษตรกรรม
วัฒนธรรมไทยพวน สวนพฤกษศาสตร์ล้ำค่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

สภาพทางภูมิศาสตร์

อำเภอพนมสารคาม มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอแปลงยาว และสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

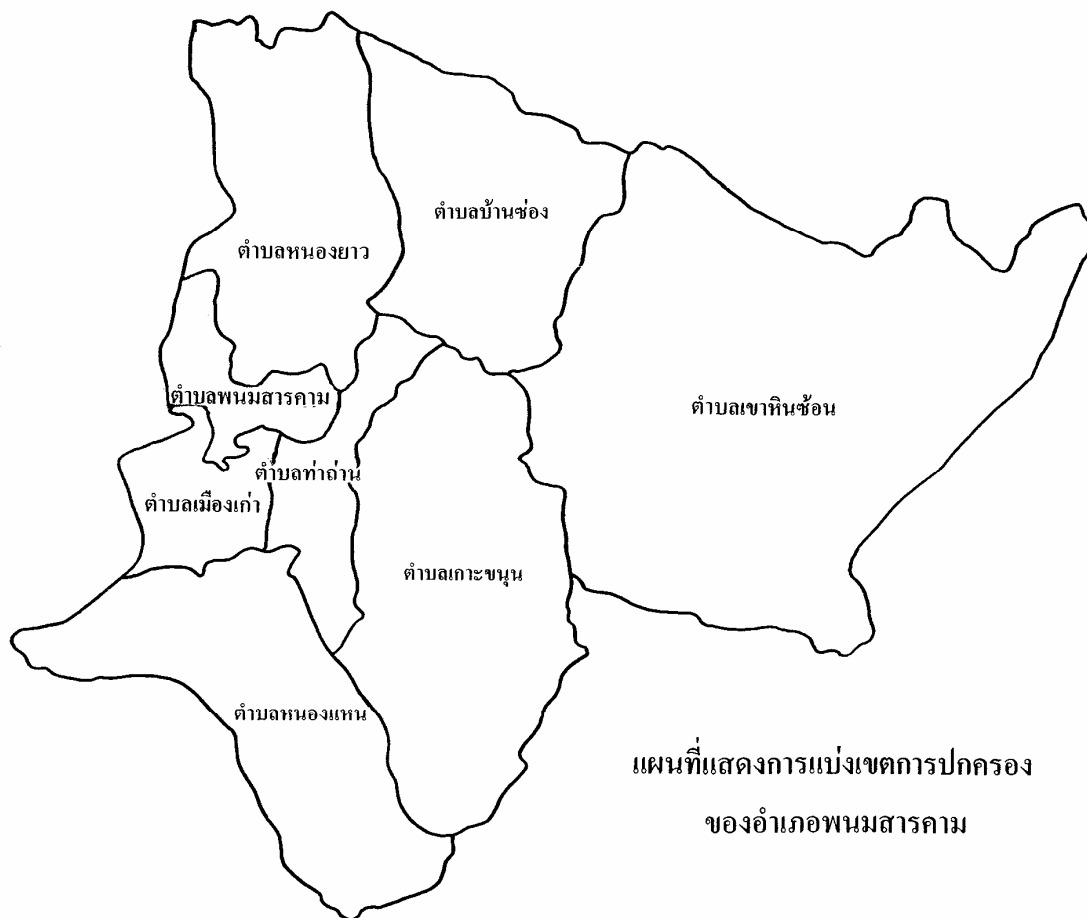
การเดินทาง

การเดินทางเข้าสู่อำเภอพนมสารคาม มีถนนสายหลัก ดังนี้

- สาย ๓๐๔ (ฉะเชิงเทรา - กบินทร์บุรี) จากฉะเชิงเทรา ถึงพนมสารคาม ระยะทาง ๓๑ กิโลเมตร
- สาย ๓๑๕ (พนมสารคาม - ปราจีนบุรี) จากปราจีนบุรี ถึงพนมสารคาม ระยะทาง ๓๔ กิโลเมตร
- สายพนมสารคาม – บางคล้า หรือถนนอุทธรีประศาสน์ ระยะทาง ๑๗ กิโลเมตร
- สาย ๓๓๔๗ (พนมสารคาม - บ้านสร้าง) จากปราจีนบุรี ถึงบ้านสร้าง ระยะทาง ๓๔ กิโลเมตร
- สาย ๓๒๔๕ (พนมสารคาม – สนามชัยเขต - ท่าตะเกียบ) จากพนมสารคาม ถึงสนามชัยเขต ถึงท่าตะเกียบ ระยะทาง ๑๖ และ ๔๖ กิโลเมตร มีรถโดยสารประจำทางผ่านไปจนถึงอำเภอคลองหาดและอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

และรถโดยสารประจำทางที่ผ่านอำเภอพนมสารคาม คือ พนมสารคาม - ฉะเชิงเทรา, กรุงเทพฯ - พนมสารคาม, ปราจีนบุรี – ฉะเชิงเทรา, พัทธยา - แม่สาย, ระยอง - นครราชสีมา และอรัญประเทศ-ฉะเชิงเทรา

การแบ่งเขตการปกครอง

ดังนี้

อำเภอพนมสารคามมีพื้นที่ ๓๕๘,๐๑๔ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็นตำบล ๘ ตำบล ๘๖ หมู่บ้าน

๑. ตำบลพนมสารคาม มี ๓ หมู่บ้าน
๒. ตำบลเกาะขนุน มี ๑๕ หมู่บ้าน
๓. ตำบลเขาหินซ้อน มี ๑๓ หมู่บ้าน
๔. ตำบลเมืองเก่า มี ๙ หมู่บ้าน
๕. ตำบลท่าถ่าน มี ๙ หมู่บ้าน
๖. ตำบลหนองยาว มี ๑๒ หมู่บ้าน
๗. ตำบลหนองแห่น มี ๑๕ หมู่บ้าน
๘. ตำบลบ้านซ่อง มี ๑๔ หมู่บ้าน

และมีเทศบาลตำบล ๓ แห่ง คือ เทศบาลตำบลพนมสารคาม เทศบาลตำบลเกาะขนุน และ
เทศบาลตำบลเขาหินซ้อน

๑. ตำบลพนมสารคาม

ชื่อเดิมคือตำบลท่าเกวียนและเมื่อประมาณ ๘๐ ปี ที่ผ่านมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นตำบลพนมสารคาม
แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๓ หมู่ คือ

หมู่ที่ ๑ บ้านท่าเกวียน

หมู่ที่ ๒ บ้านเมืองกาย

หมู่ที่ ๓ บ้านเชียงใต้

ประวัติหมู่บ้านตำบลพนมสารคาม

หมู่ที่ ๑ บ้านท่าเกวียน

หมู่บ้านตลาดท่าเกวียน เดิมเรียกว่า “ท่าเกวียน” เหตุที่เรียกเช่นนี้เนื่องจากบริเวณที่เป็นตลาดท่าเกวียนในปัจจุบันนี้ แต่ก่อนเป็นป่าละเมาะเล็ก ๆ ริมคลองท่าลาด ตลอดแนวริมคลองส่วนใหญ่เป็นต้นไผ่ เฉพาะตรงบริเวณที่เป็นที่ตั้งตลาดท่าเกวียนเป็นป่าไผ่ห่อม ๆ เป็นที่ลาดและราบริมคลอง ในขณะนั้นแรก ๆ มีผู้อยู่อาศัยเพียง ๕-๖ หลังคาเรือน ตั้งบ้านอยู่บนบกบ้าง อาศัยแพอยู่ริมน้ำบ้าง หมู่บ้านเล็ก ๆ นี้เป็นศูนย์รวมของเกวียนซึ่งเป็นพาหนะในสมัยนั้น ที่บรรทุกสินค้าจากท้องถิ่นต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ อันได้แก่ ข้าวเปลือก พืชไร่ และของป่า เช่น ไม้จูดไฟ น้ำมันยาง น้ำผึ้ง ฯลฯ จากโคกมอญ โลกปิบ ท่าประชุม

ดงน้อย ฯลฯ ในแต่ละวันจะมีเกวียนบรรทุกสินค้ามาลงของที่ท่าเกวียนแห่งนี้นับเป็นร้อย ๆ เล่ม กล่าวกันว่าเสียงเกวียนที่มาจากทิศต่าง ๆ ดังอยู่ตลอดวันไม่ขาดสาย ซึ่งส่วนใหญ่จะออกจากบ้านบรรทุกสินค้ามาตั้งแต่เช้ามืดสว่าง เมื่อขนถ่ายสินค้าซื้อขายแลกเปลี่ยนเสร็จสรรพแล้ว ก็จะพักวัวควายเป็นเวลาพอสมควร จึงเริ่มออกเดินทางกลับบ้าน

ต่อมาประชากรเริ่มขยายมากขึ้นโดยมีพวกชาวจีนบ้าง ชาวลาวอพยพจากเวียงจันทน์บ้างทยอยเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย ชาวจีนที่มาค้าขายทำมาหากินก็ตั้งถิ่นฐานร้านค้า ทำให้หมู่บ้านกลายเป็นตลาดมีสินค้ามากมายขยายวิวัฒนาการจากเดิมเป็นเพียงที่ลงของถ่ายเทสินค้า มาเป็นตลาดท่าเกวียนอันเป็นแหล่งชุมชนและย่านการค้าที่สำคัญของอำเภอพนมสารคามในปัจจุบัน

หมู่ที่ ๒ บ้านเมืองกาย

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๓ บ้านเชียงใต้

ตั้งขึ้นเมื่อสมัยเวียงจันทน์แตก ประชาชนที่อพยพมาอยู่ที่นี่ส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายลาวเวียงจันทน์ ชื่อของหมู่บ้านจึงใช้ชื่อเดิมที่มาจากเวียงจันทน์ ต่อมาได้มีการวิวัฒนาการขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับจนถึงปัจจุบัน

สถานที่ที่น่าสนใจ
ในตำบลพนมสารคาม

วัดหนองรี

วัดหนองรี ตั้งอยู่เลขที่ ๔๕๕ บ้านหนองรี ถนนพนม - ท่าลาด หมู่ที่ ๑ ตำบลพนมสารคาม อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๖ ไร่ ๒๐ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือ และทิศใต้ จรดหมู่บ้านหนองรี ทิศตะวันออก จรดคลองท่าลาด ทิศตะวันตก จรดถนนพนมท่าลาด มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๑ ไร่

วัดหนองรี ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระอวบ			
รูปที่ ๒	พระวอน			
รูปที่ ๓	พระสังวร			
รูปที่ ๔	พระครูปัญญาธรรมคุณ	พ.ศ. ๒๕๐๘	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๔
รูปที่ ๕	พระครูสังวรธรรมรักษ์	พ.ศ. ๒๕๓๔	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นอาคารไม้ทรงไทย

๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นอาคารไม้ทรงไทย

๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๔ หลัง เป็นอาคารไม้ ๓ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๑ หลัง

๕. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ คือ ฌาปนสถาน จำนวน ๑ หลัง และโรงครัว จำนวน ๑ หลัง

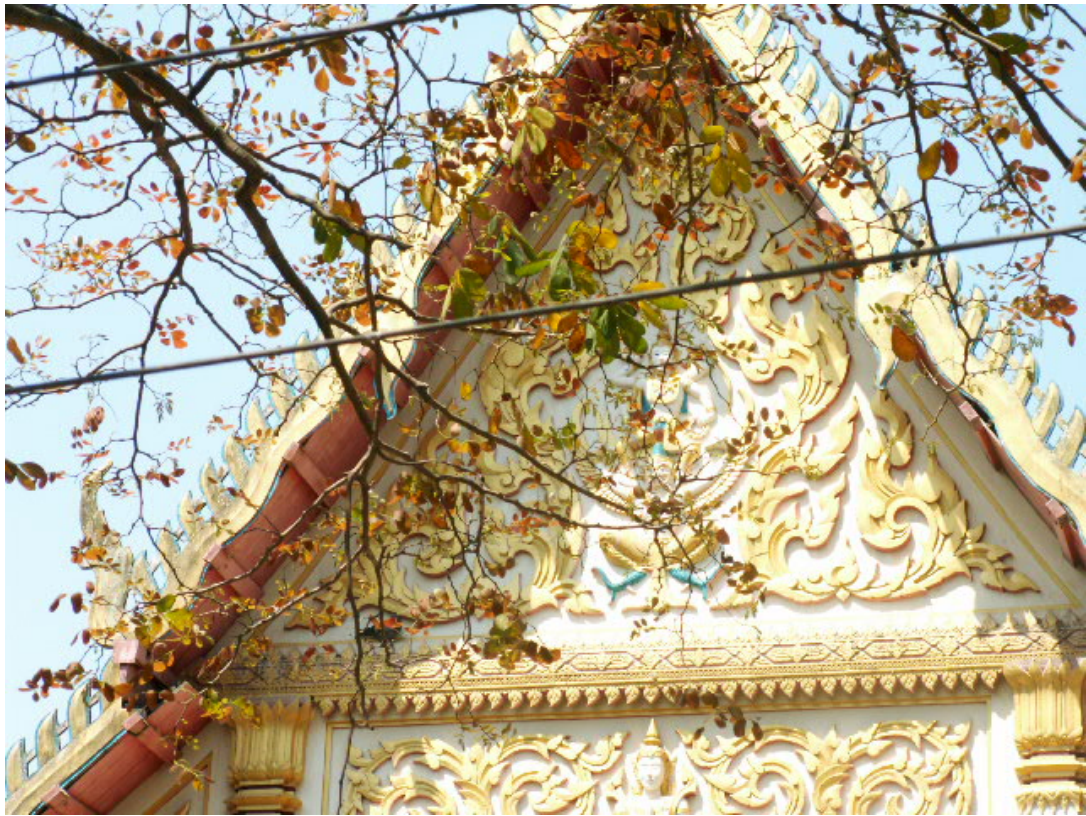
เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดหนองรี

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๘๔-๑๘๕

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดหนองรี

บน และ ล่าง : พระอุโบสถด้านหน้าและด้านหลัง

บน และ ล่าง : ถ่ายขึ้นปูนหน้าบ้านด้านหน้าและด้านหลัง

บน และ ล่าง : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

บน : เสนาสนะภายในวัด

ล่าง : ทักษิณภาพคลองท่าลาดบริเวณหน้าวัด

บน : ฌาปนสถาน

ล่าง : มรณานุสติสถาน

วัดเมืองกาย

วัดเมืองกาย ตั้งอยู่เลขที่ ๕๘ บ้านเมืองกาย ถนนพนมสารคาม-บางคล้า หมู่ที่ ๒ ตำบลพนมสารคาม อำเภอนมสาร จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินวัดมีเนื้อที่ ๒๔ ไร่ มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๒ ไร่ ๓ งาน

วัดเมืองกาย ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๓ สันนิษฐานว่าผู้สร้างวัด คือ ชาวเวียงจันทน์ ที่ได้อพยพมาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๓ เพราะพระอุโบสถหลังเก่า เดิมเป็นศิลปะทางเวียงจันทน์ ได้มีการปฏิสังขรณ์ถึง ๒ ครั้ง เดิมมีเนื้อที่เพียง ๒ ไร่เศษ ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ ๒๔ ไร่ โดยมีผู้มีจิตศรัทธา ถวายที่ดินเพิ่มเติมให้วัด

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระครูกิตติประยุต	พ.ศ. ๒๕๐๓	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๓
รูปที่ ๒	พระบุญจันทร์ ชุตินมโม	พ.ศ. ๒๕๓๖	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๒ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 ๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๔.๕๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 ๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๕ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง และตึก ๓ หลัง
 ๔. ศาลาเอนกประสงค์ กว้าง ๑๓.๕๕ เมตร ยาว ๒๔.๕๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 ๕. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ หลัง
- นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ ศาลาอ่องแสงชัย และศาลาจรัสไพบุลย์๐

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดเมืองกาย

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๓๔-๑๓๕

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดเมืองกาย

ภาพบน พระอุโบสถหลังใหม่ เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพล่าง พระอุโบสถหลังใหม่ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

พระอุโบสถหลังเก่า

ถ่ายเมื่อ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๒๔

พระอุโบสถหลังเก่า

ถ่ายเมื่อ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

พระอุโบสถหลังเก่า
ถ่ายเมื่อ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพบนและภาพล่าง ถ่ายจากหลักไม้หน้าบันพระอุโบสถหลังเก่าทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

ภายในพระอุโบสถหลังเก่า มีจิตรกรรมฝาผนังรอบด้าน

ภาพบน ศาลาและหอรระฆัง

ภาพล่าง หอสดมมนต์

ศาลาการเปรียญ

วัดเจริญสถาพร (ราชฮ้าง)

วัดราชฮ้าง ตั้งอยู่ที่บ้านราชฮ้าง หมู่ที่ ๓ ตำบลพนมสารคาม อำเภอพนมสารคาม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๗ ไร่ ๓ งาน ๓๕ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือจรด
คลองท่าลาด ทิศใต้จรดถนนสาธารณะ ทิศตะวันออก จรดถนนราชสราญ ทิศตะวันตก จรดคลองสาธารณะ
วัดราชฮ้าง ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระจำนงค์	พ.ศ. ๒๕๒๑	ถึง พ.ศ. ๒๕๒๔
รูปที่ ๒	พระมานะ	พ.ศ. ๒๕๒๕	ถึง พ.ศ. ๒๕๓๘
รูปที่ ๓	พระสมพงษ์	พ.ศ. ๒๕๓๙	ถึง พ.ศ. ๒๕๔๑
รูปที่ ๔	พระอรรถ		
รูปที่ ๕	พระบุญส่ง	พ.ศ. ๒๕๔๑	ถึง พ.ศ. ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๖ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๒๘ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๖๐ เมตร เป็นอาคารไม้
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารไม้ ๑ หลัง และตึก ๑ หลัง
๕. วิหาร กว้าง ๒๔ เมตร ยาว ๔๐ เมตร เป็นอาคารไม้ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดเจริญสถาพร (วัดราชฮ้าง)

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๓๗.

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดเจริญสถาพร (ราชฮ้าง)

ภาพบน พระอุโบสถหลังเก่า ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพล่าง พระอุโบสถหลังใหม่ ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพซ้าย พระประธานภายในพระอุโบสถ

ภาพขวา ชุ่มหน้าต่างพระอุโบสถ

ภาพซ้าย ลายปั้นปูนหน้าบันด้านหน้า

ภาพขวา ลายปั้นปูนหน้าบันด้านหลัง

ภาพบนและภาพล่าง : ลายหน้าบ้านซุ้มประตู

ศาลาการเปรียญ

ภาพบน ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพล่าง ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพบนและภาพล่าง : อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งตั้งอยู่ข้างศาลาการเปรียญ

ภาพบน ศาลพระเจ้าตากสินมหาราช

ภาพล่าง หอกลอง

ภาพบนและภาพล่าง : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

ภาพบน ศาลาทำน้ำริมคลองท่าลาด
ภาพล่าง มรณานุสติสถาน

วัดเชียงใต้ (วัดศรีพรหม)

วัดเชียงใต้ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๑ บ้านเชียงใต้ ถนนพนมสารคาม-บางคล้า หมู่ที่ ๓ ตำบลพนมสารคาม อำเภอนพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๒๑ ไร่ ๑ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือ จรดถนนสายพนมสารคาม-บางคล้า ทิศใต้ จรดคลองท่าลาด ทิศตะวันออก จรดที่สาธารณะ ทิศตะวันตก จรดคูน้ำสาธารณะ

วัดเชียงใต้ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ ประวัติของวัดทราบจากคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ชาวบ้านเชียงใต้ ซึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์ ประเทศลาว ในสมัยที่พระยาจักรี ยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ และได้กวาดต้อนผู้คนมาด้วย เมื่อชาวบ้านได้ตั้งหมู่บ้านขึ้น จึงได้สร้างวัดนี้ขึ้นเป็นวัดประจำหมู่บ้าน และมีพระไม้ จำนวน ๒ องค์ โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ วันที่ ๓๐ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระอธิการโท	พ.ศ. ๒๔๓๕	ถึง	พ.ศ. ๒๔๘๖
รูปที่ ๒	พระทองขาว วงศ์จำปา (ร.ก.)	พ.ศ. ๒๔๘๖	ถึง	พ.ศ. ๒๔๘๘

รูปที่ ๓ พระครูสารธรรมนิวิฐ พ.ศ. ๒๔๘๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๕
รูปที่ ๔ พระอธิการเกษม ปภาโกร พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่รับรู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๑ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง
๔. วิหาร กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๑.๔๐ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๕. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๕ เมตร

นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ ฌาปนสถาน ๑ หลัง ปุชณียวัตถุ มีประธานประจำอุโบสถ ปางสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง ๑.๕๐ เมตร เป็นพระพุทธรูปปูนปั้น ๒ ซึ่งทางวัดจะหล่อไปประดิษฐานที่วิหาร

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดเชิงใต้

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๓๗

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดเชียงใต้ (วัดศรีพรหม)

ภาพบน พระอุโบสถหลังเก่า ปีพ.ศ. ๒๕๓๕

ภาพล่าง ลานซีเมนต์บริเวณที่ตั้งพระอุโบสถหลังเก่า ปีพ.ศ. ๒๕๔๘ ด้านหลัง คือ ศาลาการเปรียญ

ภาพบน

พระอุโบสถหลังใหม่

ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพล่าง

พระอุโบสถหลังใหม่

ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

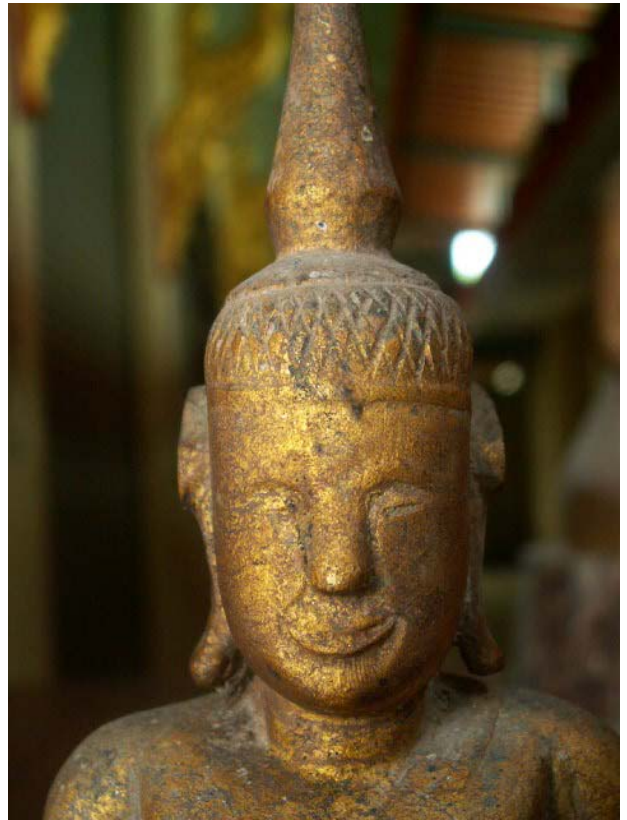
ภาพบน พระอุโบสถด้านหน้า
ภาพล่าง พระอุโบสถด้านหลัง07

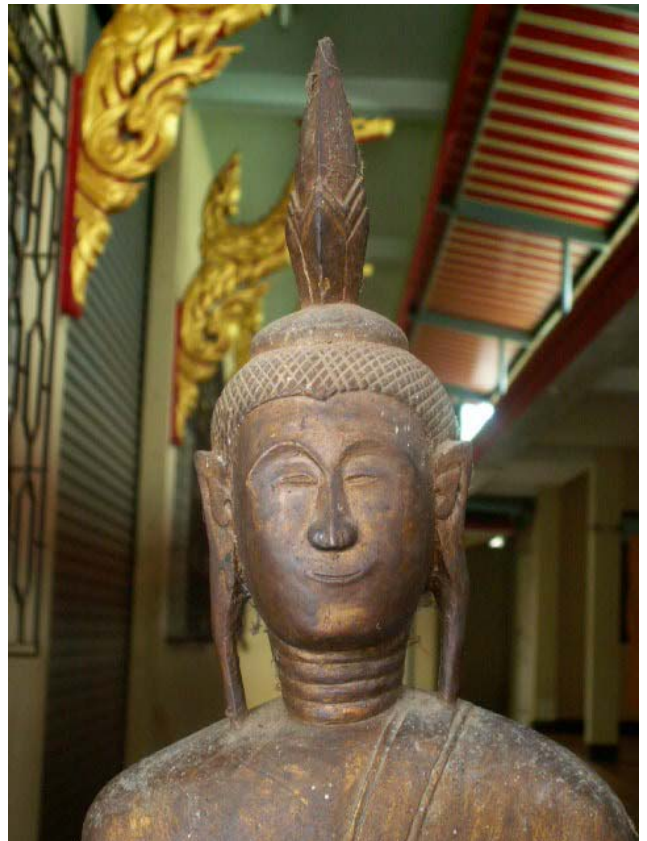
ภาพบนและภาพล่าง : พระอุโบสถด้านข้าง

ภาพบน ลายปั้นปูนหน้าบันพระอุโบสถด้านหน้า
ภาพล่าง ลายปั้นปูนหน้าบันพระอุโบสถด้านหลัง

ภาพถ่ายและภาพขาว : พระไม้พุทธศิลป์ทรงลาวที่นำมาจากประเทศลาว เมื่อคราวอพยพ

ภาพถ่ายและภาพขาว : พระไม้พุทธศิลป์ทรงลาวที่นำมาจากประเทศลาว เมื่อคราวอพยพ

ภาพบน และภาพล่าง : ศาลาการเปรียญ

พุทธศิลป์ทรงดาว พระประธานในพระอุโบสถหลังเก่า ปัจจุบันประดิษฐานในศาลาการเปรียญ

ภาพบนและภาพล่าง : ศาลาทำน้ำคลองท่าลาด

ภาพบน ศาลาทำน้ำ
ภาพล่าง คลองทำลาด

ศาลเชื่อบ้าน ปีพ.ศ. ๒๕๓๕

ศาลเจ้าบ้าน ปีพ.ศ. ๒๕๔๘

ภาพบน ฼าปนสถานใหม่กำลังก่อสร้ง

ภาพล่าง มรณานุสดีสถาน

วัดมหาเจดีย์ (วัดนอก)

วัดมหาเจดีย์ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๘ บ้านเตาเหล็ก หมู่ที่ ๓ ตำบลพนมสารคาม อำเภพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๓ ไร่ ๑๒ ตารางวา

วัดมหาเจดีย์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระมหาอุต	พ.ศ. ๒๔๒๐	ถึง	พ.ศ. ๒๔๓๔
รูปที่ ๒	พระครูวิมลญาณสุนทร	พ.ศ. ๒๔๔๐	ถึง	พ.ศ. ๒๔๕๕
รูปที่ ๓	พระมิ่ง ทนุดจาโร	พ.ศ. ๒๕๐๐	ถึง	พ.ศ. ๒๕๑๕
รูปที่ ๔	พระสมนึก อนาคตโย	พ.ศ. ๒๕๑๗	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๕
รูปที่ ๕	พระฉลวย สิริบุญโญ	พ.ศ. ๒๕๓๕	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๘
รูปที่ ๖	พระไพโรจน์ สุนติกโร	พ.ศ. ๒๕๓๘	ถึง	พ.ศ. ๒๕๔๐
รูปที่ ๗	พระกมล จันทสาโร	พ.ศ. ๒๕๔๐	ถึง	พ.ศ. ๒๕๔๑
รูปที่ ๘	พระสว่าง สุขชาโต	พ.ศ. ๒๕๔๑	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ แบบล้านช้าง ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบลาว
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๕.๒๐ เมตร ยาว ๒๗.๒๐ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๑ หลัง เป็นอาคารไม้
๔. เจดีย์รูปทรงไม้สิบสอง
๕. วิหารที่ประดิษฐานรูปหล่อเหมือนหลวงพ่อก้อย 3

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดมหาเจดีย์ (วัดนอก)

๑. หนังสือ “ประวัติวัดหัวราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๓๔.

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดมหาเจดีย์ (วัดนอก)

บน และ ล่าง : พระอุโบสถหลังเก่าปัจจุบันถูกรื้อถอนและสร้างอุโบสถหลังใหม่บนพื้นที่เดิม

บน และ ล่าง : พระอุโบสถหลังใหม่

บน และ ล่าง : ลายปูนปั้นหน้าบันอุโบสถทั้งด้านหน้า และด้านหลัง

ซ้ายและขวา : พระประธานภายในอุโบสถ

ประมวลภาพพระไม้ พุทธศิลป์ทรงลาว ที่ประดิษฐานชั้นใต้ดินอุโบสถหลังใหม่

ประมวลภาพพระไม้ พุทธศิลป์ทรงลาว ที่ประดิษฐานชั้นใต้ดินอุโบสถหลังใหม่

ประมวลภาพพระไม้ พุทธศิลป์ทรงลาว ที่ประดิษฐานชั้นใต้ดินอุโบสถหลังใหม่

บน : เจดีย์ที่ผู้อพยพจากลาวสร้างขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและวัตถุมงคล
 ที่มีค่าซึ่งประกอบด้วย พระพุทธรูปทองคำ และอัญมณี เป็นภาพที่ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘
 ถ่าง : ถ่ายเมื่อ ๒๕๓๕

บน และล่าง : ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘

บน : วิหารที่ประดิษฐานรูปหล่อเหมือนหลวงพ่อก้อย ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕
 ต่ำ : วิหารที่ประดิษฐานรูปหล่อเหมือนหลวงพ่อก้อย ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

บน ช้ายและขวา : รูปหล่อเหมือนหลวงพ่อก้อยทั้ง ๒ รูป ภายในวิหาร

บน : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด
ล่าง : บ่อน้ำใหญ่หลังอุโบสถ

บน : ฌาปนสถาน
ล่าง : มรณานุสติสถาน

วัดเตาเหล็ก

วัดเตาเหล็ก ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๕ บ้านเตาเหล็ก หมู่ที่ ๓ ตำบลพนมสารคาม อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๓ ไร่ ๓ งาน ๗๖ ตารางวา

วัดเตาเหล็ก ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ เดิมชื่อวัด ศรีธาตุ เริ่มสร้างเมื่อประมาณ ๒๐๐ ปีเศษ “ซึ่งนับว่าเป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในคูก้นน้ำท่าลาด” และเป็นสถานที่ค้มน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า ชาวบ้านได้อพยพมาจากบ้านล้านช้าง ที่เมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เมื่อตั้งบ้านเรือนเรียบร้อยแล้ว จึงได้สร้างวัดประจำหมู่บ้านขึ้น พระพุทธรูป พระประธานประจำวัดก็ได้ัญเชิญมาจากเมืองเวียงจันทน์ ตอนที่อพยพมาตั้งหมู่บ้าน ซึ่งยังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ ได้รับพระราชวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๕ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร

พระอุโบสถหลังเก่า สร้างโดยพระทศพลดลศรี เวียงวโรดม เป็นชาวเวียงในสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งมีการบูรณปฏิสังขรณ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๔ โดย นางสละ สมบูรณ์ทรัพย์ บริจาคเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท เหตุที่ต้องมีการบูรณะใหม่ เนื่องจากหลังคาที่เป็นสังกะสีแผ่นใหญ่ หรือเรียกว่า กระเบื้องงั่วว สมัยรัชกาลที่ ๕ ยุบเสียหายจึงต้องเปลี่ยนหลังคาเป็นสังกะสีแผ่นเล็ก แต่ก็ยังต้องเป็นสังกะสีเก่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระอาจารย์ประสงค์	
รูปที่ ๒	พระอาจารย์ตั้ง	
รูปที่ ๓	พระอธิการพัน สุมาโน	
รูปที่ ๔	พระอาจารย์น้อย	
รูปที่ ๕	พระอธิการสบู่ อิศโร	
รูปที่ ๖	พระอธิการพร ปภาโส	
รูปที่ ๗	พระพิทักษ์ รัตนญาณ	ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๒ - พ.ศ. ๒๕๔๕
รูปที่ ๘	พระครูสถิตญาณคุณ	พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น
- ปูชนียวัตถุ มีพระพุทธรูปสำริด ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตัก กว้าง ๑๕ นิ้ว สูง ๑๘ นิ้ว สร้างพร้อมกับการสร้างวัด ๔

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดเตาเหล็ก

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๑ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๕๐-๕๑.

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดเตาเหล็ก

ภาพบน พระอุโบสถหลังเก่า ถ่ายเมื่อ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพล่าง พระอุโบสถหลังเก่า ถ่ายเมื่อ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพบน ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕

ภาพล่าง ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพบนและภาพล่าง : ด้านหน้าพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพซ้ายและภาพขวา : หลวงพ่อดวง พระประธานภายในพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพซ้าย จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ

ภาพขวา จิตรกรรมฝาผนังภายนอกพระอุโบสถ

ภาพซ้าย คลองท่าลาดข้างวัด

ภาพขวา สิ่งบันไดหน้าพระอุโบสถ

ภาพซ้าย พระอุโบสถหลังใหม่ ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

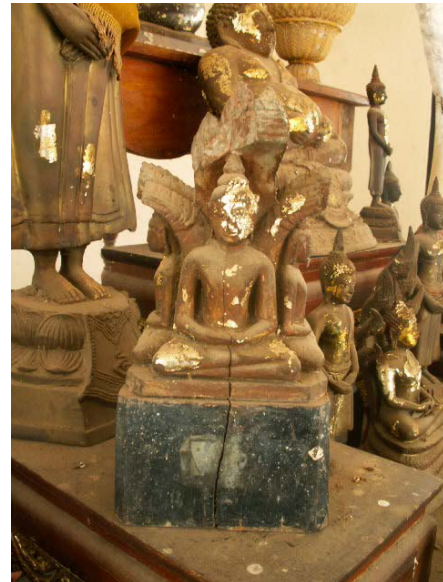
ภาพขวา พระอุโบสถหลังใหม่ ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพซ้าย ลายหน้าบันด้านหน้าพระอุโบสถ

ภาพขวา ลายหน้าบันด้านหลังพระอุโบสถ

ภาพถ่ายและภาพขาว : พระไม้พุทธศิลป์ทรงลาวที่ผู้อพยพนำเข้ามาเมื่อแรกสร้างวัด

ภาพบน เจดีย์เก่าแก่ ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพล่าง เจดีย์เก่าแก่ ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพบน ศาลาและหอระฆัง ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพล่าง กลายเป็นหอประชุมใหญ่ในปัจจุบัน ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพซ้ายและภาพขวา : ภูมิธรรมสังเวชของ พระอธิการสบู่ อัสโร ที่มรณภาพแล้วร่างกายไม่เน่าเปื่อย

ภาพซ้ายและภาพขวา : ศาลาที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและเทวรูป

ภาพซ้ายและภาพขวา : ฼าปนสถานที่กำลังก่อสร้าง

ภาพบนและภาพล่าง : วัดเชิงใต้ วัดเพ็ญบ้านช้างเคียง มุมมองบนศาลาการเปรียญวัดเตาเหล็ก

๒. ตำบลเกาะขนุน

ตำบลเกาะขนุน แบ่งการปกครองเป็น ๑๕ หมู่บ้านคือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านโรงเลื่อยจักร, สองพี่น้อง
- หมู่ที่ ๒ บ้านเกาะขนุน
- หมู่ที่ ๓ บ้านปากคลองม่วง, บางกระดี่, เกาะมะม่วง, คูเมือง
- หมู่ที่ ๔ บ้านหนองเสือ, แหลมทอง
- หมู่ที่ ๕ บ้านแหลมตะคร้อ, ปากคง, เกาะมะม่วง, ตะเข้ปูน
- หมู่ที่ ๖ บ้านน่าน้อย
- หมู่ที่ ๗ บ้านชายเคือง
- หมู่ที่ ๘ บ้านไร่ดอน
- หมู่ที่ ๙ บ้านหนองปรือ, ชำปำหวาย
- หมู่ที่ ๑๐ บ้านห้วยพลู
- หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองประดู่ลาย
- หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองอีโตน, หนองน้ำดำ
- หมู่ที่ ๑๓ บ้านดอนขี้เหล็ก
- หมู่ที่ ๑๔ บ้านหนองบ่อ
- หมู่ที่ ๑๕ บ้านห้วยสาม

ประวัติหมู่บ้านตำบลเกาะขนุน

หมู่ที่ ๑ บ้านโรงเลื่อยจักร, สองพี่น้อง

หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ. ๒๔๕๐ เดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ รวมอยู่กับหมู่บ้านเกาะขนุน ตอนแรกมีพี่น้องสองครอบครัวมาปลูกบ้านทำมาหากินอยู่จึงเรียกว่า “บ้านสองพี่น้อง” ต่อมาเมื่อมีคนย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำมาหากินมากขึ้นจึงแยกเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่ และต่อมาเมื่อค้าไม้ได้มาตั้งโรงเลื่อยจักรทำการเลื่อยไม้ ด้วยช่วงสมัยนั้นตำบลเกาะขนุนมีป่าทั่วทั้งตำบล เมื่อกิจการโรงเลื่อยจักรเจริญขึ้น บริษัทเอื้อวิทยาผู้ก่อตั้งโรงเลื่อยได้ขยายกิจการเป็นโรงเลื่อยจักรขนาดใหญ่ มีการวางรางรถไฟเข้าไปบรรทุกไม้ซุงถึงบ้านลาดกระทิงในเขตอำเภอสนามชัยเขต มีตลาดการค้าและผู้คนอพยพมาทำงานเป็นกรรมกรมากขึ้น จึงเกิดชื่อเรียกว่า “บ้านโรงเลื่อยจักร” ขึ้นอีกชื่อหนึ่ง ต่อมาการทำไม้ของบริษัทได้ลดน้อยลงจนกระทั่งเลิกกิจการ คงเหลือเพียงโรงเลื่อยขนาดเล็ก ส่วนตลาดการค้าเลิกกิจการ ผู้คนอพยพออกไปทำมาหากินในที่อื่น ทำให้กลายสภาพเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

หมู่ที่ ๒ บ้านเกาะขนุน

หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๓๗ เดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ตั้งอยู่ริมคลองท่าลาด มีสภาพคล้ายเกาะน้ำท่วมไม่ถึงแต่เดิมมีทั้งขนุนป่าและขนุนบ้านขึ้นอยู่เต็มไปหมด จึงได้ชื่อว่า “เกาะขนุน” และรอบ ๆ บริเวณหมู่บ้านมีต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่มากมาย ผู้คนจากถิ่นฐานต่าง ๆ อพยพเข้ามาจับจองหักล้างพงทันทนาทำไร่และตั้งโรงเลื่อยด้วยแรงคนจนเกิดเป็นย่านการค้า มีตลาด มีเรือเข้ามาบรรทุกสินค้าไม่ว่าจะเป็นไม้ซุง ไม้แปรรูป ของป่า หรือพืชไร่ออกไปขายยังต่างอำเภอ ต่างจังหวัด

หมู่ที่ ๓ บ้านปากคลองม่วง, บางกระดี่, เกาะมะม่วง, คูเมือง

หมู่บ้านแห่งนี้มีชื่อเรียกหลายชื่อ เนื่องจากประชากรได้แยกกันอยู่เป็นหย่อม ๆ ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองตอนเหนือตรงลำคลองสองสายคือ คลองลัดกับคลองม่วงมาบรรจบกันเป็นคลองท่าลาด เรียกหมู่บ้านนี้ว่าปากคลองม่วง ส่วนหมู่บ้านตอนใต้ลงมาเรียกบ้านบางกระดี่ ส่วนหมู่บ้านที่แยกไปอยู่บนที่สูงอีกสองหมู่บ้าน เรียกว่า บ้านเกาะบุญนาคนาคและหมู่บ้านเกาะม่วง คูเมือง

หมู่ที่ ๔ บ้านหนองเสือ, แหลมทอง

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๕ สภาพเดิมของหมู่บ้านมีประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน ที่เรียกว่าหมู่บ้านหนองเสือ เพราะ สมัยก่อนมีหนองน้ำซึ่งบริเวณหนองน้ำเป็นป่า เสือลงมากินน้ำที่หนองน้ำจึงเรียกว่า “หนองเสือ” ประชาชนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านราว ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เป็นชาวลาวอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ นอกนั้นเป็นชาวไทยและจีน

หมู่ที่ ๕ บ้านแหลมตะคร้อ, ปากดง, เกาะมะม่วง, ตะเข้ปูน

หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นในราวร้อยกว่าปีมาแล้ว เดิมบริเวณแห่งนี้เป็นป่าไม้เบญจพรรณต่อมาบริษัทเอื้อวิทยาได้ทำการตัดไม้ใหญ่แปรสภาพเป็นซุงและไม้แปรรูป กอปรกับมีชาวจีนอพยพขึ้นมาถากถางพื้นที่จับจองทำไร่ปลูกพืชไร่ หลังจากนั้นราว ๕ – ๖ ปี มีคนไทยทยอยเข้ามาจับจองที่ทำมาหากินอีกและอพยพกันเข้ามาหักร้างถางพงบุกเบิกจนสภาพกลายเป็นนาและสวน สันสภาพความเป็นป่าไปจนหมดดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนชื่อเรียกหมู่บ้านเรียกตามสภาพพื้นที่ที่เป็นเนินสูงมีลำคลองล้อม ๓ ด้าน มีลักษณะเป็นหลังเต่าและเป็นแหลมยื่นไปทางทิศตะวันตก

หมู่ที่ ๖ บ้านนาน้อย

หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ. ๒๔๒๐ โดยมีหลวงองค์เป็นหัวหน้า และนางคำเป็นล่ามแปลภาษาพื้นบ้านให้หลวงองค์ทราบ ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ประชาชนมีเชื้อสายลาวที่อพยพมาจากนครเวียงจันทน์แต่เดิมมาอยู่ที่บ้านหนองอ้อม และอพยพจากบ้านหนองอ้อมมาจับจองที่ทำกินอยู่ที่บ้านนาน้อย ส่วนบ้านหนองอ้อมขณะนี้ที่บ้านร้างอยู่ในเขตตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม หมู่บ้านนาน้อยแต่เดิมมีชาวลาวอพยพมาตั้งบ้านอยู่ไม่กี่หลังคาเรือน ทำมาหากินในทางทำนาและทำไร่ ตอนแรกสภาพของหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม มีที่ทำกันอยู่เพียงเล็กน้อย จึงได้เรียกชื่อบ้านตามสภาพของนาที่มีทำกันอยู่ในขณะนั้นว่า “บ้านนาน้อย” ต่อมาประชาชนได้อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนเพิ่มขึ้น เพราะเป็นที่อุดมสมบูรณ์มีลำคลองน้ำไม่ขาด มีที่ทำมาหากินมากมายจนชุมชนขยายกลายเป็นสภาพใหญ่ แต่ยังคงเรียกชื่อหมู่บ้านตามสภาพความจริงเดิมว่า “บ้านนาน้อย” จนปัจจุบัน

หมู่ที่ ๗ บ้านชายเคือง

ระยะแรกเริ่มผู้คนตั้งหมู่บ้านอยู่บริเวณหลังโรงเรียนวัดชายเคือง ประมาณ ๗ – ๘ หลังคาเรือน และเรียกชื่อว่า บ้านหนองบางนา ต่อมาได้สร้างวัดขึ้นที่บริเวณวัดชายเคืองปัจจุบัน เรียกว่า “วัดหนองบางนา แต่เนื่องจากบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนอยู่นั้นเป็นที่ต่ำเมื่อถึงฤดูฝนน้ำจะหลากมาท่วมอยู่เสมอ ๆ นายขุนทองซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในสมัยนั้นจึงได้โยกย้าย วัว ควาย ขึ้นไปอยู่ที่ดอนท่าไทร ต่อมาก็ย้ายไปอยู่ที่นั่นเลย วัดหนองบางนาถูกปล่อยให้ป่าร้าง พร้อมกันนั้นก็ได้สร้างวัดใหม่ขึ้นที่ดอนท่าไทรปัจจุบัน

ต่อมา หลวงदार ได้พิจารณาเห็นว่าคนที่จะมาทำบุญซึ่งมาจากหมู่บ้านท่าก้นนั้นไปมาลำบากเพราะหนทางไกล จึงได้ย้ายวัดกลับมาอยู่ที่เดิม คือ บริเวณวัดหนองบางนาเก่าส่วนสาเหตุอีกประการนั้น เนื่องจากได้มีผู้ค้นพบหลวงพ่อบุญ (พระประธานซึ่งอยู่ในโบสถ์ปัจจุบัน) ที่ในป่า ส่วนสาเหตุแห่งชื่อเรียกว่าวัดและหมู่บ้าน “ชายเคือง” เนื่องด้วย ๒ มูลเหตุแห่งการสันนิษฐาน คือ

สาเหตุแรก หากมีการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ขึ้นที่วัดนี้ จะเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ กับอีกสาเหตุหนึ่งมีเรื่องเล่าว่า ได้มีชายหญิงคู่หนึ่งได้หนีตามกันมานอนอยู่ใต้ถุนวัด เสือได้คาบผู้หญิงไปกิน ชายนั้นโกรธและตามไปฆ่าเสือดอย จึงได้ชื่อว่า “วัดชายเคือง”

หมู่ที่ ๘ บ้านไร่ดอน

แต่เดิมราวปี พ.ศ.๒๔๔๕ เขตหมู่บ้านไร่ดอนยังเป็นป่าทึบไม่มีผู้คนอาศัย ต่อมาเริ่มมีผู้คนเข้าไปบุกเบิกที่ทางทำกิน พื้นที่เริ่มมีคนค่อย ๆ ทอยเข้าไปตั้งบ้านเรือนอยู่ทำกิน ส่วนที่ให้ชื่อว่า “ไร่ดอน” ก็เนื่องจากบริเวณพื้นที่เป็นที่ดอนมีลักษณะเป็นเนินสูงมีน้ำซับชุ่มฉ่ำอยู่เกือบทั้งปีเหมาะแก่การทำไร่ ต่างไปจากที่ดอนโดยทั่วไปที่มักจะแห้งแล้วทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล

หมู่ที่ ๙ บ้านหนองปรือ, ขำป่าหวาย

เดิมทีเดียวหมู่ที่ ๙ นี้ ตั้งขึ้นรวมกับหมู่ที่ ๔ และแยกมาเป็นหมู่ ๑๒ ภายหลังจึงแยกตัวเองเป็นหมู่ที่ ๙ เมื่อแรกเริ่มมีบ้านเรือนราว ๑๐ กว่าหลังคาเรือน ส่วนที่เรียกชื่อ “หนองปรือ-ขำป่าหวาย” ก็เนื่องจาก มีปรือที่นำมาทำฝายบ้าน และหวายมาก ชาวบ้านส่วนมากเป็นลาวพวนที่มาจากเวียงจันทน์

หมู่ที่ ๑๐ บ้านห้วยพลู

หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ผู้เริ่มตั้งคือ นายกมล เอื้อวิทยา ซึ่งได้รับสัมปทานป่าไม้ โดยใช้ชื่อบริษัทว่า “บริษัทเอื้อวิทยา” ส่วนสาเหตุแห่งการเรียกชื่อหมู่บ้านห้วยพลูก็เนื่องจาก เมื่อครั้งก่อนหมู่บ้านนี้มีลำห้วยไหลผ่าน ซึ่งบริเวณลำห้วยดังกล่าวมีต้นพลูขึ้นอยู่มากมาย จึงเรียกคำ “ห้วยพลู” จนติดปาก กระทั่งกลายเป็นชื่อหมู่บ้าน ในอดีตภูมิภาคแถบนี้เป็นป่ามีสัตว์ชุกชุม แต่สภาพปัจจุบันคือที่ทำไร่ทำนา

หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองประดู่ลาย

ตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด สภาพเดิมเป็นป่าซึ่งมีไม้ประดู่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ในจำนวนนี้มีประดู่ใหญ่ต้นหนึ่งข้างหนองน้ำชาวบ้านได้ตัดมาปรากฏว่ามีลายไม้สวยงามมากจนเป็นที่กล่าวกันติดปากเรื่อยมาและเป็นที่เรียกว่า “หนองประดู่ลาย” ไปในที่สุด

หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองอีโถน, หนองน้ำดำ

ตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ.๒๔๗๗ ไม่ปรากฏหลักฐานผู้ตั้ง สภาพเดิมเป็นป่ารกมีลำห้วยไหลผ่านตลอดปี เป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ต่อมา มีประชาชนในเขตตำบลหนองแห่น และเกาะขนุน เข้ามาบุกเบิกทำไร่มันสำปะหลังและไร่ข้าว และเนื่องจากเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ต่อมาก็มีผู้คนทยอยเข้ามาทำผลประโยชน์มากขึ้น เหตุที่เรียกชื่อว่า “หมู่บ้านหนองอีโถน” เนื่องจากมีหนองน้ำลักษณะเหมือนกระโถนอยู่ จึงเอาลักษณะหนองน้ำนี้มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน เดิมเรียกหมู่บ้านหนองกระโถน ต่อมาเพี้ยนเป็น “หนองอีโถน”

หมู่ที่ ๑๓ บ้านดอนจี้เหล็ก

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๐ ผู้ตั้งคือ นายหยวก เข้มรุ่ง สภาพเดิมของหมู่บ้านเป็นป่ามีต้นจี้เหล็กขึ้นเป็นจำนวนมาก ประชาชนเข้ามาอยู่ครั้งแรกจำนวน ๓ หลัง อยู่ต่อมาก็มีประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงเรียกเป็นหมู่บ้าน ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ปัจจุบันมีอาชีพทำไร่เป็นส่วนใหญ่

หมู่ที่ ๑๔ บ้านหนองบ่อ

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๕ บ้านห้วยสาม

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

สถานที่ที่น่าสนใจ
ในตำบลเกาะขนุน

วัดพงษาราม

วัดพงษาราม ตั้งอยู่เลขที่ ๔๐๘ บ้านเกาะขนุน หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๕ ไร่ ๑ งาน ๕๕ ตารางวา น.ส. ๓ ก เลขที่ ๔๓๔ อาณาเขต ทิศเหนือจรดที่สาธารณะ ทิศใต้จรดคลองท่าลาด ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จรดที่ดินนางห่มเข็มราช มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๕ ไร่ ๒๐ ตารางวา โฉนดเลขที่ ๓๑๕

วัดพงษาราม ตั้งเมื่อ ๒๔๐๕ ไม่ปรากฏหลักฐานนามผู้สร้าง พระประธานในอุโบสถเป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย มีลักษณะงดงามยิ่ง ชาวบ้านเรียกกันว่า “หลวงพ่องาม” ได้รับพระราชวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๘ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การศึกษามีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ โรงเรียนผู้ใหญ่วัดเปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑ พระอธิการจันทร์

รูปที่ ๒	พระอิการสิทธิ์			
รูปที่ ๓	พระอิการจิว			
รูปที่ ๔	พระอิการมหัสไทย			
รูปที่ ๕	พระอิการบุญรอด			
รูปที่ ๖	พระอิการครุฑ			
รูปที่ ๗	พระอิการทองแดง			
รูปที่ ๘	พระอิการสุวรรณ	พ.ศ. ๒๔๗๖		
รูปที่ ๙	พระครูวารีสมานคุณ	พ.ศ. ๒๔๗๗	ถึง	พ.ศ. ๒๕๑๐
รูปที่ ๑๐	พระครูปัญญาสารธรรม	พ.ศ. ๒๕๑๒	ถึง	ปัจจุบัน

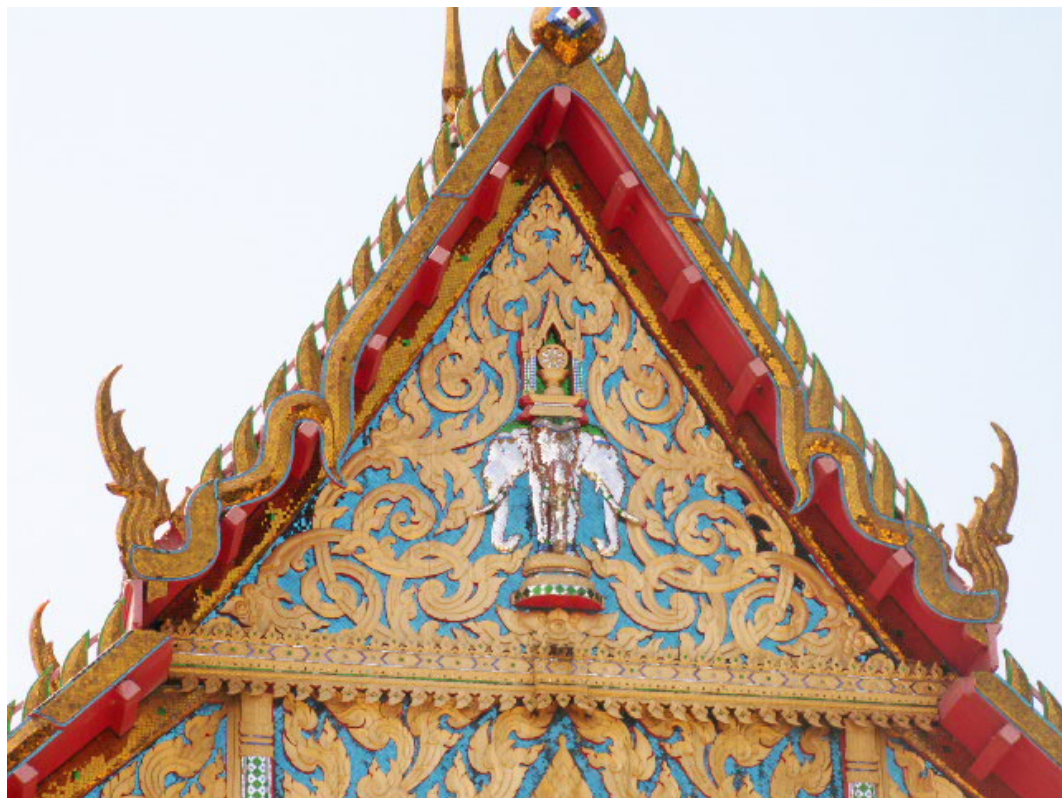
รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ เป็นอาคารทรงไทย
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๔๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย
๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นอาคารทรงไทย
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๑๑ หลัง เป็นอาคารไม้ ๕ หลัง และตึก ๒ หลัง
๕. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๐ เมตร เป็นอาคารทรงไทย
๖. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๑ หลัง สร้างด้วยไม้ ๑ หลัง นอกจากนี้ยังมีโรงครัว ๑ หลัง ปุชนิยัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ศิลปะสมัยสุโขทัย นามว่า “หลวงพ่อกาม”

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดพงษาราม

บน : พระอุโบสถ

บน : พระอุโบสถด้านข้าง

ล่าง : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

บน : หอระฆัง

ล่าง : ต้นสาละและกลุ่มผู้ออกเก็บข้อมูล

บน และ ล่าง : ศาลากลางน้ำหน้าวัด

บน : ศาลาบำเพ็ญบุญ

ล่าง : ฼าปนสถาน

๓. ตำบลเขาหินซ้อน

ตำบลเขาหินซ้อนได้ตั้งรากฐานมาประมาณ ๘๐ ปีเศษ โดยแต่เดิมประชากรที่มาตั้งถิ่นฐานนั้นอพยพมาจากตำบลข้างเคียงเข้า ต.หนองยาว ต.บ้านซ่อง ต.เกาะขนุน เพื่อมาทำมาหากิน สำหรับชื่อตำบลเขาหินซ้อนน่าจะเป็นเพราะพื้นที่เดิมเคยเป็นทะเลมาก่อนเมื่อแห้งลงไปเกิดการธรรมชาติแปรปรวน มีกระแสน้ำพัดพานำหินขึ้นเล็กบ้างโตบ้างมาทับถมเกิดภูเขาหินที่ซ้อนกันโดยธรรมชาติ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่าเขาหินซ้อน แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านม่วงโพรง
- หมู่ที่ ๒ บ้านเขาหินซ้อน
- หมู่ที่ ๓ บ้านแหลมเขาจันทร์
- หมู่ที่ ๔ บ้านปรือวาย
- หมู่ที่ ๕ บ้านหนองวานเหลื่อง
- หมู่ที่ ๖ บ้านหนองแสง
- หมู่ที่ ๗ บ้านล้ามหาชัย
- หมู่ที่ ๘ บ้านหนองยายแจ่ม
- หมู่ที่ ๙ บ้านหนองกลางดง

- หมู่ที่ ๑๐ บ้านเขาน้ำมอด
- หมู่ที่ ๑๑ บ้านห้วยลำโรงใต้
- หมู่ที่ ๑๒ บ้านคลองตะเคียน
- หมู่ที่ ๑๓ บ้านหนองเหียง

ประวัติหมู่บ้านตำบลเขาหินซ้อน

หมู่ที่ ๑ บ้านม่วงโพรง

บ้านม่วงโพรงตั้งขึ้นประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว โดยคนบ้านหนองโคก ดันลำโรงมาเริ่มตั้งอยู่ก่อน สาเหตุที่เรียกว่า “ม่วงโพรง” เพราะมีต้นมะม่วงต้นหนึ่งซึ่งอยู่ในบริเวณวัดและโรงเรียน (ปัจจุบัน) เป็นโพรง ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า “ม่วงโพรง”

หมู่ที่ ๒ บ้านเขาหินซ้อน

หมู่บ้านเขาหินซ้อนเป็นหมู่บ้านใหม่ มารวมตัวกันเป็นหมู่บ้านหนาแน่น เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ขณะนั้นกองพันทหารช่างที่ ๘๐๕ ตัดถนนสายจะเข้-เทรา-กบินทร์บุรี ผ่านหมู่บ้านนี้ โดยมีนายศักดิ์ศิลป์ สุขะจาติ นายอำเภอพนมสารคาม นายไกรสร นันทมานพ กำนันตำบลเกาะขนุน และนายอ้น ชัยเทศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลเกาะขนุน เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนี้

สภาพเดิมของหมู่บ้านเขาหินซ้อน เดิมเป็นป่าดงดิบอยู่ในเขตหมู่ที่ ๑๐ ตำบลเกาะขนุน ไม่มีประชากรมาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่อย่างทุกวันนี้ นอกจากมาอยู่ชั่วคราว เพื่อตัดไม้และหาของป่าขายเท่านั้น นอกจากนี้ก็เป็นที่ชุมนุมของโจรร้ายที่ทำผิดกฎหมาย เพราะเจ้าหน้าที่ที่บ้านและตำรวจเข้ามาไม่ถึง ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ความต้องการในการใช้ไม้มีมากขึ้น ดันไม้ในป่านี้จึงถูกทำลายไปอย่างไม่มีเหลือ กลายเป็นป่าเปิด ระยะแรก ๆ ก็มีราษฎรในหมู่บ้านใกล้เคียงที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง กระเสือกกระสนเข้ามาหักร้างดงพงทำไร่กันอย่างเลื่องเป็นเลื่องดาบ ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๖ กองพันทหารช่างสหรัฐอเมริกาที่ ๘๐๕ ร่วมกับรัฐบาลไทย สร้างถนนสายจะเข้-เทรา-กบินทร์บุรี ผ่านหมู่บ้านแห่งนี้ จึงทำให้ชาวบ้านแตกตื่นเข้ามาเสี่ยงโชคกันในหมู่บ้านแห่งนี้ เพราะพื้นที่อุดมสมบูรณ์และยังมีที่ว่างเปล่าซึ่ง

หมู่ที่ ๓ บ้านแหลมเขาจันทร์

หมู่บ้านนี้เดิมชื่อหมู่บ้านท่าไม้แดง ตั้งอยู่บนริมฝั่งแควระบมทั้งสองฝั่ง ซึ่งน้ำจะไหลมาจากป่าผ่านท่ากระพง หมู่บ้านนา ขำปางาม ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขตไหลมาบรรจบกับแควสี่ัคคีที่หมู่บ้านระบม ท่าไทร ท่ากง ลงสู่คลองท่าลาด หมู่บ้านท่าไม้แดงนี้เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีวัดตั้งอยู่ใกล้ท่าน้ำ เรียกว่า “วัดท่าไม้แดง”

ต่อมาปีวอกประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๕ เกิดภัยธรรมชาติน้ำท่วมใหญ่ ไหลท่วมบ้านนี้ ผู้คนจึงอพยพหนีน้ำมาทางฝั่งขวาทิศเหนือมาตั้งบ้านเรือนอยู่บนเนินเขา ห่างจากที่เดิมประมาณ ๑ กิโลเมตร เป็นเนินเขาที่มีต้นจันทน์มากมาย มีทั้งจันทน์แดง และจันทน์ขาว

โดยการนำของหลวงดาแป้วพระหลวงดาสมัยนั้น สร้างวัดและหมู่บ้านขึ้นใหม่ เรียกตามสภาพหมู่บ้าน “บ้านเขาจันทน์” ต่อมาเมื่อผู้เรียกและเขียนใหม่ว่า “บ้านแหลมเขาจันทร์” ยังมีหมู่บ้านเล็ก ๆ เกิดขึ้นในเวลาและบริเวณใกล้เคียงกันอีก เช่น บ้านนาใน บ้านเนิน บ้านยางโอน บ้านสูง บ้านท่าอิฐ บ้านท่าปิ่น บ้านวังชะโด บ้านเนินกรอง แต่เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ๆ และมาทำบุญร่วมกันที่วัดนี้ จึงเรียกรวมหมู่บ้านว่า “หมู่บ้านแหลมเขาจันทร์” เป็นหลักเป็นที่รู้จักทั่วไป

หมู่ที่ ๔ บ้านปรือวาย

เดิมเป็นป่าทึบมีทางเดินป่าของพวกชายควาย ขาของป่า จากอีสานไปเกาะขนุน มีหนองน้ำมีต้นปรือขึ้นเต็มไปหมด ต่อมาประมาณ ๕๐-๖๐ ปี นายไข่ จันทา เดิมอยู่บ้านบัวชุม อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มาถางต้นปรือที่หนองตายหมดเพื่อทำนา จึงได้เรียกขานกันต่อมาว่า “ปรือวาย” ต่อมาเมื่อผู้คนอพยพมาถางป่าทำไร่มาากขึ้นจนแยกออกเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีชื่อดังนี้

๑. บ้านโคกสว่าง อยู่ถัดมา ๑ กม. ทางทิศใต้ไม่ทราบที่มา

๒. บ้านหนองปักบอน ทางทิศใต้ ๒ กม. บ้านนี้มีมั่งคั่งริมถนนหนองบอน

๓. บ้านแดงสันปิ่น ทางตะวันออกเฉียงใต้ ชื่อบ้านตามไม้แดงใกล้จอมปลวก ที่ล้มขวางอยู่ มีลักษณะโค้งคล้ายปิ่น หมู่บ้านนี้อยู่เขตป่าสงวน (ปัจจุบันหมดสภาพป่าแล้ว)

๔. บ้านช่องใหม่ ประชากรในหมู่บ้านนี้อพยพมาจากตำบลบ้านช่อง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยนายใจ เกตุสุวรรณ เป็นคนแรกที่มาตั้งบ้านเรือนอยู่ ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรมากที่สุดคือประมาณ ๕๐-๖๐ หลังคาเรือน และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วย

ประชากรหมู่บ้านโคกสว่าง, บ้านหนองปักบอน, บ้านแดงสันปิ่น ส่วนมากมีเชื้อสายลาวพวนมีลาวอีสานและเขมรเล็กน้อย ซึ่งอพยพมาจากเขตจังหวัดปราจีนบุรีเป็นส่วนใหญ่ เมื่อจะทำนิติกรรมต่างๆเช่น ทะเบียนบ้านหรือหลักฐานทางที่ดินจึงไปทำที่จังหวัดปราจีนบุรี ทำให้เขตพื้นที่ของจังหวัดปราจีนบุรี รุกเข้ามาในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา หลายกิโลเมตรเคยมีการออกเสียงกันว่าราษฎร จะขึ้นสังกัดเขตจังหวัดใด ราษฎรส่วนใหญ่ก็อยากมาอยู่เขตพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทราเพราะขณะนั้นถนนมีสะดวกแล้วแต่พอได้รับคำตอบจากเจ้าหน้าที่ว่าเขตเขาหินซ้อนเป็นป่าสงวนที่ดินออก นส. ๓ ไม่ได้ ราษฎรจึงลงมติไปขึ้นกับเขตปราจีนบุรี ทำให้จังหวัดฉะเชิงเทราเสียพื้นที่ไปหลายตารางกิโลเมตรเพราะป่าสงวนนี้เอง ถ้าดูจากแผนที่จังหวัดแล้วจะเห็นว่าเขตจังหวัดฉะเชิงเทราเลยเขาน้ำมอดไปหลายกิโลเมตร แต่การปกครองขณะนี้แบ่งกันที่เขาน้ำมอดเท่านั้น

หมู่ที่ ๕ บ้านหนองว่านเหลือง

บ้านหนองว่านเหลือง ตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๔๘ โดยการนำของนายแหว นางลำ สุขเกษม นายคำ นางแดง สุขเกษม นายเขียว นางทิม สุขเกษม ตระกูลหนึ่งกับพวกของนายเส้งยม นางผัน ศรีเกษม นายฉัตร นางสุข ศรีเกษม นายเทียม นางพวง ศรีเกษม อีกตระกูลหนึ่ง ซึ่งได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในป่าดงดิบที่บ้านหนองว่านเหลืองเป็นพวกแรก ในสองตระกูลนี้ก็เป็พวกบุกเบิกซึ่งเดิมที่รกรากอยู่ที่หมู่บ้านธารพุด ตำบลบ้านซ่อง อำเภอพนมสารคาม (ต้นตระกูลของสุขเกษม นั้นได้รับคำบอกเล่าจากนายสั่ม สุขเกษม ผู้สืบสกุลว่าในสมัยปู่ของนายสั่ม เป็นมหาดเล็กตามเสด็จเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ เคยเข้านอกออกในกับตระกูลอภัยว้อย่างใกล้ชิดมาก)

เมื่อสองตระกูลเข้ามาอาศัยอยู่แรก ๆ สภาพของบ้านหนองว่านเหลืองยังคงเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้ना ๆ พันธุ์ ประกอบไปด้วยสัตว์หลายชนิด มีหนองน้ำและลำธารไหลผ่านตลอดปี ชาวบ้านสมัยนั้นยึดอาชีพหาของป่า ทำน้ำมันยาง และตัดป่าปลูกข้าวไร่ ทำแต่เพียงพอใช้พอรับประทานไปวัน ๆ เท่านั้นไม่มีการคั้รณ เพราะการไปมาติดต่อกับภายนอกยังลำบากมากสินค้าที่หาได้จะต้องนำไปขายที่ตลาดเกาะขนุน ต้องใช้การเดินทางรอนแรมไปครั้งละ ๒ – ๓ วัน ปีหนึ่งจะออกไปตลาดเพียงครั้งเดียวหรือสองครั้งถ้าจำเป็นและไปพร้อมกัน กลับพร้อมกันโดยทางเกวียน ทุกหลังคาเรือนในสมัยนั้นมีการนำน้ำมันยางไปขายและซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคเท่าที่กำลังทรัพย์ที่หาได้ตลอดปี เป็นการเตรียมตัวไว้ในปีต่อ ๆ ไป เพราะการเดินทางที่ลำบากมาก ต้องนอนค้างระหว่างทาง ซึ่งมีระยะการเดินทางที่ลำบากมากต้องนอนค้างระหว่างทาง ซึ่งมีระยะการเดินทางลำบากมากประมาณ ๔๐ ก.ม. ของสภาพในสมัยนั้น แต่สภาพปัจจุบันนี้การคมนาคมสะดวก การไปมาติดต่อที่ตลาดท่าเกวียน หรือที่ว่าการอำเภอพนมสารคาม จะใช้เวลาการเดินทางไม่เกิน ๑ ชั่วโมง ในระยะทาง ๒๕ ก.ม.

เหตุที่บ้านหนองว่านเหลืองได้รับการเรียกชื่อว่า หนองว่านเหลือง ก็เพราะที่หมู่บ้านหนองว่านเหลืองนั้นมีหนองน้ำและมีต้นว่านเหลืองขึ้นอยู่รอบหนอง ซึ่งมีลักษณะคล้ายต้นขมิ้นอ้อยมีหัวใช้แงะรับประทานได้และใช้ทำยาประคบเวลาสตรีอยู่ไฟในสมัยก่อน จึงเป็นนามเรียกขานกันตามสภาพความเป็นจริงว่า “หนองว่านเหลือง”

ประชาชนส่วนใหญ่จะอพยพมาจากชาวตำบลบ้านซ่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา และชาวตำบลโคกมอญ อำเภอโคกปีบ จังหวัดปราจีนบุรี ในปัจจุบันเพราะเป็นเขตติดต่อ ประชาชนที่มาจากตำบลบ้านซ่อง หมู่บ้านธารพุด ส่วนใหญ่แล้วเป็นคนไทย ส่วนที่มาจากหมู่บ้านโคกมอญ (โคกไทย) ใช้ภาษาไทยปนและปัจจุบันยังมีชาวบ้านพูดกันทั้งสองภาษา ทั้งภาษาไทยและพวนอยู่ตลอดเวลา

ความเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ของป่าเริ่มเปลี่ยนแปลงเมื่อประมาณ ปีพ.ศ. ๒๔๘๐ – ๒๔๙๐ โดยประมาณ ได้มีบริษัทเอื้อวิทยาได้เข้ามาทำไม้โดยนำเอาเครื่องจักรกลเข้าไปทำไม้ เช่น รถยนต์ในการขนไม้และนำคนงานเข้าสร้างค่ายตัดไม้เป็นจำนวนมาก ป่าก็เปลี่ยนสภาพและมีการล่าสัตว์เป็นอาหารของคนงาน จึงทำให้พวกคนงานบางคนสร้างที่พักกันอยู่บริเวณใกล้ ๆ ป่าเหล่านั้นเพิ่มขึ้น เมื่อป่าหมดสภาพลงคนงานบางคนก็กลับ บางคนก็มีครอบครัวอยู่ที่นั่น หลังจากนั้นก็มีคนจีนครอบครัวหนึ่งไปสร้างบ้านอยู่ที่บ่อเจ็ก ซึ่งในบริเวณหนองว่านเหลือง เข้าไปทำไร่ฟักทองโดยใช้คนในละแวกนั้นเริ่มชีวิตการทำไร่เลื่อน

ลอยเกิดขึ้น และมีประชาชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีการทำนาข้าวใกล้หนองน้ำและการทำไร่และปลูกไม้ยืนต้นมากขึ้น เมื่อประชากรเพิ่มจึงเกิดมีผู้นำหมู่บ้านเกิดขึ้นในสมัยนั้น จึงเลือกนายเสี่ยม ศรีเกษม เป็นบุคคลมาอยู่ในสมัยแรกเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของบ้านหนองว่านเหลืองและได้มีการคิดสร้างโรงเรียนขึ้นสอนโดยนายรักษ์ ศรีเกษม ครูใหญ่โรงเรียนบ้านธารพุดคนปัจจุบัน แต่การไปมาของครูรักษ์ ศรีเกษม นั้นลำบากมาก เพราะต้องเดินทางด้วยเท้าเป็นระยะทางประมาณ ๗-๘ กิโลเมตร จึงทำให้การสอนไม่สะดวกต่อมาโรงเรียนนั้นก็ถูกยกเลิกไป เมื่อสิ้นผู้ใหญ่เสี่ยม ศรีเกษม มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านใหม่ต่อมา ได้แก่ ผู้ใหญ่ไสว จันทวงษ์ เป็นคนที่สอง คนที่สาม ได้แก่ ผู้ใหญ่ชวน ดอนอี ทั้งสามคนที่กล่าวมานี้ในสมัยนั้นยังคงขึ้นอยู่กับตำบลบ้านซ่ง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวตำบลบ้านซ่ง หมู่ที่ ๒

อยู่มาในปี พ.ศ.๒๕๑๐ ได้มีการแยกหมู่บ้าน จากหมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านซ่งไปขึ้นอยู่กับตำบลเขาหินซ้อน เป็นหมู่ที่ ๕ ตำบลเขาหินซ้อน ในยุคของผู้ใหญ่ไสว อาจหาญ เป็นการเริ่มต้นยุคใหม่ของชาวบ้านหนองว่านเหลือง มีการร่วมมือกันอย่างดียิ่งของยุคนั้น มีการสร้างวัด จัดหาที่เรียนให้แก่เด็กนักเรียนในหมู่บ้าน การคมนาคมสะดวกมีทางติดต่อกับโลกภายนอกได้หลายทางมีถนนไปมาสะดวกขึ้น และข้างหมู่บ้านหนองว่านเหลืองมีฟาร์มหนองหว้า มีการทำไร่มันสำปะหลังเป็นอาชีพหลัก และชาวบ้านบางครอบครัวเริ่มแยกกันเข้าทำงานในฟาร์มหนองหว้าและมีการเลี้ยงหมูกันตามบ้านเรือนเป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้มีการจัดสร้างวัดโดยการนำของนายสั่ม ศรีเกษม และคณะจึงเกิดมีวัดมีการรวมตัวกันทำบุญร่วมกัน มีพระเข้าไปจำพรรษาพลัดเปลี่ยนกันหลายองค์อยู่ตลอดมา ต่อมาก็มีการขออนุญาตเปิดเรียน ซึ่งเป็นยุคของนายอำเภอทิวา พูลสมบัติ ได้จัดงบประมาณสร้างอาคารเรียน ซึ่งเป็นอาคารเรียนปัจจุบันนี้ อยู่ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๑๓ ผู้ใหญ่บ้านลาออกไปได้มีการจัดตั้งผู้ใหญ่บ้านใหม่ ได้แก่ ผู้ใหญ่เจือ ภูระหงษ์ เป็นผู้ใหญ่คนที่ ๕ ปกครองหมู่บ้านอยู่มาได้ ๒ ปี ก็ตาย เป็นผู้ใหญ่ที่ชาวบ้านค้นหาตลอดเวลา ต่อมาปี ๒๕๑๕ ได้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ได้แก่ผู้ใหญ่วิชัย เพ็งบุบผา ซึ่งเป็นคนปัจจุบัน

หมู่ที่ ๖ บ้านหนองแสง

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๗ หรือประมาณ ๒๐๐ ปี มาแล้วตรงกับรัชกาลที่ ๑ ครั้งนั้นราชอาณาจักรลาวได้เกิดไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศเมืองหลวงกรุงเวียงจันทน์ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง ประชาชนได้อพยพหนีภัยสงครามข้ามแม่น้ำมาเรื่อย ๆ จนเข้ามาในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ชื่อว่าหมู่บ้าน “ซำซำ” (หนองแหม่นปัจจุบันนี้)

ต่อมาประชาชนซึ่งนับถือศาสนาพุทธได้พากันร่วมใจสร้างสำนักสงฆ์ ที่หมู่ ๑๔ (บ้านป่าไร่) ไว้เพื่อทำบุญตักบาตรและพิธีทางศาสนาได้นิมนต์ พระอาจารย์ แม้ง มาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ยังมียายรอด แกมีแรง ศรัทธาในการทำบุญมากและแกมีบ้านอยู่ที่หนองบัวซึ่งไกลมาก ยายรอดจึงได้บริจาคที่ดินสร้างวัดหนองบัวขึ้นมาเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๗๗

หมู่ที่ ๗ บ้านลำนหาชัย

หมู่บ้านลำนหาชัย เดิมที่ไม่ได้ชื่อว่า ลำนหาชัย แต่จะชื่อว่าอะไรนั้นก็ไม่มีใครทราบ เพิ่งมาเมื่อมีชื่อว่า บ้านลำนหาชัย เมื่อประมาณ ๔๐ กว่าปีมานี้เอง แต่พอจะมีเค้าเดิมที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นบ้านลำนหาชัย จนกระทั่งทุกวันนี้ กล่าวคือ

ย้อนหลังไปสมัยก่อนจะเป็นสมัยใดนั้นก็ไม่มีใครทราบนะแต่มีเรื่องเล่าว่า ได้มีกองทัพ ของหลวงชัยสงคราม ยกทัพผ่านมาทางบ้านนี้ ซึ่งในสมัยนั้นหมู่บ้านนี้เต็มไปด้วยป่าไม้น้อยใหญ่นานาชนิดขึ้นหนาทึบไปหมดตรงบริเวณนี้ และมีหนองน้ำที่กว้างใหญ่พอสมควร ทั้งปรากฏว่าน้ำในหนองใหญ่ น้ำใสแจ๋วมากและจัดสนิท ทำให้กองทัพของหลวงชัยสงครามต้องหยุดแวะดื่มกินกันเป็นที่สำราญใจ แล้วจึงยกทัพผ่านไปปราบพวกเขมร พอปราบเขมรสงบราบคาบแล้วเสร็จ ขากลับมาหลวงชัยสงคราม ก็มาแวะที่หนองน้ำนี้อีกอาบดื่ม น้ำกันอย่างสนุกเพลิดเพลินพอควร เมื่อหลวงชัยสงคราม ยังเมืองเรียบร้อยแล้ว หลวงชัยสงครามก็ได้กลับย้อนมาที่นี้อีก นับแต่นั้นมาบริเวณนี้ ก็เรียกว่า บ้าน “ลำนหาชัย” เป็นต้นมา เพราะหลวงสงครามถือว่าตนชนะศึกครั้งนี้ได้ ก็เพราะได้อาบได้ดื่มน้ำในลำหานองนี้ และทุกวันนี้ศาลเจ้าพ่อหลวงชัยก็ยังปรากฏเป็นที่สักการะของชาวบ้านลำนหาชัยและชาวบ้านทั่วไป อยู่ที่วัดลำนหาชัย トラบเท่าทุกวันนี้

หมู่ที่ ๘ บ้านหนองยายแจ่ม

หมู่บ้านหนองยายแจ่มนี้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ไฉนนั้น ไม่มีผู้ใดทราบ และใครเป็นผู้ตั้งก็ไม่รู้ผู้ใดทราบเช่นกัน เป็นชื่อที่เรียกกันต่อ ๆ มา สภาพเดิมของหมู่บ้านเป็นป่าทั้งหมด ซึ่งมีการถากถางกันมาก็ประมาณ ๓๐ ปี และมากรทำอะไรทำกันมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่จะอพยพมาจากหมู่บ้านอื่น เช่น ดันสำโรง ตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคามนั่นเอง สาเหตุที่เรียกว่าหมู่บ้านหนองยายแจ่ม ก็ไม่มีใครทราบอีกเช่นกัน

หมู่ที่ ๙ บ้านหนองกลางดง

ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๓ นายอาจ พึ่งเกษม เป็นผู้ตั้ง เดิมเป็นป่าดงดิบ มีสัตว์คู่ร้ายทุกชนิดส่วนใหญ่เป็นป่าไม้มาย และ มีหนองอยู่กลางดง มีน้ำอุดมสมบูรณ์ ต่อมาจึงเรียกว่าหมู่บ้านหนองกลางดง ประชาชนส่วนใหญ่จะอพยพมาจากบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม โคกปีบ ดันสำโรง หนองปรือ

ในปี พ.ศ.๒๔๘๓ ได้มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน และได้คัดเลือกผู้ใหญ่บ้านในปีต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ชาวบ้านได้พร้อมใจกันสร้างโรงเรียนขึ้นมาซึ่งในขณะนี้ได้เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ ๑ ถึงประถมปีที่ ๖

หมู่ที่ ๑๐ บ้านเขาหน้ามอด

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๑ บ้านห้วยส่งโรงใต้

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๒ บ้านคลองตะเคียน

หมู่บ้านคลองตะเคียน ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๙ ผู้ที่เป็นผู้ตั้งหมู่บ้านนี้ขึ้นมาคือ นายเปีย (ไม่ทราบนามสกุล) และญาติ ๆ สภาพเดิมของหมู่บ้านนี้เป็นป่าดงดิบซึ่งการติดต่อกับภายนอกนั้นลำบากมาก เหตุที่เรียกว่าหมู่บ้านคลองตะเคียน นั้นเท่าที่ได้ทราบมาจากคนแก่ในหมู่บ้านเล่าว่า ตามคลองเล็ก ๆ ที่ผ่านหมู่บ้านนั้นมีต้นตะเคียนขึ้นอยู่มากชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านของตนเองว่า “หมู่บ้านคลองตะเคียน”

ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนพวน ที่อพยพมาจากหมู่บ้านห้วยซา ปรีอวายใหญ่ หนองแสงและหัวกระสังข์ จังหวัดปราจีนบุรีและฉะเชิงเทรา

หมู่ที่ ๑๓ บ้านหนองเหียง

หมู่บ้านหนองเหียงเป็นหมู่บ้านใหม่ มารวมตัวกันเป็นหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยมีนายอ้วน ชัยเทศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งหมู่บ้านนี้

สภาพเดิมของหมู่บ้านหนองเหียง แต่เดิมเป็นป่าดงดิบอยู่ในเขตหมู่ที่ ๑๐ ตำบลเกาะขนุน ไม่มีผู้คนตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่อย่างทุกวันนี้ นากจากมาอยู่ชั่วคราวเพื่อตัดไม้และหาของป่าขาย

เหตุที่เรียกว่า “หมู่บ้านหนองเหียง” นั้น เรียกตามพันธุ์ไม้ป่า ซึ่งมีแต่ต้นเหียงมากที่สุด ชาวบ้านจึงตั้งชื่อตามที่กล่าวมานี้

สถานที่ที่น่าสนใจ
ในตำบลเขาหินซ้อน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ตั้งอยู่ตำบลเขาหินซ้อน ริมทางหลวงหมายเลข ๓๐๔ กม.ที่ ๕๑-๕๒ อยู่ห่างจากอำเภอนมสารคาม ๑๑ กิโลเมตร

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ นับเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แห่งแรก ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๒ อีกทั้งเป็นศูนย์ศึกษาพัฒนาที่ถือเป็นตัวอย่างของการพัฒนาตามแนวเกษตรยั่งยืน (Sustainable Agriculture) แห่งหนึ่ง มีพื้นที่ดำเนินการจำนวน ๑,๘๕๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จำนวน ๑,๒๔๐ ไร่ และพื้นที่โครงการส่วนพระองค์เขาหินซ้อนฯ จำนวน ๖๑๕ ไร่ ดำเนินการพัฒนาทางการเกษตรอย่างสมบูรณ์แบบ โดยเน้นการปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของดินและน้ำให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากสภาพพื้นที่แห่งนี้มีการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด และมันสำปะหลัง ทำให้ดินจืด และเสื่อมคุณภาพจนกลายเป็นดินทราย ในฤดูแล้งจะมีการชะล้าง เนื่องจากดิน (Wind erosion) ในฤดูฝนจะมีการชะล้างเนื่องจากน้ำเซาะ (Water erosion)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริ ทำให้การฟื้นฟูสภาพของดิน เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน โดยใช้วิชาการในหลาย ๆ ด้าน ประกอบกันเป็นการดำเนินการแก้ไขในลักษณะผสมผสานของหลาย ๆ หน่วยงานแบบบูรณาการ โดยการดำเนินการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด และการปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชแซม การป้องกันศัตรูพืชโดยทางธรรมชาติ การศึกษาความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกไม้ผล การฟื้นฟูสภาพป่า การบำรุงพันธุ์ไม้เดิม ไม้มีค่าหายาก และไม้ทางเศรษฐกิจ การจัดทำสวนสมุนไพร การรวบรวมพันธุ์ไม้ป่าหายากในภาคตะวันออก การสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง การสาธิตการเลี้ยงพันธุ์ปลาสวยงาม ซึ่งราษฎรสามารถนำไปประกอบอาชีพเป็นรายได้เสริม นอกเหนือจากการทำการเกษตร รวมทั้งแนะนำส่งเสริมระบบเสริมให้แก่เกษตรกร การให้บริการสินเชื่อ ฝึกอบรมการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่าย อันจะทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงสมบูรณ์ต่อไป

รายละเอียดที่น่าสนใจภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

๑. งานพัฒนาที่ดิน
๒. งานวิชาการเกษตร
๓. งานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร
๔. งานส่งเสริมสหกรณ์
๕. งานปศุสัตว์
๖. งานประมง
๗. งานชลประทาน
๘. งานสวนพฤกษศาสตร์
๙. งานเพาะชำกล้าไม้
๑๐. งานสวนรุกขชาติ
๑๑. งานพัฒนาชุมชน
๑๒. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา

ภาพลึ่งที่น่าสนใจภายในศูนย์พัฒนาการเขาคันทรง

ภาพบน : อนุสาวรีย์สมเด็จพระปิ่นเกล้า

ภาพล่าง : อนุสาวรีย์หมอชีวกะ

ภาพบน : ที่ประทับชั่วคราว

ภาพล่าง : พลับพลาพระราม

ภาพบน : พลับพลาสามजू

ภาพล่าง : ศาลาที่ประทับหน้าพลับพลา

วัดเขาคินซื่อนนันทพัฒนาราม

วัดเขาคินซื่อนนันทพัฒนาราม ตั้งอยู่ที่บ้านเขาคินซื่อน ถนนละโว้-เขาหินซ้อน หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเขาคินซื่อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๔๕ ไร่ อาณาเขต ทิศเหนือ จรดทางสาธารณะประโยชน์ ทิศใต้ จรดที่ดิน นายแสง, นายปาน ทิศตะวันออก จรดที่ดิน ว่างเปล่า ทิศตะวันตก จรดที่ดินว่างเปล่า

วัดเขาคินซื่อนนันทพัฒนาราม ตั้งเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ชาวบ้านเรียกวัดเขาคินซื่อน เริ่มแรกในการสร้างวัด มีพระครูคงค์ มาปักกถดปฏิบัติธรรมที่เขาคินซื่อน ชาวบ้านเกิดศรัทธาเลื่อมใสอาราธนาให้อยู่ประจำ เพื่อชาวบ้านจะได้บำเพ็ญกุศล เนื่องจากเดินทางไปทำบุญที่วัดอื่นซึ่งอยู่ไกล ไม่สะดวกในการคมนาคม และได้ร่วมกันสร้างวัดนี้ขึ้น โดยมีกำนันธงชัย นันทมานพ เป็นผู้จับจองที่ดินและถวายให้เป็นที่ดินสร้างวัด ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

สรุปรายงานเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑ พระอธิการวิรุณ ญาณวโร พ.ศ. ๒๕๒๑ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่นั้รู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๕ เมตร ยาว ๒๓ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 ๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๗ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นอาคารไม้
 ๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๕ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๑๖ หลัง และตึก ๒ หลัง
 ๓. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 ๔. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๑ หลัง สร้างด้วยไม้ ๑ หลัง
- ปูชนียวัตถุ มีพระพุทธรูปประจำวันเกิด สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ๑ คู่ และมีศาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดเขาหินซ้อน

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๘-๑๙

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดเขาหินซ้อนนันทวันาราม

บน : ซุ้มประตูทางเข้าวัด

ล่าง : พระอุโบสถ

บน และ ล่าง : พระอุโบสถและลายปูนปั้นหน้าบันพระอุโบสถ

บน และ ล่าง : เสนาสนะภายในวัด

บน และ ล่าง : บรรยากาศร่มรืนภายในวัด

บน และ ล่าง : มณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปบนเขา

บน : พระพุทธรูปคู่ในมณฑป

ล่าง : บรรยากาศด้านล่างจากมุมมองด้านบนมณฑป

ล่าง : ฌาปนสถาน

วัดเขาเจริญสุข

วัดเขาเจริญสุข ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๓๐ ไร่ ๓ งาน ๑๕ ตารางวา น.ส. ๑ เลขที่ ๔๔๔ อาณาเขต ทิศเหนือจรดภูเขา ทิศใต้ จรดทางสาธารณะประโยชน์ ทิศตะวันออก จรดภูเขา ทิศตะวันตก จรดทางสาธารณะประโยชน์

วัดเขาเจริญสุข ตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ เดิมชื่อว่า “วัดเขาหน้าบอด” ชาวบ้านร่วมกันสร้างวัดนี้ขึ้น โดยมีพระปลัดจรัส เขมจาโร เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ในการนำสร้างและนายน้อย เกตุสุวรรณ เป็นผู้บริจาคที่ดินในการสร้างวัด

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑ พระปลัดจรัส เขมจาโร พ.ศ. ๒๕๒๐ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นอาคาร ๒ ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้

๒. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๕ หลัง เป็นอาคารไม้ ๓ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง

๓. วิหาร กว้าง ๔ เมตร ยาว ๖ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓

๔. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

ปูชนียวัตถุ มีพระพุทธรูป ปางป่าเลไลย์ สูง ๔.๕๕ เมตร ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อใหญ่” ประดิษฐานอยู่ในมณฑปบนภูเขา ถือว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลโดยทั่วไป

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดเขาเจริญสุข

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๕-๑๖

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดเขาเจริญสุข

บน : มณฑปบนยอดเขา

ล่าง : ทางขึ้นสู่มณฑป

ซ้าย : มณฑปบนยอดเขา

ขวา : หลวงพ่อใหญ่ภายในมณฑป

ซ้าย : ด้านหน้ามณฑป

ขวา : พระพุทธรูปแกะสลักจากหินข้างมณฑป

ซ้ายและขวา : พระพุทธรูปภายในวัดที่ตั้งเรียงรายบนเนินเขาและลานเชิงเขา

ฉาปนสถาน

๔. ตำบลเมืองเก่า

ตำบลเมืองเก่าเดิมเป็นที่ตั้งของ ที่ท่านอำเภอพนมสารคาม โดยมีฐานะเป็นอำเภอ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๙ และได้ย้ายไปตั้ง ณ บ้านท่าเกวียน ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ถึงปัจจุบัน ราษฎรส่วนใหญ่เป็นไทยพวนอพยพมาจากเวียงจันทร์มีภาษาพื้นบ้านเรียกว่า ภาษาพวน ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า“ตำบลเมืองเก่า” แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านเมืองกลาง
- หมู่ที่ ๒ บ้านเลื้อ
- หมู่ที่ ๓ บ้านเมืองแมค
- หมู่ที่ ๔ บ้านโพธิ์ใหญ่
- หมู่ที่ ๕ บ้านปลายกระจับ
- หมู่ที่ ๖ บ้านคันกระจับ
- หมู่ที่ ๗ บ้านคลองค้อน

ประวัติหมู่บ้านตำบลเมืองเก่า

หมู่ที่ ๑ บ้านโอง

ที่ชื่อบ้านโอง นี้ หมายถึง ท้องพระโรง หรือคุ้มเจ้าหลวง เป็นที่ประทับสำหรับเจ้าฝ่ายในบ้านจอมศรี เป็นชื่อผู้ก่อตั้ง คือ หม่อมเจ้าจอมศรีนั่นเอง ส่วนบ้านกองขวานั้น หม่อมเจ้าจอมมณี ฝ่ายขวาเป็นผู้ก่อตั้ง แต่อยู่ในเขตหมู่ที่ ๔ ตำบลเมืองเก่า ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายเป็นไทยพวน อพยพมาจากเมืองเชียงขวาง หรือเวียงจันทน์ และน่านเจ้า เมื่อตั้งหมู่บ้านหรือเมืองครั้งแรกนั้น ที่นี้เป็นป่า ต่อมาระยะหลังได้มีการถากถางเป็นไร่ เป็นนาทั้งหมดดังปัจจุบันนี้ (นายจำเนียร ใหม่สาลี)

หมู่ที่ ๒ บ้านเลื้อ

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๒๕๙ โดยนายเชียงคำกับนายแก่น เป็นผู้เริ่มตั้งหมู่บ้านนี้ขึ้น สภาพเดิมของหมู่บ้านนี้เป็นป่า และที่เรียกว่าบ้านเลื้อนี้ เนื่องจากผู้ที่มาอยู่ ณ ที่นี้มาจากหลายท้องถิ่นด้วยกันมารวมกันอยู่ เมื่อมาอยู่ต่างคนต่างก็ได้มีการพูดคุยไต่ถามกันว่าเจ้ามาจากทางเลอ (แปลว่า เจ้ามาจากทางไหน) จึงให้ชื่อว่าบ้านเลอ ต่อมาเรียกเพี้ยนไปว่า บ้านเลื้อ สืบมาจนถึงทุกวันนี้ ประชาชนส่วนใหญ่มาจากเชียงขวาง ซึ่งอยู่ติดกับเวียงจันทน์ การวิวัฒนาการของบ้านนี้เดิมเป็นป่า ก็ได้มีการถากถางป่าออกแล้วจึงได้ใช้พื้นที่ทำการเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ปลูกพืช เพื่อการยังชีพสืบมา ได้มีการขยายพื้นที่ทำกินออกไปจนกว้างขวางเท่าที่ตนได้มีการครอบครอง มาจนทุกวันนี้ประชากรเพิ่มขึ้นมาก และได้พัฒนาให้มีถนนหนทางในหมู่บ้าน ประชาชนได้ใช้สัญจรไปมาอย่างสบาย รถยนต์ทุกชนิดเข้าออกสะดวกสบายมาก (นายคำพิง วันทะยา)

หมู่ที่ ๓ บ้านเมืองแมด

หมู่บ้านนี้ตั้งขึ้นเมื่อใดไม่มีใครทราบ สอบถามคนแก่คนเฒ่าในหมู่บ้าน (นายนำ วรรณศิริ) ได้ความว่า พวกนี้อพยพมาจากประเทศลาว และเอาชื่อหมู่บ้านเดิมจากลาวมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน “บ้านเมืองแมด” ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสาย “พวน”

เมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์ไทย พอจะเทียบได้ว่า ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. ๒๓๒๑ ทรงให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (พระพุทธรอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ยกทัพไปตีเวียงจันทน์ เมื่อตีได้แล้วก็กวาดต้อนชาวลาวยากลับมา หมู่บ้านนี้ก็เช่นเดียวกับหมู่บ้านพวน ในจังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จึงพอสรุปได้ว่า หมู่บ้านนี้ได้ตั้งมานานถึง ๒๐๐ ปีเศษแล้ว นอกจากนี้ ยังมีหมู่บ้านดากแดด บ้านเมืองเก่าและบ้านโพธิ์น้อย รวมอยู่ในหมู่เดียวกันอีกด้วย

หมู่ที่ ๔ บ้านโพธิ์ใหญ่

หมู่บ้านนี้ก็มีประวัติความเป็นมาเช่นเดียวกับหมู่บ้านเมืองแมด เพราะอพยพมาจากประเทศลาวในคราวเดียวกัน ประชาชนส่วนใหญ่ก็มีเชื้อสายพวนเช่นเดียวกัน

แต่หมู่บ้านนี้ เคยเป็นที่ตั้งอำเภอเมืองพนม สมัยที่หลวงประเทศสุรารักษ์ เป็นนายอำเภอ โดยตั้งอยู่ที่บ้านโพธิ์น้อย อยู่ระหว่างวัดโพธิ์น้อย (ปัจจุบัน รางไม่มีวัดแล้วและเป็นหมู่บ้านขึ้นกับหมู่ที่ ๓) กับวัดโพธิ์ใหญ่ ส่วนอ่าวท่ากระเบียนี่ ปัจจุบันยังมีอยู่ แต่เมื่อก่อนอ่าวนี้เป็นที่ที่ชาวบ้านไล่ต้อนกระบือมาลงน้ำในเวลาเที่ยงและเวลาเย็นแล้วไล่เข้าคอก และเมื่อก่อน ชาวอีสานที่ไล่ต้อนวัวควายมาขายในภาคกลาง จะต้องต้อนฝูงกระบือมาข้ามคลองที่นี้จึงได้ชื่อว่า “อ่าวท่ากระบือ” ดังกล่าว แต่ปัจจุบันนี้ ไม่ใช่วัวใช้ควายกันแล้ว แต่อ่าวท่ากระบือก็ยังมีอยู่เหมือนเดิม

นอกจากนี้ ยังมีหมู่บ้านลักษณะเดียวกันและรวมอยู่ในหมู่เดียวกัน คือ หมู่บ้านกองขวา บ้านกุมแลง และบ้านโพธิ์หอม รวมอยู่ด้วย (นายบุญเรือง วิลาราช)

หมู่ที่ ๕ บ้านปลายกระเจ็บ

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๒๗ ซึ่งมี นายบุญ นางเน้ย เป็นผู้จัดตั้ง สภาพเดิมเป็นลำบึง ป่าแถมสาเหตุที่เรียกชื่อว่าหมู่บ้านปลายกระเจ็บ เพราะหมู่บ้านนี้อยู่สุดปลายบึง ในสมัยก่อนในบึงเต็มไปด้วยต้นกระเจ็บมากมาย ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทย

หมู่ที่ ๖ บ้านต้นกระเจ็บ

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๒๘ ซึ่งมี นายชื่น วรรณพิรุณ เป็นผู้ตั้ง สภาพเดิมของหมู่บ้านนี้เป็นป่าทึบ มีบึงเต็มไปด้วยต้นกระเจ็บ เป็นแหล่งรวมประชากรที่อพยพมารวมกันอยู่ในหมู่บ้านนี้ ซึ่งมีถนนทั้งสองฝั่งบึงเชื่อมโยงกันและต้องใช้ไม้ทำเป็นแพลำเลียงสิ่งของข้ามบึงกระเจ็บซึ่งยาวประมาณ ๘๐ เมตร ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทย วัฒนธรรมการของหมู่บ้านนี้ตั้งแต่เริ่มตั้งจนถึงปัจจุบัน เดิมเป็นป่าไม้ทึบตามริมบึงบัดนี้มีประชากร เพิ่มขึ้นมาก จึงถางฟันตัดต้นไม้ให้เตียนเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย เป็นสถานที่อยู่อาศัย ประกอบอาชีพ ดังที่ได้เห็นในปัจจุบัน

หมู่ที่ ๗ บ้านคลองต้อน

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้ตั้งขึ้นมานานประมาณ ๒๐๐ ปีเศษ จำปี พ.ศ.ไม่ได้ สภาพเดิมของหมู่บ้านนี้เป็นป่าทึบหนาแน่น ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากเวียงจันทน์ ครั้งที่เวียงจันทน์แตกได้มาอยู่ที่นี่ ผู้มาอยู่ก่อนได้ถากถางป่าไม้ ออกแล้วปลูกที่อยู่อาศัยเป็นหลังเล็ก ๆ (เรียกว่ากระต๊อบ) แล้วขุดดินด้วยจอบเสียม และจอบเสียมสมัยนั้นใช้ไม้แหลม ๆ ขุดดิน ได้ปลูกพืชเพื่อการยังชีพสืบเรื่อย ๆ มา พวกที่มาอยู่ก่อนก็ทำมาหากินกันไป พวกที่มาทีหลังก็มาสมทบพวกที่อยู่ก่อนก็ต้อนรับไว้จนมีประชากรเพิ่มขึ้น ๆ ต่อมาจึงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า บ้านคลองต้อน (หมายความว่าผู้ที่อยู่ก่อนก็ต้อนรับผู้ที่มาทีหลัง) อยู่กันด้วยความสามัคคีดี รักใคร่ปรองดองกัน และมีความเจริญอย่างอื่นยังไม่มี เพราะถนนหนทางไม่มี จะไปที่ใดต้องบุกป่าฝ่าดงไป แต่ได้อาศัยลำห้วยหรือลำคลองท่าลาดปัจจุบันนี้ ให้เป็นทางคมนาคมทางน้ำ ซึ่งไม่สะดวก การทำนาต้องอาศัยแรงควาย ใช้น้ำฝนปีใดฝนตกน้อยการทำนาก็ไม่ได้ผล ได้มีการพัฒนาการ

เรื่อยมาจน ปัจจุบันนี้การคมนาคมในหมู่บ้านมีถนนผ่าน มีไฟฟ้าใช้ มีเครื่องทุ่นแรง การทำนาใช้รถไถนา
มีเครื่องสูบน้ำในการทำเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน (นายสมาน ราชาวดี)

สถานที่ที่น่าสนใจ ในตำบลเมืองเก่า

วัดจอมศรีมงคล

วัดจอมศรีมงคล ตั้งอยู่เลขที่ ๔๖ บ้านเมืองกลาง หมู่ที่ ๑ ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๖ ไร่ โฉนดที่ดินเลขที่ ๘๘๓๖ อาณาเขต ทิศเหนือ จรดที่ดินหมายเลข ๔๗๕ ทิศใต้จรดทางสาธารณประโยชน์ ทิศตะวันออก จรดทางสาธารณประโยชน์ ทิศตะวันตก จรดที่ป่าช้าและทางสาธารณประโยชน์ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๓๕ ไร่ ๑ งาน ๒๕ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๔๓๔๑ และ ๖๑๐๘

วัดจอมศรีมงคล ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ ชาวบ้านจอมศรีมงคล ซึ่งอพยพมาจากประเทศลาว ในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อหมู่บ้านอันเป็นภูมิลำเนาเดิมในประเทศลาว เมื่อสร้างหมู่บ้านแล้วจึงพร้อมใจกันสร้างวัดเพื่อให้พระสงฆ์ซึ่งอพยพมาด้วยได้อยู่จำพรรษา วัดนี้ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ในคราวที่รับสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา วชิรญาณวโรรส ซึ่งได้เสด็จตรวจการคณะสงฆ์ภาคตะวันออก และเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้รวมกับวัดเมืองกลาง จึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดจอมศรีมงคล”

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับดังนี้

รูปที่ ๑	พระครูสารธรรมสุนทร			
รูปที่ ๒	เจ้าอธิการสี	พ.ศ. ๒๔๖๓	ถึง	พ.ศ. ๒๔๘๐
รูปที่ ๓	พระจันทา	พ.ศ. ๒๔๘๐	ถึง	พ.ศ. ๒๔๘๘
รูปที่ ๔	พระมหาสมพร	พ.ศ. ๒๔๘๘	ถึง	พ.ศ. ๒๔๙๑
รูปที่ ๕	พระอธิการบัว	พ.ศ. ๒๔๙๑	ถึง	พ.ศ. ๒๔๙๒
รูปที่ ๖	พระอธิการเฉลิม	พ.ศ. ๒๔๙๒	ถึง	พ.ศ. ๒๔๙๕
รูปที่ ๗	พระอธิการหยวก	พ.ศ. ๒๔๙๕	ถึง	พ.ศ. ๒๔๙๙
รูปที่ ๘	พระครูปริยัติสารคุณ	พ.ศ. ๒๕๐๐	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่าสนใจเกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

- ๑. พระอุโบสถ กว้าง ๕ เมตร ยาว ๙ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 - ๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๔.๕๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 - ๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นอาคารไม้
 - ๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๑ หลัง
- นอกจากนี้ยังมีโรงครัว ๑ หลัง กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๒.๕๐ เมตร

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดจอมศรีมงคล

- ๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๓๑

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดจอมศรีมงคล

บน อุโบสถวัดจอมศรีมงคล เมื่อ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๓
อนุเคราะห์ภาพโดย ไพจน์ วิลาราช

ล่าง อุโบสถหลังบูรณะ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖

บนและล่าง

หมู่พระประธานในอุโบสถ

บนและล่าง

ศาลาการเปรียญหลังเก่าข้างอุโบสถสภาพเสื่อมโทรม

เจดีย์หลังอุโบสถ

แก่งเรือพระราชทานแก่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาพเปรียบเทียบหอสวดมนต์

บน หอสวดมนต์ ถ่ายเมื่อ ๑๑ ก.ค. ๓๕

ล่าง หอสดมมนต์ ถ่ายเมื่อ ๑ มิ.ย. ๔๘

กลุ่มพระบนหอสดมมนต์

พระไม้พุทธศิลป์ลาวที่เก่าแก่

ธรรมาสันปันนหอสวนมนต์

ซ้ายและขวา : หาดจอมศรี อยู่ระหว่างเส้นทางไปพระอุโบสถ

อุโบสถวัดเมืองกลางหลังประกาศรวมเข้ากับวัดจอมศรีมงคล แล้วยกทิ้งร้าง สภาพทรุดโทรม
 ภาพซ้าย ถ่ายเมื่อ ๑๑ ก.ค. ๓๕ ภาพขวา ถ่ายเมื่อ ๑ มิ.ย. ๔๘

พระประธานวัดเมืองกลาง
 ภาพซ้าย ถ่ายเมื่อ ๑๑ ก.ค. ๓๕

ภาพขวา ถ่ายเมื่อ ๑ มิ.ย. ๔๘

พระประธานอุโบสถวัดเมืองกลาง
ถูกตัดเศียร ในช่วงระยะหนึ่งภายหลังจากตามคืนมาได้

เจดีย์และซากผนังข้างอุโบสถวัดเมืองกลาง

หอสวดมนต์วัดเมืองกลาง

ภาพบน ถ่ายเมื่อ ๑๑ ก.ค. ๓๕

ภาพล่าง ถ่ายเมื่อ ๑ มิ.ย. ๔๘

หอระฆังวัดเมืองกลาง

ภาพบน : ถ่ายเมื่อ ๑๑ ก.ค. ๓๕

ภาพล่าง : ถ่ายเมื่อ ๑ มิ.ย. ๔๘

เสนาสนะวัดเมืองกลาง

วัดชลวารี (บ้านเลื้อ)

วัดบ้านเลื้อ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๕ บ้านเลื้อ ถนนบ้านเลื้อ หมู่ที่ ๒ ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๑ งาน อาณาเขตทิศเหนือจรด หมู่บ้าน ทิศใต้จรดทางสาธารณะ ทิศตะวันออกจรดคลองท่าลาด ทิศตะวันตกจรดทางสาธารณะ

วัดบ้านเลื้อ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๘ ตามโบราณคดีได้กล่าวไว้ว่า ได้มีประชาชนอพยพจากประเทศลาว เพื่อมาขอพึ่งบารมีโพธิสมภาร เมื่อครั้งที่เมืองพวนได้ร่วมมือกับกองทัพไทยพยายามจับเจ้าอนุวงศ์ และมาจับได้ที่แม่น้ำโสมแขวงเมืองพวน เมื่อจับเจ้าอนุวงศ์ได้แล้วก็กลัวภัยจากกษัตริย์ของพระเจ้าอนุวงศ์ จึงขออพยพตามกองทัพไทยมาและมาตั้งหมู่บ้าน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๘ เป็นต้นมา วัดบ้านเลื้อได้รับการพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ มีเขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระพูน
รูปที่ ๒	พระอยู่
รูปที่ ๓	พระทา

รูปที่ ๔	พระทัน	
รูปที่ ๕	พระคำภา	
รูปที่ ๖	พระล้อม	
รูปที่ ๗	พระครูชำนาญ	
รูปที่ ๘	พระครูโสภณพัฒนพิศาล	พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่นำรู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๑ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก แทนพระอุโบสถหลังเก่า
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นอาคารไม้
๓. หอสมุดมนต์ กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นอาคารไม้
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้
๕. ศาลาเอนกประสงค์ กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๑

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดบ้านเลื้อ

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๕๘.

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดชลวารี (บ้านเลื้อ)

ภาพบน พระอุโบสถหลังเก่าและฐานพระอุโบสถหลังใหม่

ภาพล่าง ศาลาการเปรียญหลังเก่า

ภาพบนและภาพล่าง : ภายในพระอุโบสถหลังเก่า หลวงพ่อยิ้ม และภาพจิตรกรรมฝาผนัง
ถ่ายเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔

ภาพบนและภาพล่าง : พระอุโบสถหลังเก่า พังสิ้นสภาพในปี ๒๕๓๓

ภาพบน พระอุโบสถหลังใหม่ ถ่ายเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕
 ภาพล่าง กลุ่มเสนาสนะ ถ่ายเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ภาพซ้ายและภาพขวา : หลวงพ่ออีม พระประธานในพระอุโบสถหลังเก่า ปัจจุบันประดิษฐาน
ในพระอุโบสถหลังใหม่

ภาพซ้ายและภาพขวา : อัครสาวกพระโมคคัลลานะ และพระสารีบุตร ในพระอุโบสถหลังเก่า
ปัจจุบันประดิษฐานอยู่บนศาลาการเปรียญ

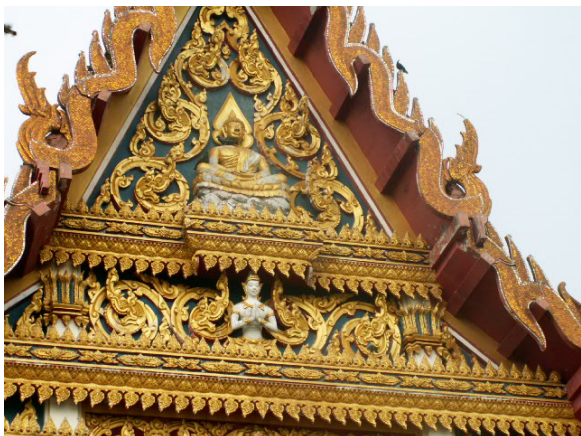

ภาพซ้ายและภาพขวา : พระไม้แกะสลักพุทธศิลป์ทรงลาว ที่ถูกนำมาจากประเทศลาว
เมื่อคราวอพยพ

ภาพซ้าย พระอุโบสถหลังใหม่ ถ่ายเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

ภาพขวา กลุ่มพระประธานในพระอุโบสถ

ภาพซ้าย ลายปูนปั้นด้านหน้าพระอุโบสถ

ภาพขวา ลายปูนปั้นด้านหลังพระอุโบสถ

ภาพบน ถนนลาดยางทอดขนาน
กับคลองท่าลาด

ภาพล่าง เจดีย์เก่าแก่ริมคลองท่าลาด

ภาพบน กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

ภาพล่าง ฌาปนสถาน

ภาพบน บ้านเรือนราษฎรข้างวัดจากมุมมองบนหอรระฆัง
 ภาพล่าง คลองท่าลาดบริเวณศาลาท่าน้ำหลังวัด

วัดนาเหล่าน้ำ (สุวรรณรังสรรค์)

วัดนาเหล่าน้ำ (สุวรรณรังสรรค์) ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๖ บ้านนาเหล่าน้ำ หมู่ที่ ๒ ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๕ ไร่ ๔๐ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๗๕ , ๒๐๓ อาณาเขต ทิศเหนือ จรดถนน ทิศใต้ จรดคลองท่าลาด ทิศตะวันออก จรดที่ดินนายมา ทิศตะวันตก จรดที่ดินนางภู มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๓ แปลง เนื้อที่ ๖๒ ไร่ ๑ งาน ๘๐ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๓๓๕ , ๑๓๓๔ , ๖๑๖๐

วัดนาเหล่าน้ำ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๖ เดิมชื่อวัดสุวรรณรังสรรค์ ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากเวียงจันทน์ ที่อาศัยอยู่ที่เมืองพนม ได้นำพระพุทธรูป ทรัพย์สินของมีค่าลงมาด้วย ได้ช่วยกันจัดตั้งสำนักสงฆ์ขึ้นชื่อสุวรรณรังสรรค์ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นวัดนาเหล่าน้ำ ตามชื่อบ้าน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระอาชญา	
รูปที่ ๒	พระศุข	
รูปที่ ๓	พระจันทร์	
รูปที่ ๔	พระที	
รูปที่ ๕	พระแก่น	
รูปที่ ๖	พระทอง	
รูปที่ ๗	พระโสภา	
รูปที่ ๘	พระคำมี	
รูปที่ ๙	พระบุญมา	
รูปที่ ๑๐	พระบุญมี	
รูปที่ ๑๑	พระไว	
รูปที่ ๑๒	พระคำผา	พ.ศ. ๒๔๕๐
รูปที่ ๑๓	พระทองคำ	พ.ศ. ๒๔๕๕
รูปที่ ๑๔	พระเนี้ยว	พ.ศ. ๒๕๒๒
รูปที่ ๑๕	พระจรัญ จิตจาโร	พ.ศ. ๒๕๒๓
รูปที่ ๑๖	พระอธิการชำนาญ	พ.ศ. ๒๕๓๓ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่าสนใจเกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๖ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นอาคารไม้ ทรงไทย
๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๕ เมตร ยาว ๑๓ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นอาคารไม้
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๓ หลัง

นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ คือ เมรุ โรงครัว ถังเก็บน้ำฝน หอระฆัง และศาลาท่าน้ำ

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดนาเหล่าน้ำ (สุวรรณรังสรรค์)

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ, หน้า ๗๕-๗๖

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดนาเหล่าน้ำ (สุวรรณรังสรรค์)

บน : อุโบสถหลังเก่าสถาปัตยกรรมทรงลาว

ล่าง : บริเวณที่ตั้งอุโบสถหลังเก่า ด้านหน้าอุโบสถหลังใหม่

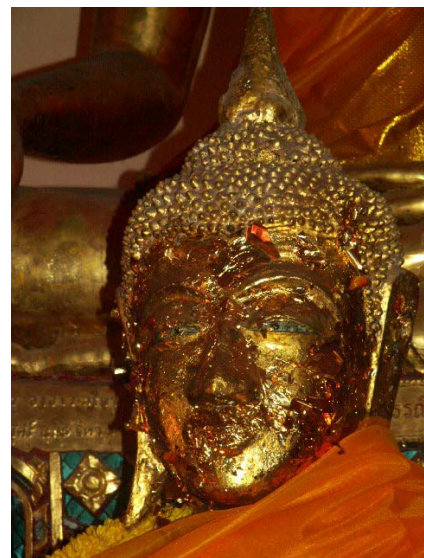
ซ้าย : พระอุโบสถ ถ่ายเมื่อ ๒๕๒๕

ขวา : พระอุโบสถ ถ่ายเมื่อ ๒๕๔๘

บน และ ล่าง : พระอุโบสถและพระประธานภายใน

ซ้าย และ ขวา : พระประธานในอุโบสถหลังเก่า พุทธศิลป์แบบลาว

ซ้ายและขวา : พระไม้พุทธศิลป์ทรงลาว ที่ถูกนำมาจากประเทศลาว
เมื่อคราวอพยพเข้ามาในตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์

บน : หอระฆังและหอสวดมนต์ ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

ล่าง : หอระฆังและหอสวดมนต์ ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘

ภาพบน ภาพและ ล่าง : ศาลาบำเพ็ญบุญ

ภาพบน : ฌาปนสถาน

ภาพล่าง : มรณานุสติสถานริมคลองท่าลาด

บน และ ล่าง : ศาลาทำนําริมคลองท่าลาด

ภาพบน : ทิวทัศน์ภาพคลองท่าลาดจากมุมมองศาลาท่าน้ำ

ภาพล่าง : แพข้ามคลอง ภูมิปัญญาชาวบ้าน

บน และล่าง : กลุ่มผู้เก็บข้อมูลวัด เมื่อ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

วัดเมืองเมด

วัดเมืองเมด ตั้งอยู่เลขที่ ๓๗ บ้านเมืองเมด หมู่ที่ ๓ ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัด ฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๖ ไร่ ๒๒ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๑๕๘๒๔ , ๑๐๖๓๖ , ๑๐๕๔ อาณาเขต ทิศเหนือ จรดที่ดินนางสุคนธ์ นพถวด ทิศใต้ จรดนางสาวทองแถม ราช เวียง ทิศตะวันออก จรดที่ดินนางปุ่น ดุ่มพันธุ์ ทิศตะวันตก จรดคลองส่งน้ำ

วัดเมืองเมด ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๖ สันนิษฐานว่าผู้สร้างวัด คือ ชาวพวน ซึ่งอพยพมาจากเมือง เวียงจันทน์ หลักฐานค้นพบได้จากรูปปั้นพระสังกัจจายน์ในอุโบสถเก่า จารึกเป็นภาษาธรรมอักษณ ได้รับ พระราชวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๒ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑ พระจัน

รูปที่ ๒ พระช่วง

รูปที่ ๓ พระเที่ยง

รูปที่ ๔ พระครูพนมกณารักษ์

พ.ศ. ๒๔๗๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๔

รูปที่ ๕	พระครูสีฐานงกโร	พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๔
รูปที่ ๖	พระเทียง กนตสโล	พ.ศ. ๒๕๒๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๘
รูปที่ ๗	พระครูสุนทรธรรมรักษ์	พ.ศ. ๒๕๒๔ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๗.๔๐ เมตร ยาว ๒๒.๓๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

๒. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๐.๒๐ เมตร ยาว ๑๕.๓๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๖ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๔ หลัง

๔. วิหาร กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๕.๒๐ เมตร ยาว ๒๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กลักษณะทรงไทย

นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ หอระฆัง ๑ หลัง วิหาร ๑ หลัง ประดิษฐาน รูปหล่อพระครูพนมคนารักษ์ รูปปั้นพระโพธิสัตว์ เจ้าแม่กวนอิม ปูชนียวัตถุ มีพระพุทธรั่งสี่มงคล ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว ประดิษฐานในวิหาร และหลวงพ่อโสธรจำลอง 11

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดเมืองแมด

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๓๕-๑๓๖.

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดเมืองแมด

บน : พระอุโบสถหลังเก่า

ล่าง : พระอุโบสถที่ได้รับการบูรณะปรับปรุง ถ่ายเมื่อ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

บน : ภายหลังทางวัดได้สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ พระอุโบสถหลังเก่าได้ปรับใช้เป็นวิหาร
 หลวงพ่อใหญ่ ถ่ายเมื่อ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘
 ต่ำ : กลุ่มพระภายในวิหาร

ซ้าย และ ขวา : หลวงพ่อใหญ่ พุทธศิลป์ทรงลาว

ภาพซ้าย และ ภาพขวา : พระไม้แกะสลักพุทธศิลป์ลาว ที่ถูกนำมาเมืองคราวอพยพจากราชอาณาจักรลาว

ซ้าย และ ขวา : พระอุโบสถหลังใหม่ สร้าง เมือง พ.ศ. ๒๕๓๘

ภาพซ้าย : ลายปั้นปูนหน้าบันอุโบสถ

ภาพขวา : ลายหน้าบันซุ้มประตูที่ต้องคลุมตาข่าย เพื่อกันนก

บน : ศาลาการเปรียญ เมื่อ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ล่าง : บริเวณที่ตั้งศาลาการเปรียญ เมื่อ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘

บน และ ล่าง : ศาลาการเปรียญและหอระฆัง

บน : ศาลเจ้าแม่กวนอิมข้างวิหาร
ล่าง : พระปางลีลาด้านปากทางเข้าวัด

บน และ ล่าง : เสนาสนะภายในวัด

วัดโพธิ์ใหญ่

วัดโพธิ์ใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ ๖๑ บ้านโพธิ์ใหญ่ หมู่ที่ ๔ ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๒๖ ไร่ ๓ งาน อาณาเขตทิศเหนือ จรดคลองท่าลาดทิศใต้ จรดถนนเมืองแมด-โพธิ์ใหญ่ ทิศตะวันออก จรดหมู่บ้านและที่ดินนางแย้ม ศรีวิเศษ ทิศตะวันตก จรดหมู่บ้าน และที่ดินนางใหญ่ กันสถิตย์

วัดโพธิ์ใหญ่ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๔ ไม่ปรากฏหลักฐานผู้สร้าง โดยสร้างคู่กับวัดโพธิ์น้อย ต่อมาวัดโพธิ์น้อยได้กลายเป็นวัดร้าง ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๒ พระครูวิศาลโพธิ์วัฒน์ ได้ซื้อที่ดินเพิ่มเติมจากชาวบ้านเพื่อให้วัดมีบริเวณกว้างขึ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระสัน สุวณฺโณ	พ.ศ. ๒๔๘๐	ถึง	พ.ศ. ๒๔๘๒
รูปที่ ๒	พระแก้ว	พ.ศ. ๒๔๘๒	ถึง	พ.ศ. ๒๔๙๐

รูปที่ ๓	พระยัง สุวณฺโณ	พ.ศ. ๒๔๕๐	ถึง	พ.ศ. ๒๕๑๒
รูปที่ ๔	พระครูวิศาลโพธิ์วัฒน์	พ.ศ. ๒๕๑๒	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๕
รูปที่ ๕	พระบุญชอบ อิทฺธิวิโร	พ.ศ. ๒๕๓๕	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทย

๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕

๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๐.๔ เมตร ยาว ๑๕.๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นอาคารไม้

๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๔ หลัง เป็นอาคารไม้ ๔ หลัง และตึก ๓ หลัง

๕. วิหาร กว้าง ๔ เมตร ยาว ๔ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ หอระฆัง ๑ หลัง และเมรุ ๑ หลัง

12

อุโบสถหลังเก่าเมื่อแรกเริ่ม

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดโพธิ์ใหญ่

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๓๐-๑๓๑

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดโพธิ์ใหญ่

บน ชุ่มประตูด้านหน้า
ล่าง ชุ่มประตูด้านหลัง

ซ้ายและขวา : ภาพปั้นยักษ์ข้างซุ้มประตูทางเข้าวัด

ผังวัดเดิม

ผังวัดใหม่

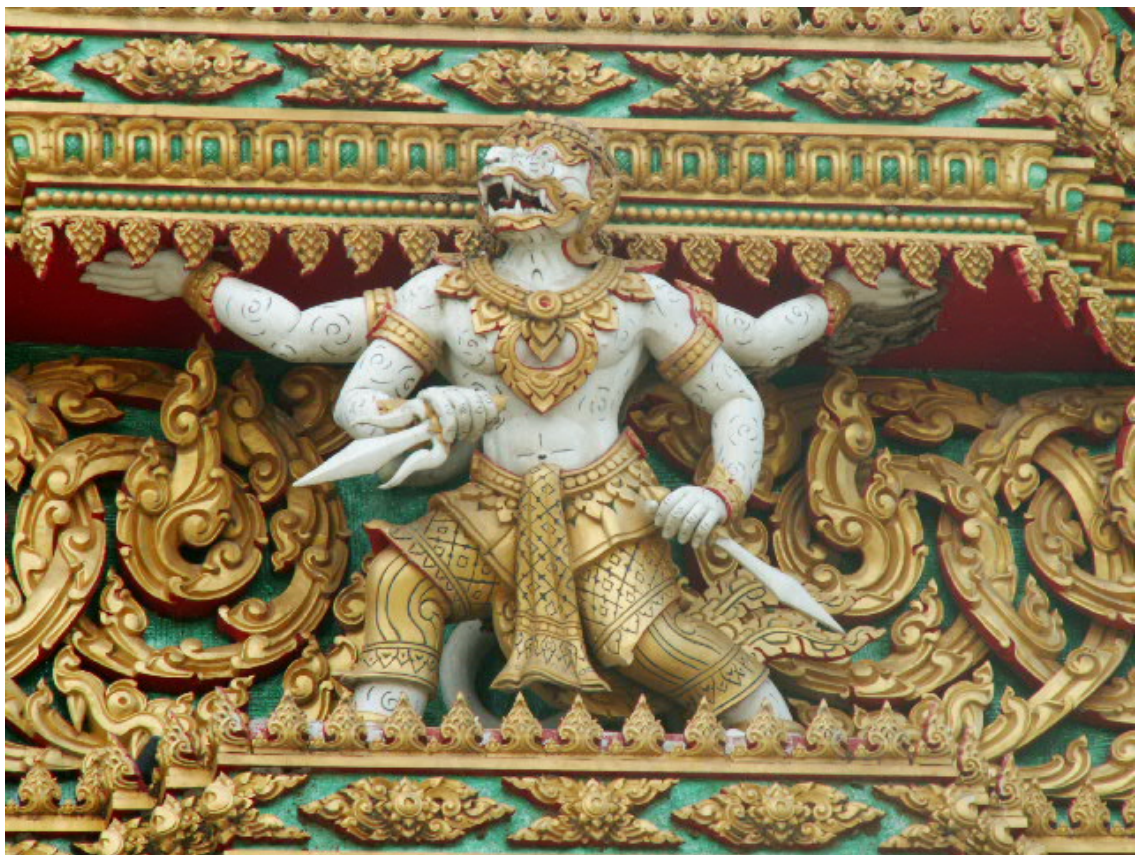
ภาพซ้าย พระอุโบสถ เมื่อ ๑๑ ก.ค. ๒๕๓๕

ภาพขวา พระอุโบสถ เมื่อ ๑ มิ.ย. ๒๕๔๘

ภาพบน ถ่ายเมื่อ ๑๑ ก.ค. ๒๕๓๕

ภาพล่างถ่ายเมื่อ ๑ มิ.ย. ๒๕๔๘

ภาพบนและล่าง : หน้าบันอุโบสถด้านหน้า

ภาพบน ลายซุ้มประตู
ภาพล่าง ลายซุ้มพระอุโบสถ

ภาพบน หอสวดมนต์ เมื่อ ๑๑ ก.ค. ๒๕๓๕

ภาพล่าง หอสวดมนต์ เมื่อ ๑ มิ.ย. ๒๕๔๘

ภาพบน ศาลาการเปรียญ เมื่อ ๑๑ ก.ค. ๒๕๓๕

ภาพล่างศาลาการเปรียญ เมื่อ ๑ มิ.ย. ๒๕๔๘

ภาพบน : เจดีย์ เมื่อ ๑๑ ก.ค. ๒๕๓๕

ภาพล่าง : เจดีย์ เมื่อ ๑ มิ.ย. ๒๕๔๘

บน : ฌาปนสถาน
ล่าง : ศาลาบรรจุอัฐิ ริมคลองท่าลาด

บนและล่าง : ทัศนียภาพคลองท่าลาด มุมมองจากศาลาทำน้ำ

วัดจอมมณี (กองขวา)

วัดจอมมณี ตั้งอยู่เลขที่ ๖๒ บ้านกองขวา หมู่ที่ ๔ ตำบลเมืองเก่า อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๑ ไร่ อาณาเขต ทิศเหนือ จรดคลองท่าลาด ทิศใต้และทิศตะวันออก จรดที่นาชาวบ้าน ทิศตะวันตก จรดหมู่บ้าน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๕ ไร่ ๒ งาน ๔๕ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๕๒๕

วัดจอมมณี ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๒ ผู้สร้างวัดคือชาวบ้านซึ่งอพยพมาจากเวียงจันทน์ เมื่อมาตั้งบ้านเรือนเป็นหมู่บ้านที่ถาวรแล้ว จึงร่วมกันสร้างวัดขึ้น ปัจจุบันชาวบ้านแถบนี้ยังคงพูดภาษาไทยปน

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระปลัดด้วง		
รูปที่ ๒	พระปลัดประปา		
รูปที่ ๓	พระอธิการเลื่อย		
รูปที่ ๔	พระครูประสิทธิพรดิคุณ (เสงี่ยม)	พ.ศ. ๒๔๕๑	ถึง พ.ศ.

รูปที่ ๕	พระอุโบสถเทียน ซากโร	พ.ศ. ๒๕๓๐	ถึง ๒๕๓๒
รูปที่ ๖	พระอุโบสถชัยวัฒน์ กิตติวิโร	พ.ศ. ๒๕๓๔	ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่นั้รู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๘.๕๐ เมตร ยาว ๑๓ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๔ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นอาคารไม้
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๔ หลัง เป็นอาคารไม้ ๑ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๓ หลัง
๕. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๔.๕ เมตร ยาว ๗ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นอาคารไม้
๖. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

ภาพพระอุโบสถเมื่อแรกเริ่ม

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดจอมมณี

๑. หนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๓๐

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดจอมมณี (กองขวา)

ภาพบน : พระอุโบสถ ถ่ายเมื่อ ๒๕๓๕

ภาพล่าง : พระอุโบสถ ถ่ายเมื่อ ๒๕๔๘

บน และ ล่าง : อุโบสถด้านข้าง

บน และ ล่าง : ลายหน้าบันด้านหน้าและหลัง

บน และ ล่าง : กลุ่มพระประธานภายในอุโบสถ

บน : ศาลาการเปรียญ ถ่ายเมื่อ ๒๕๓๕

ล่าง : ศาลาการเปรียญ ถ่ายเมื่อ ๒๕๔๘

บน : หอสมุดมนต์ ถ่ายเมื่อ ๒๕๓๕
ล่าง : หอสมุดมนต์ ถ่ายเมื่อ ๒๕๔๘

บน : พระบวรศาลาการเปรียญ
ล่าง : เจ้าอาวาส

หอกกลองและหอรระฆัง

ภาพซ้าย : ศาลาทำนํ้าริมคลองท่าลาด เมื่อปี ๒๕๓๕

ภาพล่าง : ย้ายต้นโพธิ์แล้วสร้างศาลาใหม่ ถ่ายเมื่อปี ๒๕๔๘

บน : เสนาสนะที่ชำรุด

ล่าง : ศาลร้างริมคลองท่าลาด

บน และ ล่าง : ริมคลองท่าลาด

๕. ตำบลท่าถ่าน

ตำบลท่าถ่านเป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่งของอำเภอพนมสารคาม ครั้งก่อนมีลักษณะเป็นภูมิประเทศเป็นป่าทึบ มีบริษัทสัมปทานทำป่า โดยใช้คลองท่าลาดซึ่งแต่เดิมเรียกคลองท่าลาก เป็นเส้นทางคมนาคม ล่องแพซุงไหลผ่านตำบลท่าถ่าน ชุมชนท่าถ่านเป็นแหล่งรวมการค้าขายโดยเฉพาะถ่านไม้ที่ได้จากป่า ต่อมาจึงเรียกติดกันมาว่า บ้านท่าถ่าน และยกฐานะเป็นตำบลสืบมาจนปัจจุบัน แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านท่าลาด
- หมู่ที่ ๒ บ้านท่าถ่าน
- หมู่ที่ ๓ บ้านโคกหัวข้าว
- หมู่ที่ ๔ บ้านหนองเค็ด
- หมู่ที่ ๕ บ้านคันกระบก
- หมู่ที่ ๖ บ้านดิ่งชัน
- หมู่ที่ ๗ บ้านหนองเค็ด

ประวัติหมู่บ้านตำบลท่าถ่าน

หมู่ที่ ๑ บ้านท่าลาด

บ้านท่าลาดเริ่มตั้งเมื่อ พ.ศ.ใดไม่ปรากฏ แต่เริ่มก่อตั้งมาแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาสภาพเดิมของหมู่บ้าน เป็นป่าที่มีลำธารท่าลาดไหลผ่าน อาชีพเดิมของชาวบ้านคือหาของป่า และทำไร่ข้าว สาเหตุที่เรียกว่าหมู่บ้านท่าลาดเพราะ เป็นที่ลาดทะเลสะดวกแก่การขนถ่ายสินค้าป่าที่ถูกลำเลียงมาตามลำคลองท่าลาด ประชาชนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมีเชื้อสายไทย สำหรับการวิวัฒนาการของหมู่บ้านเท่าที่สอบถามได้ รายละเอียด ไม่มากนัก ได้เค้าโครงเพียงว่า ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามริมคลองท่าลาด จนกระทั่งขยายที่ทำมาหากินไปอยู่ตามไร่นา ทำให้หมู่บ้านกระจายออกไปกว้างขวางขึ้น

หมู่ที่ ๒ บ้านท่าถ่าน

บ้านท่าถ่าน ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๕๐ ส่วนผู้ก่อตั้งหมู่บ้านนี้ไม่ทราบชื่อแน่นอน เมื่อก่อนมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่ประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน การที่เรียกว่าหมู่บ้านท่าถ่านนั้นเพราะเมื่อสมัยก่อนประชาชนจะนำเอาถ่าน ฟืน มาซื้อขายกันที่หมู่บ้านนี้โดยเฉพาะ เนื่องจากบริเวณริมคลองเป็นอ่าวหลายแห่ง และไม่สูงชัน สะดวกแก่การขนย้ายซึ่งต้องใช้แรงคนทั้งหมด

หมู่ที่ ๓ บ้านโลกหัวข้าว

หมู่บ้านโลกหัวข้าวตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. ๒๓๒๕ โดยปลัดกองโสมกับชาวบ้านที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์เป็นผู้ตั้งชื่อหมู่บ้าน แรกเริ่มสภาพเดิมเป็นป่าดงดิบ มีสัตว์อาศัยอยู่มากมายหลายชนิด เช่น เสือ, ช้าง, กวาง, เก้ง, หมูป่า ฯลฯ เป็นต้น เมื่อปลัดกองโสมกับชาวบ้านอพยพมาอยู่ต่างก็ช่วยกันหักล้างถางพงจับจองแบ่งที่กันทำมาหากิน อาชีพหลักที่ทำกันคือ การทำนาปลูกข้าว ทำไร่ ปลูกฝักแพงแดงกวาเป็นอาหาร ประกอบกับมีห้วยน้ำไหลผ่านตลอดปี ทำให้พืชพันธุ์ธัญญาหารที่ปลูกไว้ได้ผลอุดมสมบูรณ์ดีทุกปี และตรงส่วนหน้าของหมู่บ้านมีโลกเป็นเนินสูงใหญ่ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านของตนว่า “หมู่บ้านโลกหัวข้าว” ชื่อนั้นจึงเรียกมาจนทุกวันนี้ ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาจากลาวเมืองเวียงจันทน์ โดยอพยพมาทางลุ่มแม่น้ำโขง ประวัติเดิมมีว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๓ เจ้าอนุวงศ์เจ้าเมืองเวียงจันทน์เป็นกบฏ เจ้าอนุวงศ์ถูกจับตัวได้ กองทัพเมืองเวียงจันทน์ถูกกองทัพไทยตีแตกต่างฝ่ายต่างหนีเอาตัวรอด บางพวกก็หนีกลับไปเมืองเวียงจันทน์ บางพวกก็หนีไปอยู่ที่อื่น ฝ่ายปลัดกองโสมก็ได้ชวนสมัครพรรคพวกหนีมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านโลกหัวข้าว และได้สืบเชื้อสายต่อ ๆ กันมาจนกระทั่งเป็นหมู่บ้านใหญ่อย่างปัจจุบันนี้ ต่อมาได้ตั้งวัด สร้างวัดโบสถ์สำหรับบวชลูกหลานตามประเพณีของพุทธศาสนา ส่วนการปกครองในระยะแรก ปกครองกันเอง มีผู้นำคือ หัวหน้าหมู่บ้าน ทุกคนจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ในระยะต่อมาได้มีการตั้งผู้ใหญ่บ้านเป็นทางการขึ้น ส่วนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ นั้น ได้ปฏิบัติตามแบบของเวียงจันทน์เรื่อยมา จนถึงปัจจุบันนี้ แต่มีบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามแบบของสมัยใหม่

หมู่ที่ ๔ บ้านหนองเค็ดและ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองเค็ด

บ้านหนองเค็ดมีประวัติความเป็นมาโดยย่อ เท่าที่สืบมาจากปากคำของผู้ที่เล่าให้ฟังว่ามีตายายสองคน เป็นชาวเวียงจันทน์ ได้อพยพจากถิ่นฐานเดิมมาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ก่อน มีชื่อเรียกเป็นภาษาชาวเวียงจันทน์ว่า พ่อเผ่าเพ็ง แม่เผ่าเพ็ง ถ้าเรียกกันเป็นภาษาไทยแล้วเรียกว่าพ่อเผ่าเพ็ง แม่เผ่าเพ็ง ที่เรียกกันเช่นนี้จะเพราะคนทั้งสองได้ที่พักอาศัยอย่างสุขสบายแล้วก็เป็นที่บริเวณที่อยู่อาศัยของคนทั้งสองนั้นเป็นดอนเรียกตามภาษาชาวเวียงว่า “ดอนเค็ง” เพราะมีต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ เรียกตามภาษาชาวเวียงว่าต้นไม้เค็ง ปัจจุบันนี้ชาวบ้านยังเรียกดอนนี้ว่า ดอนเค็ง และต้นไม้นี้ก็เรียกว่าต้นไม้เค็ง ระหว่างดอนที่อยู่อาศัยของคนทั้งสองนั้นมีหนองน้ำอยู่สองฟาก หนองหนึ่งเรียกว่าหนองบ้านเก่า อีกหนองหนึ่งเรียกว่าหนองเค็ด เพราะมีต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่บริเวณของหนองเรียกว่าต้นไม้เค็ด ตามสันนิษฐานแล้ว คนทั้งสองได้อาศัยดอนอยู่เพราะดอนอยู่ใกล้กับหนอง ที่สันนิษฐานเช่นนี้เพราะคนทั้งสองต้องอาศัยน้ำบริโภคและใช้ในการเพาะปลูก ครั้นต่อมาก็มีคนอพยพทยอยเข้ามาทำมาหากินในถิ่นเดียวกันนี้มากขึ้น และสืบได้ว่าผู้คนได้มาตั้งรกรากทางฝั่งหนองที่มีต้นไม้เค็ดขึ้นอยู่ ทราบภายหลังว่าเป็นชาวเวียง เพราะมีครอบครัวหนึ่งมีผู้สืบสกุลว่า “ลาวเวียง” เหตุที่พอจะเชื่อถือได้เพราะปัจจุบันนี้สกุลนี้ยังมีอยู่ แต่เท่าที่เรียกกันว่าบ้านหนองเค็ดนั้น พอสรุปได้ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ ประการแรกเป็นเพราะการสืบเชื้อสายมาจากชาวเวียงซึ่งอพยพมาอาศัยอยู่ใกล้หนองที่มีต้นไม้เค็ง ประการที่สอง ชาวบ้านปัจจุบันมีถิ่นฐานมั่นคงขึ้นที่บริเวณใกล้หนองที่มีต้นไม้เค็ง ประการที่สาม คำว่า “เค็ง” กับ “เค็ด” เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งเรียกชื่อแล้วคล้ายคลึงกันมาก ด้วยเหตุผล ๓ ประการนี้เอง จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านหนองเค็ด” หมู่บ้านนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๗๕ ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายหรืออพยพมาจากเวียงจันทน์

หมู่ที่ ๕ บ้านต้นกระบก

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๖ บ้านตลิ่งชัน

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

สถานที่ที่น่าสนใจ
ในตำบลท่าฉนวน

วัดท่าลาดเหนือ

วัดท่าลาดเหนือ ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๑๒ บ้านท่าลาดเหนือ หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าถ่าน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๒๑ ไร่ ๓ งาน ๑๐ ตารางวา น.ส. ๓ เลขที่ ๑๖๘ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๒๕ ไร่ ๒ งาน ๓๒ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๘๙๕

วัดท่าลาดเหนือ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๒ เดิมชื่อ วัดกรงทอง ประวัติการสร้างวัด มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีพระภิกษุ ๓ รูป จาริกมาบริเวณที่ตั้งวัด พระภิกษุที่มีพรรษาสูงสุดชื่อ “จิ้น” ชาวบ้านศรัทธาเลื่อมใส จึงสร้างวัดถวายให้อยู่จำพรรษา พระอาจารย์จิ้น เป็นเจ้าอาวาส และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ นายปิ่น, นางสิน, นายคง และนางแนบ เป็นผู้นำร่วมกับชาวบ้านได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดนี้ขึ้นใหม่ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ พระครูโสภณนวกการ เจ้าอาวาสร่วมกับชาวบ้านได้สร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อาคารเสนาสนะขึ้นใหม่อีกครั้ง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระอธิการจิ้น
รูปที่ ๒	พระอธิการจ้อย
รูปที่ ๓	พระอธิการท้อ

รูปที่ ๔	พระอิการสอน
รูปที่ ๕	พระอิการเล็ก
รูปที่ ๖	พระครูโสภณนวกการ
รูปที่ ๗	พระอิการหวาน ฦนุฑโฒ พ.ศ. ๒๕๔๐ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่นํารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๓๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นอาคารไม้ ยกพื้นสูง
๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นอาคารไม้
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๗ หลัง เป็นอาคารไม้
๕. วิหาร กว้าง ๔ เมตร ยาว ๑๒ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕
๖. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยไม้

ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๕๕ นิ้ว สูง ๑๐๕ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ พระประธานประจำศาลาการเปรียญ ขนาดหน้าตักกว้าง ๘๕ นิ้ว สูง ๓๒ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ พระพุทธรูปประจำวิหาร ขนาดหน้าตักกว้าง ๘๕ นิ้ว สูง ๑๐๕ นิ้ว เป็นหินศิลาแลงแกะสลัก พระพุทธรูปประจำหอสวดมนต์ ขนาดหน้าตักกว้าง ๒๕ นิ้ว สูง ๓๒ นิ้ว พระพุทธรูปปางห้ามญาติ ๑ องค์ และพระเจดีย์ ๑ องค์

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดท่าลาดเหนือ

๑. หนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๖๒

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดท่าลาดเหนือ

บน : ชุมประตูปากทางเข้าวัด

ล่าง : พระอุโบสถด้านข้าง

บน : อุโบสถด้านหน้า

ล่าง : อุโบสถด้านหลัง

บน : ลายหน้าบันอุโบสถด้านหน้า

ล่าง : ลานหน้าบันอุโบสถด้านหลัง

บน และ ล่าง : พระอุโบสถและพระประธานภายใน

ซ้าย : เจดีย์เก่าแก่

ขวา : หอระฆัง

บน : ศาลาการเปรียญซึ่งอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง

ล่าง : ทัศนียภาพภาพริมคลองท่าลาด

บน และล่าง : ทักษิณภาพคลองท่าลาด

ฉาปนสถาน

วัดโคกหัวข้าว

วัดโคกหัวข้าว ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ ๕๕ บ้านโคกหัวข้าว หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าด่าน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย อาณาเขตทิศเหนือ จรดที่ดินเอกชน ทิศใต้จรดทางสาธารณะประโยชน์ ทิศตะวันออก จรดที่ดินเอกชน ทิศตะวันตกจรดทางหลวงสาย พนมสารคาม – ปราจีนบุรี

วัดโคกหัวข้าว เดิมชื่อ วัดหลุมข้าว ตั้งเมื่อราว พ.ศ. ๒๓๒๕ โดยชาวบ้านที่อพยพมาจากนครเวียงจันทน์ ในพื้นที่ประมาณ ๒ ไร่ มีหมู่บ้านล้อมรอบ โดยมีหลวงพ่อวังเป็นเจ้าอาวาส

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ พระอธิการบุญมี เป็นเจ้าอาวาส และได้สร้างพระอุโบสถขึ้นใหม่ในราว พ.ศ. ๒๔๖๘ ฝังลูกนิมิต พ.ศ. ๒๔๗๕ มีลักษณะก่ออิฐถือปูน เครื่องบนไม้ หลังคามุงกระเบื้อง

ถัดจากพระอธิการบุญมี ทางวัดได้นิมนต์หลวงตาพวงและหลวงตาพุ่ม มารักษาการเจ้าอาวาสตามลำดับ จากนั้นจึงมีพระอธิการเสมียน (หลวงพ่อเม้น) หรือพระครูสุวรรณรัตตคุณ เป็นเจ้าอาวาสองค์ถัดมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ พระครูสุวรรณรัตตคุณ ได้ร่วมกับชาวบ้าน ย้ายวัดมาตั้งในที่ใหม่ ซึ่งมีพื้นที่กว้างกว่าเก่า เดิมอันเป็นที่ตั้งวัดในปัจจุบัน โดยได้รับการพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

สรุปรายงานเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	หลวงพ่อวัง
รูปที่ ๒	พระอธิการบุญมี
รูปที่ ๓	หลวงตาพวง (รักษาร)
รูปที่ ๔	หลวงตามพุ่ม (รักษาร)
รูปที่ ๕	พระครูสุวรรณรัตตคุณ (หลวงพ่อเม้น)
รูปที่ ๖	พระครูอัมพร ภาทสาโร

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๒ เมตร ยาว ๓๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย ๒ ชั้น
๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๖ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๑ หลัง และตึก ๓ หลัง
๔. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดโคกหัวข้าว

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ, หน้า ๒๘
๒. นายสนธิ์ กุลยะสอน, จากการสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘.

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดโคกหัวข้าว

ภาพซ้าย พระอุโบสถด้านหน้า

ภาพขวา พระอุโบสถด้านหลัง

ภาพซ้ายและขวา ใบเสมาหินทรายสลัก รอบพระอุโบสถหลังใหม่ซึ่งนำมาจากพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพบน ลวดลายหน้าบันที่เหมือนกันทั้ง ๒ ด้าน
ภาพล่าง พระอุโบสถด้านข้าง

ภาพบน พระประธานภายในพระอุโบสถหลังใหม่
ภาพล่าง ระฆังหิน

ภาพบนและล่าง ระฆังหินที่หลวงพ่อแม้น นำมาแขวนเพื่อสร้างหลักธรรมคำสอนผู้คน ด้วยการเขียนคำว่า “ซึ้ง” และ “มัน”

ภาพบน วิหารพระครูสุวรรณรัตตคุณ (แม่้น) อดีตเจ้าคณะตำบลเขาหินซ้อน
ภาพล่าง ภายในวิหาร

ภาพบน ศาลาการเปรียญ
ภาพล่าง หอระฆัง

ภาพบนและล่าง กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

ภาพบนและล่าง พระอุโบสถหลังเก่า

ภาพบนและล่าง ลายปูนปั้นประดับเหนือหน้าต่างที่ยังคงเหลือให้เห็น

ภาพบน “หลวงพ่อวัง” พระประธานภายในพระอุโบสถหลังเก่า
 ภาพล่าง “สระหลวง” สระน้ำหน้าพระอุโบสถหลังเก่า (ขุดสร้างด้วยงบประมาณ อบต.)

ภาพซ้าย : ศาลปู่ตา

ภาพขวา : สิ่งเคารพบูชาภายในศาล

ภาพเจดีย์กลางแมกไม้ ข้างทางระหว่างพระอุโบสถหลังเก่า
และศาลปู่ตา ที่เจ้าของนา สร้างขึ้น เพื่อเก็บอัฐิบรรพบุรุษ

วัดท่าลาดใต้

วัดพระพุทธทักษิณจิตมงคล (ท่าลาดใต้) ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๑๕ บ้านท่าลาดใต้ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าถ่าน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัด มีเนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๒ งาน ๒ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือ จรดคลองสาธารณะ ทิศใต้ จรดถนนสาธารณะ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จรดหมู่บ้าน

วัดพระพุทธทักษิณจิตมงคล (ท่าลาดใต้) ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ พระอาจารย์ชวน ได้ทำการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ แทนหลังเก่าที่ชำรุด และวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๒ และพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ได้รับพระราชวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

สรุปรายงานเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระเรือง
รูปที่ ๒	พระอี่
รูปที่ ๓	พระพอน

รูปที่ ๔	พระเจี๊ยก			
รูปที่ ๕	พระแนลัม			
รูปที่ ๖	พระประสิทธิ์	พ.ศ. ๒๕๑๕	ถึง	พ.ศ. ๒๕๒๑
รูปที่ ๗	พระเจริญ	พ.ศ. ๒๕๒๖	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๕
รูปที่ ๘	พระสินวล	พ.ศ. ๒๕๔๐	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

- พระอุโบสถ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นอาคารคอนกรีต
 - ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
 - หอสวดมนต์ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๘ หลัง เป็นอาคารไม้ ๑ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง และตึก ๕ หลัง
 - วิหาร กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๕ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก
- ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ พระพุทธรูปรอบบริเวณวัดทั่วไป ประมาณ ๑๘๐ องค์ รูปปั้นเซียน ๑๖ องค์ เจ้าแม่กวนอิม ๑๐ องค์ เจดีย์พระปรางค์ สำหรับบรรจุพระสารีริกธาตุ

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดท่าลาดใต้

- หนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๑๓

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดท่าลาดใต้

ภาพบน : ชุมประตู่ทางเข้าวัด

ภาพล่าง : พระอุโบสถด้านข้าง

บน และ ล่าง : ลวดลายหน้าบันอุโบสถด้านหน้าและด้านหลัง

ภาพบน : ด้านหน้าพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพล่าง : ด้านหลังพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพบน : ด้านข้างพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพล่าง : ภายในพระอุโบสถหลังเก่า

บน : เจดีย์
ล่าง : หอระฆัง

ประมวลภาพปั้นปูนรูปแบบต่าง ๆ

บน และ ล่าง : ทัศนียภาพคลองท่าลาดหน้าวัด

ฉาปนสถาน

๖. ตำบลหนองยาว

ตำบลหนองยาวตั้งมาประมาณ ๑๐๐ ปีเศษ เดิมในตำบลจะมีหนองน้ำเป็นลำธารยาว จากพื้นที่ใน หมู่ที่ ๑ สู່ท้องน้ำ แต่ปัจจุบันได้ตื้นเขินแล้ว และประชากรได้ตั้งบ้านเรือนบนพื้นที่ทั่วไปจน ปรากฏเพียง ลำธารสู่ท้องน้ำ ประชากรจึงตั้งชื่อ ตำบลว่า “หนองยาว”แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านหนองทราย
- หมู่ที่ ๒ บ้านหนองป่าตอง
- หมู่ที่ ๓ บ้านแหลมไผ่สี
- หมู่ที่ ๔ บ้านอ่าวสีเสียด
- หมู่ที่ ๕ บ้านแล้ง
- หมู่ที่ ๖ บ้านนาเหล่าบก
- หมู่ที่ ๗ บ้านหนองยาว
- หมู่ที่ ๘ บ้านต้นนา
- หมู่ที่ ๙ บ้านต้นตาล
- หมู่ที่ ๑๐ บ้านต้นนา
- หมู่ที่ ๑๑ บ้านต้นตาล
- หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองป่าตอง

ประวัติหมู่บ้านตำบลหนองยาว

หมู่บ้าน ๑ บ้านหนองทราย

ชื่อหมู่บ้านหนองทรายมีที่มาก็เนื่องจากสมัยก่อนสภาพหมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่ม ในฤดูฝนน้ำจะไหลพัดพาเอาดินทรายมาทับถมกันจนกลายเป็นหนองทรายซึ่งปลูกข้าวไม่ได้ผล อีกทั้งชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงยามจำเป็นที่จะใช้ดินทรายก็จะมาขุดเอาดินทรายบริเวณนี้ พื้นที่นี้จึงถูกเรียกว่า “หนองทราย” นับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

หมู่บ้าน ๒ และหมู่บ้าน ๑๒ บ้านหนองปาดอง

ในหมู่บ้านนี้แต่เดิมเป็นป่าไผ่ และป่าไม้เบญจพรรณ และมีหนองน้ำที่มีปลาชุกชุมหลากหลายชนิด แต่ที่มากที่สุดคือ “ปลาหลด” ซึ่งคนในท้องถิ่นเป็นชาวลาวเวียงจันทน์ที่เรียกปลาหลดว่า “ปาดอง” แต่การออกเสียงเพี้ยนเป็น “ปาดอง” แทน ดังนั้นมาชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “หมู่บ้านหนองปาดอง” เป็นต้นมา

หมู่บ้าน ๓ บ้านแหลมไผ่ศรี

การที่เรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “แหลมไผ่ศรี” ก็เพราะสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นแหลม ซึ่งเดิมมีป่าไผ่หลายชนิดขึ้นอยู่หนาแน่น เมื่อมีลมพัดไม้ไผ่จะโอนเอนไปมา ดูเลียดสีกัน จึงเรียกชื่อตามลักษณะนี้ว่า “แหลมไผ่สี” ต่อมานายเชื้อม กรัดพงศ์ อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดแหลมไผ่ศรี มีความคิดเห็นว่า คำว่า “สี” ที่หมายถึงเลียดสีกัน ไม่เป็นมงคล จึงเปลี่ยนคำว่า “แหลมไผ่สี” มาเป็น “แหลมไผ่ศรี” ตั้งแต่ราว พ.ศ. ๒๔๙๐ จนถึงปัจจุบัน

หมู่บ้าน ๔ บ้านอ่าวสี่เสียด

เหตุที่เรียกบ้านอ่าวสี่เสียด เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นป่าไม้ในลักษณะอ่าวโดยมีพื้นที่ทำนาขึ้นลึกเข้าไป และตั้งแต่ครั้งโบราณบริเวณนี้อุดมเต็มไปด้วยต้นสี่เสียด (ต้นไม้นี้ชนิดหนึ่งใช้เปลือกแทนหมากกินกับพลู) จึงเรียกกันตามชื่อต้นไม้ที่เคยมีมากในอดีต

อนึ่ง บ้านอ่าวสี่เสียด ได้ผนวกเอาบ้านแหลมไผ่โคน รวมเข้าไปด้วยในปัจจุบัน ส่วนชื่อบ้านแหลมโคน สืบเนื่องมาแต่พื้นที่ป่าบริเวณนี้เดิมเป็นที่ดอนมีลักษณะเป็นแหลมเดียวยื่นออกไปมาในพื้นที่นา จึงพากันเรียกบริเวณนี้ว่า “แหลมโคด” แต่พวกที่อาศัยอยู่เป็นชาวฮกเกี้ยน ไหหลำ ได้เรียกแหลมโคดเพี้ยนเป็น “แหลมโคน” ปัจจุบันรวมเป็นบ้านอ่าวสี่เสียด

หมู่บ้าน ๕ บ้านแล้ง

บ้านแล้ง ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ราวปี พ.ศ. ๒๓๖๗-๒๓๘๔ โดยหลวงสุนันทา ซึ่งเป็นข้าราชการของลาว ได้อพยพมาพร้อมครอบครัวญาติและบุคคลใกล้ชิดจากนครเวียงจันทน์ อันเนื่องมาจากหนีภัยการเมือง หลังจากหักร้างทางพง ปลูกบ้านเรือน ทำมาหากินแล้ว ได้ช่วยกันสร้างเจดีย์สำหรับบรรจุอัฐิของบรรพบุรุษที่ได้อัญเชิญมาด้วย เพื่อให้ลูกหลานได้กราบไหว้บูชา เจดีย์ปัจจุบันอยู่ใน

บริเวณวัดบ้านแล้งหรือวัดโพธิ์ชัย ส่วนชื่อบ้านแล้ง ก็เอาชื่อหมู่บ้านดั้งเดิมในนครเวียงจันทน์มาตั้ง เพื่อเป็นการรำลึกถึงถิ่นฐานบ้านเดิม

หมู่ที่ ๖ บ้านนาเหล่าบก

บ้านนาเหล่าบก แรกเริ่มผู้คนที่มาตั้งรกรากนั้น อพยพมาจากเวียงจันทน์ ด้วยหนีภัยสงคราม ซึ่งนำโดยพระพันสมบัติและขุนวังทัด โดยมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ต่อมาพระพันสมบัติคือต้นตระกูล โอสถานนท์ และขุนวังทัดคือต้นกำเนิดตระกูล ยะหัดตะ ส่วนที่มาของชื่อนาเหล่าบก เนื่องจากลักษณะพื้นที่อาศัยเป็นที่ดอนและที่ราบในฤดูฝนน้ำท่วมไม่ถึง ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำงานเป็นหลัก จึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “นาเหล่าบก”

หมู่ที่ ๗ บ้านหนองยาว

หมู่บ้านหนองยาว เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งมาเป็นเวลานานซึ่งในอดีตมีวัดที่รุ่งเรืองมาก บริเวณหน้าวัดมีหนองน้ำลักษณะยาวอันเกิดจากแรงงานของคนในหมู่บ้านช่วยกันขุดด้วยความสามัคคี หนองน้ำแห่งนี้จึงเป็นที่มาของชื่อวัดและชื่อของชุมชนตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

หมู่ที่ ๘ และหมู่ที่ ๑๐ บ้านต้นนา

บ้านต้นนา มีที่มาแห่งชื่อเรียกก็เนื่องมาจากในอดีต ชาวเมืองพะตะบอง ประเทศเขมร ได้อพยพหนีสงครามเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้ ซึ่งเป็นทุ่งนาลักษณะกว้างใหญ่ การตั้งรกรากครั้งแรก จึงตั้งชื่อว่าบ้านต้นนา

ส่วนอีกกระแสหนึ่งกล่าวว่าบุคคลที่นำพาชาวพะตะบองอพยพมาอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ คือ นายบุญทันหรือตัน ต่อมาเมื่อผู้อพยพจากบางโรงมาอาศัยอยู่ร่วมกัน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “ต้นนา” ซึ่งอดีตเคยได้รับการยกฐานะเป็นตำบล เรียกว่า ตำบลต้นนา มีนายเตียง (ต้นตระกูลเตียงกุล) เป็นแขวง ภายหลังถูกยุบรวมอยู่ในตำบลหนองยาว เป็นหมู่บ้านต้นนา และแบ่งการปกครองออกเป็น ๒ หมู่ คือ หมู่ที่ ๘ และ หมู่ที่ ๑๐ มาจนปัจจุบัน

หมู่ที่ ๙ และหมู่ที่ ๑๑ บ้านต้นตาล

ชื่อบ้านต้นตาล เป็นการเรียกตามลักษณะสภาพของท้องถิ่น ที่มีต้นตาลขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก อดีตประชากรในหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยผู้คน ๓ เชื้อสาย คือ ชาวไทยที่อยู่ดั้งเดิม ชาวมอญที่อพยพมาจากกรุงศรีอยุธยา และชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ แต่ปัจจุบันได้อยู่รวมกันจนเป็นชาวไทยหมดแล้ว

หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองปาดอง

เดิมเป็นป่าไผ่ และป่าไม้ เบญจพรรณมีหนองน้ำซึ่งมีปลาชนิดหนึ่งชุกชุมมาก ชาวบ้านเรียกว่า ปลาตอง คือปลาดุกตามภาษาไทย ต่อมาประมาณ ปี ๒๔๓๘ ได้มีชาวบ้านอพยพมา ถากถางชาวบ้านที่อพยพมาอยู่ที่นี่ส่วนมากเป็นชาวเวียงจันทน์ เล่ากันว่ามิประมาณ สิบกว่าคนเท่านั้น ช่วยกันจับจองที่เพื่อทำการเกษตร ได้พัฒนาการมาเรื่อย ๆ จนปัจจุบันนี้มีลูกหลานมากมาย แยกย้ายกันไปทำมาหากินที่อื่นบ้างก็มี

สถานที่ที่น่าสนใจ
ในตำบลหนองยาว

วัดแหลมไผ่ศรี

วัดแหลมไผ่ศรี ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๓๕ บ้านแหลมไผ่ศรี หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองยาว อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๘ ไร่ ๓ งาน ๕๐ ตารางวา น.ศ. ๓ ก เลขที่ ๖๖๐ อาณาเขตทั้งสี่ทิศ จรดทางสาธารณประโยชน์

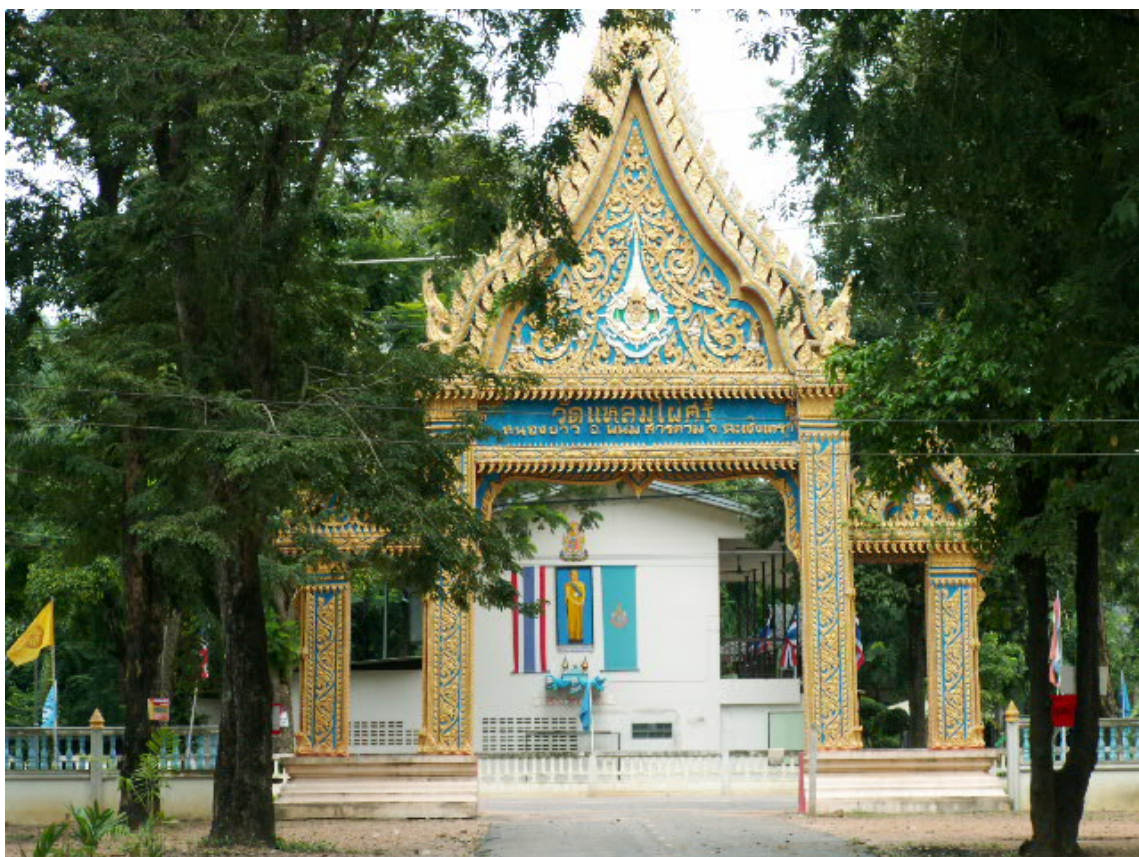
วัดแหลมไผ่ศรี ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระเหลื่อง			
รูปที่ ๒	พระสอน			
รูปที่ ๓	พระครูวิมลสมณคุณ			
รูปที่ ๔	พระครูมงคลธรรมโสภิต	พ.ศ. ๒๕๓๕	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย
 ๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๒๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นอาคารไม้ ทรงไทย
 ๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๓ หลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐
 ๔. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก
- นอกจากนี้ยังมีโรงครัว จำนวน ๑ หลัง

ชมประตูทางเข้าวัด

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดแหลมไผ่ศรี

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๒๐๑

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดแหลมไผ่ศรี

ภาพบน พระอุโบสถด้านหน้า

ภาพล่าง พระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบน ลายหน้าบ้านพระอุโบสถด้านหน้า
ภาพล่าง ลายหน้าบ้านพระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบนและภาพล่าง : พระประธานและจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ

ภาพบน หอสมุดมนต์
ภาพล่าง ศาลาบำเพ็ญกุศล

ภาพบน ภาพสถานปัจจุบัน
ภาพล่าง ภาพสถานแบบดั้งเดิม

วัดอ่าวสีเสียด

วัดอ่าวสีเสียด ตั้งอยู่เลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองขาว อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๓๐ ไร่ ๗ งาน ๒๑ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๖๒ , ๖๓๑๕
อาณาเขตทิศเหนือ จรดที่ดินเอกชน ทิศใต้ จรดถนนสาธารณะประโยชน์ ทิศตะวันออก จรดที่ดินเอกชน ทิศ
ตะวันตก จรดถนนสาธารณะประโยชน์

วัดอ่าวสีเสียด ตั้งเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ผู้ดำเนินการก่อสร้างวัด คือ นายอิง นายไช
โอสถานนท์ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง
๒๔ เมตร ยาว ๔๘ เมตร

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑ พระครูอาคมสารวิสุต

รูปที่ ๒ พระสงฆ์ ปสนโน พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย
๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๕ หลัง เป็นอาคารไม้ ๔ อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๑ หลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐
๔. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก
นอกจากนี้ยังมีโรงครัว จำนวน ๑ หลัง

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดอ่าวสีเสียด

๑. หนังสือ “ประวัติวัดหัวราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๒๐๖

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดอ่าวสีเสียด

ภาพบน ชุ่มประตูทางเข้าวัด

ภาพล่าง ชุ่มประตูทางเข้าวัด (เก่า)

ภาพบน พระอุโบสถด้านหน้า

ภาพล่าง พระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบน หน้าบันพระอุโบสถด้านหน้า

ภาพล่าง หน้าบันพระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบน ศาลาการเปรียญ
ภาพล่าง หอระฆัง

ภาพบนและภาพล่าง : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

ภาพบน ศาลาบำเพ็ญกุศล
ภาพล่าง ศาลาสี้นสภาพ

ภาพบน ชาวบ้านหน้าวัด
ภาพล่าง มรณานุสติสถาน

วัดบ้านแล้ง

วัดบ้านแล้ง ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๕๑ บ้านแล้ง หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองยาว อำเภอนมสารคาม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๓ ไร่ ๑ งาน ๒๐ ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือ จรด
ถนนสาธารณะประโยชน์ ทิศใต้ จรดที่นายศักดิ์ นายอยู่ ทิศตะวันออก จรดถนนสาธารณะประโยชน์ ทิศ
ตะวันตก จรดองค์การบริหารส่วนตำบล มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน ๑ แปลง เนื้อที่ ๒ ไร่ ๒ งาน ๑๙ ตารางวา

วัดบ้านแล้ง ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๖
เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ ขาว ๘๐ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระเผือก
รูปที่ ๒	พระเรือง
รูปที่ ๓	พระทองแดง
รูปที่ ๔	พระร้อย
รูปที่ ๕	พระพัน

รูปที่ ๖	พระเต่า	
รูปที่ ๗	พระชั้น	
รูปที่ ๘	พระเทียม	พ.ศ. ๒๕๓๓
รูปที่ ๙	พระใบฎีกาทองสุข สุธีโร	พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๘ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นอาคารไม้
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๔.๕๐ เมตร ยาว ๒๒.๕๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๑ หลัง
๔. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๒.๕๐ เมตร ยาว ๒๒.๕๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๕. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

ปูชนียวัตถุ มี พระธาตุ พระประธาน และพระพุทธรูปประจำวัน

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดบ้านแล้ง

๑. หนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๕๕

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดบ้านแล้ง

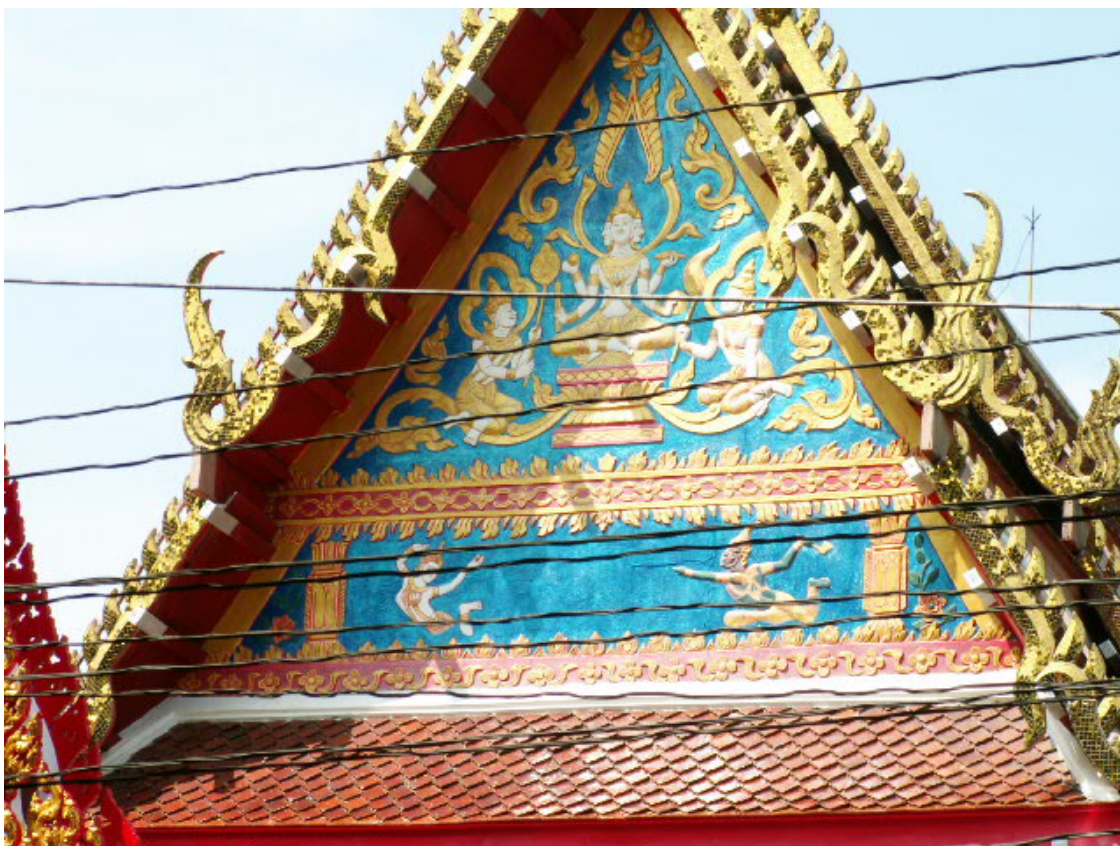

ภาพบนและภาพล่าง : ชุมประตู่ทางเข้าวัดด้านนอกและด้านใน

ภาพบน พระอุโบสถไม้ด้านหน้า

ภาพล่าง พระอุโบสถไม้ด้านหลัง

ภาพบน ถ่ายหน้าบันพระอุโบสถด้านหน้า

ภาพล่าง ถ่ายหน้าบันพระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบน พระประธานภายในพระอุโบสถ

ภาพล่าง พระอุโบสถด้านข้าง

ภาพบน ศาลาการเปรียญ
ภาพล่าง หมู่พระพุทธรูปบนศาลาการเปรียญ

ภาพบนและภาพล่าง : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

ภาพบน ภาพพระธาตุในอดีต
ภาพล่าง ภาพพระธาตุในปัจจุบัน

ภาพบนและภาพล่าง : หอฉัน้อง กลอง ระฆัง ข้างพระอุโบสถ

วัดนาเหล่าบก

วัดนาเหล่าบก ตั้งอยู่เลขที่ ๖๐ บ้านนาเหล่าบก หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองขาว อำเภอนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๒๓ ไร่ ๒๓ ตารางวา น.ส. ๓ ก เลขที่ ๗๘๑ อาณาเขต ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก จรดทางสาธารณประโยชน์ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๒ ไร่ ๓๐ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๕๒

วัดนาเหล่าบก ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๕ ชาวบ้านวัดนาเหล่าบก ได้อพยพจากบ้านลาวพวน นครจำปาสัก เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๐ – ๒๓๕๕ ได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๓๖๕-๒๓๗๕ ตั้งชื่อวัดนาเหล่าบก ตามชื่อหมู่บ้าน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๕ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๔ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	หลวงพ่อทองคำ (ผู้สร้างอุโบสถหลังเก่า)	พ.ศ. ๒๔๖๑		
รูปที่ ๒	พระอธิการสงห์	พ.ศ. ๒๔๗๕	ถึง	พ.ศ. ๒๔๘๕
รูปที่ ๓	พระครูบุญเฮียง จิตสาโร	พ.ศ. ๒๕๐๕	ถึง	พ.ศ. ๒๕๑๘

- รูปที่ ๔ พระครูอาทรสันติคุณ พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึง ปัจจุบัน
- รายละเอียดที่นั้รู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด
๑. พระอุโบสถ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๔ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑
 ๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นอาคารไม้ ทรงไทย
 ๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นอาคารไม้
 ๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๑๐ หลัง เป็นอาคารไม้ ๘ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง
 ๕. วิหาร กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

ซุ้มประตูปากทางเข้าวัด

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดนาล่าบ

๑. หนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๗๖-๗๗

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดนาเหล้าบก

ภาพบน พระอุโบสถด้านหน้า

ภาพล่าง พระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบน ลวดลายหน้าบันด้านหน้าพระอุโบสถ

ภาพล่าง ลวดลายหน้าบันด้านหลังพระอุโบสถ

ภาพบน หอพระ
ภาพล่าง ภายในหอพระ

ภาพบนและภาพล่าง : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

ภาพบน โรงมหรสพเก่า
ภาพล่าง ฼าปนสถาน

ภาพบน ด้านข้างพระอุโบสถหลังใหม่
 ภาพล่าง พระอุโบสถหลังเก่าและพระอุโบสถหลังใหม่

ภาพบนและภาพล่าง : พระอุโบสถหลังเก่า ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๑

ภาพบน พระอุโบสถด้านหลัง
ภาพล่าง พระอุโบสถด้านหน้า

ภาพบน ฉายหน้าบ้านพระอุโบสถด้านหน้า

ภาพล่าง พระอุโบสถด้านหน้า

ภาพบนและภาพล่าง : พระอุโบสถด้านข้าง

ลวดลายเขียนสีประกอบประตูประตูพระอุโบสถด้านหน้า

ภาพบนและภาพล่าง ชุมประตูประอุโบสถหลังเก่า

ภาพบน ลายเขียนสีเหนือประตู
 ภาพล่าง ลายประตูทางเข้าด้านหลังพระอุโบสถทั้ง ๒ ด้าน

ภาพบนและภาพล่าง : พระประธานและสภาพภายในพระอุโบสถหลังเก่า

วัดหนองยาว

วัดหนองยาว ตั้งอยู่เลขที่ ๑๐ บ้านหนองยาว หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองยาว อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๒๕ ไร่ ๒ งาน ๕ ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือจรดที่ดินเอกชน ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก จรดทางสาธารณประโยชน์ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๓๓ ไร่ ๔๔ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๓๕๑๑ , ๓๓๓๑

วัดหนองยาว ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๕ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๓ เมตร ยาว ๒๒ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระขุนบุรี			
รูปที่ ๒	พระปลัดบุญธรรม			
รูปที่ ๓	พระแหยม ขนดส์สุวรรณ			
รูปที่ ๔	พระครูโชติวรคุณ	พ.ศ. ๒๕๐๓	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๘
รูปที่ ๕	พระสนอง คิสุสวัสดิ์	พ.ศ. ๒๕๓๘	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่นักรู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๗.๕๐ เมตร ยาว ๑๓.๕๐ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นอาคารไม้

๓. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง

๔. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ คือ ฌาปนสถาน จำนวน ๑ หลัง

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดหนองยาว

๑. หนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๘๓

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดหนองยาว

ภาพบน พระอุโบสถด้านหน้า

ภาพล่าง พระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบน ตายหน้าบ้านพระอุโบสถด้านหลัง

ภาพล่าง พระประธานภายในพระอุโบสถ

ภาพบน ศาลาการเปรียญ หลังใหม่

ภาพล่าง ศาลาการเปรียญ หลังเก่า

ภาพบน ศาลาการเปรียญ หลังใหม่
ภาพล่าง การเริ่มสร้างเสนาสนะอื่นๆ

ภาพบนและภาพล่าง : กลุ่มพระบูชาที่กุฏิเจ้าอาวาส

ภาพบน บุษบกธรรมมาสน์
ภาพล่าง ฉาปนสถาน

วัดต้นตาล (วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม)

วัดต้นตาล หรือวัดราษฎร์ศรัทธาธรรม เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่เลขที่ ๑ บ้านต้นนา หมู่ที่ ๘ ตำบลหนองยาว อำเภอนวมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัดนี้มีประวัติและรายละเอียดเท่าที่สามารถค้นหาได้ จากหลักฐานและการสอบถามผู้รู้ได้ความเป็นวัดที่สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. ๒๓๒๕ เดิมชื่อว่า วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม แต่บริเวณวัดมีต้นตาลขึ้นอยู่ทั่วไป ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “วัดต้นตาล” จึงได้ชื่อว่าวัดต้นตาลตลอดมา โดยไม่ปรากฏหลักฐานการก่อสร้างเสนาสนะของเจ้าอาวาสในสมัยต้น ๆ นอกจากนี้มีเจดีย์ที่ชำรุดทรุดโทรมเก่าแก่อยู่องค์เดียว แต่ก็ไม่สามารถหารายละเอียดประวัติความเป็นมาได้

มาเริ่มมีหลักฐานในแบบประวัติวัดซึ่งรวบรวมจากความทรงจำของผู้สูงอายุ ประมวลความได้ว่า ในสมัยหลวงพ่อดุสิตเป็นเจ้าอาวาส ได้ร่วมกับชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาทำการก่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ หอฉันท์ และกุฏิขึ้นมาแทนของเก่าซึ่งชำรุดทรุดโทรมลงไป และเมื่อหลวงพ่อดุสิตมรณภาพลง หลวงพ่อม้วนก็ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสแทนและได้ร่วมกับชาวบ้านสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ขึ้นแทนหลังเก่า ซึ่งไม่สามารถใช้เป็นที่ประกอบพิธีสังฆกรรมได้ในราวปี พ.ศ. ๒๔๕๐

ครั้นพอหลวงพ่อม้วนมรรณภาพ ก็ได้มีผู้รักษาการในตำแหน่งเรื่อยมาถึง ๓ องค์ จึงมาถึงหลวงพ่อกิต วิจิตโต ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งในสมัยหลวงพ่อบุญเกิด วิจิตโต หรือ ท่านพระครูวิจิตรธรรมสุนทรนี้ ได้พัฒนาวัดให้มีความรุ่งเรือง โดยร่วมกับชาวบ้านและชาวคณะผู้มีจิตศรัทธาจากกรุงเทพฯ สร้างเสนาสนะต่าง ๆ ขึ้นอันมีกุฏิ หอฉันท์ ฌาปนสถาน และพระอุโบสถ (แทนหลังเก่าที่สร้างในสมัยหลวงพ่อม้วนที่ไม่สามารถใช้เป็นที่พักบิณฑบาตทางศาสนาได้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑) นับว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่วัดกำลังพัฒนามากว่าอดีตที่ผ่านมา

สรุปรวมรายชื่อ เจ้าอาวาสและผู้รักษาการแทนตามลำดับมีดังนี้

๑. หลวงพ่อเจ็ก
๒. อาจารย์เฟื่อง
๓. หลวงพ่อคำ (บุตรพระอาจารย์เฟื่อง)
๔. พระอาจารย์อุ้น
๕. หลวงพ่อสุก
๖. หลวงพ่อม้วน
๗. หลวงตาชา (รักษาการแทน)
๘. หลวงพ่อนาก (รักษาการแทน)
๙. พระอาจารย์เชื่อง (รักษาการแทน)
๑๐. พระครูวิจิตรธรรมสุนทร พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึงพ.ศ. ๒๕๔๕
๑๑. พระมหาฤทัยศิริคุโร พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่นารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๓๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ยกพื้น ใต้ถุนสูง
๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นอาคารไม้
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง
๕. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๒๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก
๖. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ หลัง

นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ คือ ศาลาพักร้อน ๒ หลัง และมณฑป ๑ หลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ปุชณียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ พระเจดีย์ ๑ องค์ พระพุทธรูป ๑ องค์ ประดิษฐานอยู่ในมณฑป นอกจากนี้มีศิลปวัตถุอันเป็นสมบัติของวัด ได้แก่ ธรรมาสน์ ๑ หลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ระฆังสำริด ๑ ใบ และตู้ไม้โบราณ ๑ หลัง²²

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดคันดาล (วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม)

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓. โรงพิมพ์การศาสนา. กรุงเทพฯ. หน้า ๔๕
๒. กรมการศาสนา วัดทั่วราชอาณาจักร ตามระเบียบปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๒๕ เล่ม ๒ โรงพิมพ์การศาสนา กรุงเทพฯ. หน้า ๒๕๖๘
๓. พระครูวิจิตรธรรมสุนทร แบบกรอกประวัติวัดคันดาล เพื่อเสนอต่อกรมศาสนา ๑๕ ก.พ. ๒๖ และสอบถามจาก คุณลุงป้อม วงศ์พระราม อายุ ๗๓ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๕๗ หมู่ ๑๑ ต.หนองขาว อ.พนมสารคาม จ. ฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘.

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดต้นตาล

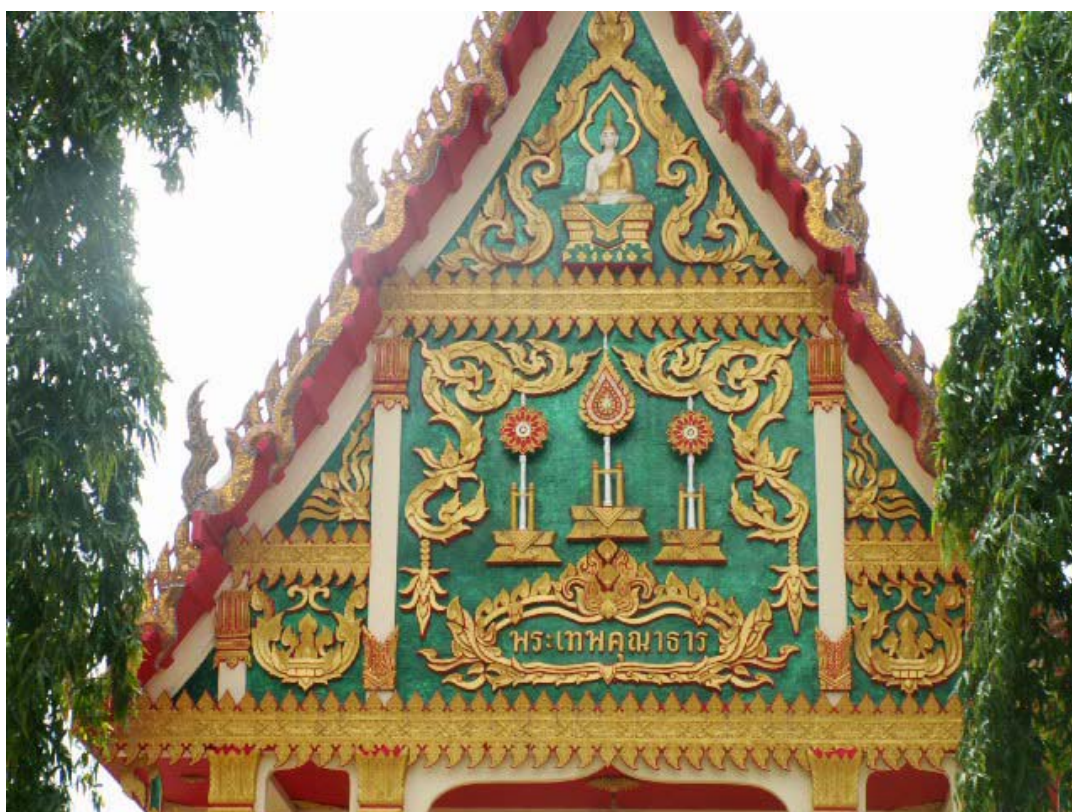
ภาพบน : ชุมประตูปากทางเข้าวัดด้านหน้า

ภาพล่าง : ชุมประตูปากทางเข้าวัดด้านหลัง

ภาพบน : พระอุโบสถ ถ่ายเมื่อ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘

ภาพล่าง : พระอุโบสถ ถ่ายเมื่อ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๕

ภาพบน : ลายหน้าพระอุโบสถด้านหน้า

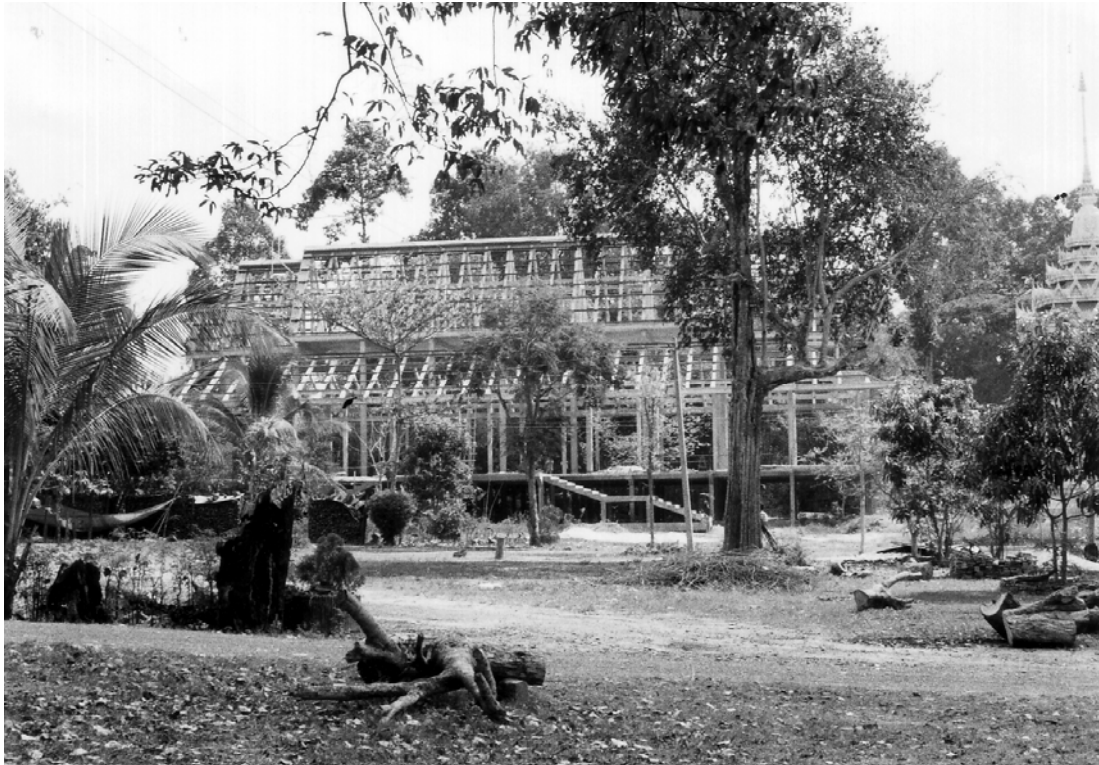
ภาพล่าง : ลายหน้าพระอุโบสถด้านหลัง

ภาพบนและภาพล่าง : ลวดลายหน้าบรรณศาลาการเปรียญหลังเก่าซึ่งเป็นลายไม้ฉลุ
ด้านทิศตะวันออกและด้านทิศตะวันตก

ภาพซ้าย : ศาลาการเปรียญหลังเก่า ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ ปัจจุบันถูกรื้อถอนจนสิ้นสภาพ
 ภาพขวา : บริเวณที่ตั้งศาลาการเปรียญหลังเก่า

ภาพบน : ศาลาการเปรียญหลังใหม่ ถ่ายเมื่อ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘

ภาพล่าง : ศาลาการเปรียญหลังใหม่ ถ่ายเมื่อ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๕

ภาพบน : มณฑป เมื่อปี ๒๕๒๘

ภาพล่าง : มณฑป เมื่อปี ๒๕๔๕

ภาพธรรมมาส รูปมณฑปตั้งบนหอสวดมนต์

ภาพซ้าย : หอระฆัง

ภาพขวา : กุฏิ

ภาพบน : หอสวดมนต์

ภาพล่าง : เสนาสนะภาพรวม

ภาพบน : โรงเรียนวัดตันตล เมื่อปี ๒๕๒๘

ภาพขวา : โรงเรียนวัดตันตล ในปี ๒๕๔๕

ภาพบน : ลวดลายประดับบันไดศาลาการเปรียญ

ภาพล่าง : ลวดลายประดับข้างซุ้มประตูทางเข้าวัด

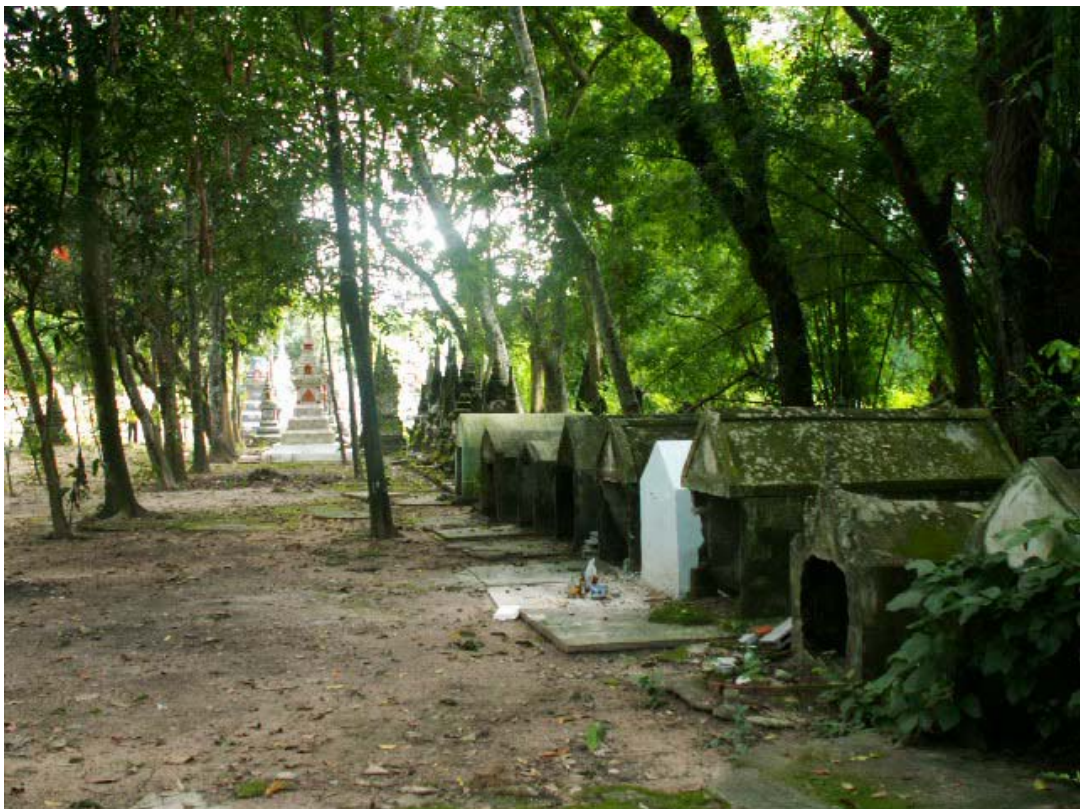

ภาพซ้าย : เจดีย์เก่าแก่ไม่ทราบความเป็นมาถ่ายเมื่อ ๒๕๒๘

ภาพขวา : ได้รับการบูรณะจนสิ้นสภาพโบราณสถาน ถ่ายเมื่อ ๒๕๔๕

ภาพเจดีย์เก่าแก่ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัด ไม่ทราบที่มา

ภาพบน : ฌาปนสถาน

ภาพล่าง : มรณานุสติสถาน

๓. ตำบลหนองแห่น

ตำบลหนองแห่น เดิมใช้ชื่อตำบลหนองขาวเพราะมีต้นไม้อาวเป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นตำบลหนองแห่น ในสมัยกำนันตัน โดยเรียกชื่อตามแม่น้ำใหญ่ที่มีอยู่ตำบลหนองแห่น ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๕ หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านหนองแห่น
- หมู่ที่ ๒ บ้านยางไทย
- หมู่ที่ ๓ บ้านดงยางใน
- หมู่ที่ ๔ บ้านดงยางนอก
- หมู่ที่ ๕ บ้านสระสองตอน
- หมู่ที่ ๖ บ้านคลองห้วย
- หมู่ที่ ๗ บ้านปากห้วย
- หมู่ที่ ๘ บ้านหนองบัว
- หมู่ที่ ๙ บ้านโคก
- หมู่ที่ ๑๐ บ้านบึงกระจับ
- หมู่ที่ ๑๑ บ้านปลายกระจับ
- หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองแห่น
- หมู่ที่ ๑๓ บ้านหนองกระทุ่ม
- หมู่ที่ ๑๔ บ้านป่าไร่
- หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองเค็ด

ประวัติหมู่บ้านตำบลหนองแห่น

หมู่ที่ ๑ บ้านหนองแห่น

บ้านหนองแห่น หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองแห่นนี้ ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๕๐ ซึ่งตรงกับรัชกาลของ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ สภาพเดิมของหมู่บ้านเป็นป่าดงดิบและเป็นที่ลุ่ม มีสัตว์ ป่าทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ช้าง เสือ เก้ง กระตัง กวาง หมูป่า ค่าง ลิง บ่างชนิดี เป็นต้น ประชาชนที่มาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองแห่นเป็นครั้งแรก คือพวก “ลาวเวียง” ที่เรียกว่า ลาว เวียง ก็เพราะว่าเป็นชาวบ้านที่อพยพมาจาก เมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว โดยอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ รวมกันที่บ้านหนองแห่น หมู่ที่ ๑ นี้ ประมาณ ๑๐ หลังคาเรือน ต่อมาได้มีผู้อพยพมาจากถิ่นอื่นเข้ามาตั้ง บ้านเรือนอยู่รวมในบริเวณเดียวกัน และบริเวณใกล้เคียงกันเป็นจำนวนมาก เช่น ชาวจีนมาจากประเทศจีน บ้าง ชาวเขมรบ้าง

เนื่องจากทำเลที่ตั้งของบ้านหนองแห่น หมู่ที่ ๑ เป็นที่ลุ่มไม่เหมาะสมแก่การทำไร่ ทำนา ฤดูฝนมี น้ำท่วมขัง ทำให้การคมนาคมยากลำบาก ประกอบกับอุปนิสัยของชาวลาวเวียงเป็นคนชอบทำไร่ทำนาเป็น อย่างมาก ส่วนบ้านหนองแสง หมู่ที่ ๑ ชาวจีนก็ได้เข้าครอบครองทำมาหากินตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินจากที่ทำไร่ทำนามาทำเป็นที่สวน ซึ่งเป็นอาชีพที่ชาวจีนถนัด จนกระทั่งมา ในสมัยที่เกิดกบฏอั้งยี่ ชาวจีนในบ้านหนองแห่น หมู่ที่ ๑ ส่วนใหญ่ได้ถูกจับฆ่าตายไป ส่วนที่หลงเหลือ จากการจับฆ่าตายก็ได้แต่งงานกับคนไทยเชื้อสายจีนบ้าง คนลาวบ้าง คนเขมรบ้าง แล้วกลับมาทำมาหากิน ยังถิ่นเดิมบ้านหนองแห่น หมู่ที่ ๑ อีกครั้งหนึ่ง ปัจจุบันประชาชนในบ้านหนองแห่น หมู่ที่ ๑ จึงประกอบ ไปด้วยคนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยเชื้อสายลาวปะปนกันอยู่

หมู่ที่ ๒ บ้านยางไทย

หมู่บ้านดงยางนี้ตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.ใดไม่สามารถหาหลักฐานได้ จากการสอบถามผู้ที่มีอายุมากที่สุด ในปัจจุบันนี้ ที่ยังมีชีวิตอยู่ และเล่าให้ฟังประมาณได้ว่า เริ่มตั้งแต่มาประมาณ พ.ศ.๒๔๕๒ โดยมีคน อพยพมาจากคลองท่าลาด ตำบลท่าถ่านบ้าง มาจากอุทุมมาบ้าง และมาจากประเทศเขมร และประเทศลาว บ้าง ในบางครอบครัวก็มาจากกรุงเทพฯ มาตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ ๒ หมู่ ๓ และหมู่ ๑๓ จากคำบอกเล่า ได้ความว่าในพื้นที่หมู่ที่ ๑๓ มีหลักฐานว่าเคยเป็นวัดมาก่อน สันนิษฐานว่าคงมีพระพุทธรูปมาบำเพ็ญสมณะ ธรรมอยู่ แล้วมีชาวบ้านป่าได้ทราบจึงมาสร้างวัดถวาย จนกระทั่งสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกจึงได้อพยพไปอยู่ที่ อื่น จนทำให้วัดนั้นร้างจน เรียกว่า “วัดร้าง” มาจนทุกวันนี้

เหตุที่หมู่บ้านนี้ได้ชื่อว่า บ้านดงยาง เนื่องจากมีลำธารไหลมาจากภูเขา และมีห้วยอยู่ใกล้เคียงบริเวณ วัดปัจจุบันหลายแห่ง และมีต้นยางขึ้นอยู่มากมายตามบริเวณพื้นที่ใกล้ ๆ กับห้วย ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว เนื่องจากถูกตัดไปสร้างวัด สร้างโรงเรียนหมด

หมู่ที่ ๒ บ้านดงยางไทย แต่เดิมคือ หมู่บ้านดงยาง เมื่อชุมชนขยายตัวมากขึ้น มีการแบ่งพื้นที่เพื่อความสะดวกในการปกครอง เป็นหมู่บ้านดงยางใน ต่อมาเรียกว่า บ้ายดงยาวไทย เนื่องจากผู้คนในหมู่บ้านนี้เป็นคนไทย ส่วนหมู่บ้านดงยาง หมู่ที่ ๓ และ หมู่ที่ ๔ ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายเขมร

หมู่ที่ ๓ บ้านดงยางใน

เป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นจากการแบ่งพื้นที่ เพื่อความสะดวกในการปกครอง จากหมู่บ้านดงยางเดิม

หมู่ที่ ๔ บ้านดงยางนอก

หมู่ที่ ๔ ประกอบด้วยกลุ่มบ้าน ๒ กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ บ้านหนองเค็ด อยู่ติดกับหมู่บ้านสระสองตอน กลุ่มที่สอง ได้แก่ บ้านดงยางนอกตั้งอยู่กลางทุ่งนา จากคำบอกเล่าของพระครูบุญเกิด จันทปัญโญ ก็พอสรุปได้ว่า หมู่บ้านนี้มีการตั้งถิ่นฐานเช่นเดียวกับหมู่บ้านสระสองตอน คือ มีการอพยพมาในคราวเดียวและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดตลอดมา ปัจจุบันมีบ้าน ๘๑ หลังคาเรือน บ้านหนองเค็ด มี ๔๐ หลังคาเรือน และบ้านดงยางนอกมี ๓๘ หลังคาเรือน

หมู่ที่ ๕ บ้านสระสองตอน

หมู่บ้านสระสองตอนตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๕๐ – ๒๔๑๐ โดยมีปู่ย่าของนายจ้อย นางจันทร์ และนายแก้ว นางตา ได้อพยพมาจากมณฑลบูรพา (จังหวัดเสียมราฐ, พระตะบอง) ซึ่งดินแดนแถบนี้ได้ตกไปอยู่ในความปกครองของฝรั่งเศส บรรพบุรุษของบุคคลซึ่งกล่าวแล้วข้างต้นได้อพยพมาพร้อมกับผู้ปกครองของไทยในสมัยครั้งนั้น สภาพเดิมของหมู่บ้านตั้งอยู่บนเนินชายป่า ซึ่งในสมัยนั้นเป็นป่าที่กว้างขวางมาก แต่ในปัจจุบันนี้ป่านั้นเตียนหมดแล้ว ที่เรียกว่า บ้านสระสองตอนเนื่องจากเดิมในหมู่บ้านนี้ได้ขุดสระติดต่อกันถึงสองสระ จึงเอานามของสระนี้ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน เรียกว่า “หมู่บ้านสระสองตอน” ปัจจุบันสระตื้นเขินแล้ว และเปลี่ยนสภาพเป็นนาหมดแล้ว วิศวนาการของหมู่บ้านนี้เริ่มแรกปลูกเป็นเรือนเล็ก ๆ ประมาณ ๓-๔ หลังคาเรือนเศษ

หมู่ที่ ๖ บ้านคลองห้วย

ชื่อหมู่บ้านนี้เรียกตามลักษณะพื้นที่ที่ตั้งหมู่บ้าน คือ มีลำน้ำลักษณะแคบกว่าคลอง ซึ่งต่อมาจากบ้านปากห้วย เวลาฝนตกจะมีน้ำไหลตามลำห้วย ๒ ข้างลำห้วยเป็นสวนผลไม้ผสม เช่น มะม่วง ฝรั่ง แต่เดิมน้ำในลำห้วย ไส้สะอาดในฤดูฝนสามารถว่ายน้ำเล่นได้ ระดับน้ำลึกประมาณไหล่ แต่ปัจจุบันเหลือร่องรอยพอเห็นได้ โดยเป็นที่สาธารณะที่ประชาชนบางกลุ่มยินยอมยกให้ และยังมีบางกลุ่มไม่ยินยอมยกให้

หมู่ที่ ๗ บ้านปากห้วย

หมู่บ้านนี้ตั้งขึ้นมาเมื่อประมาณสมัยรัชกาล พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดย ปู่สี หรือ นายสี เป็นผู้ก่อตั้ง และเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายลาว ซึ่งอพยพตั้งถิ่นฐานมาจากราชอาณาจักรลาว ประเทศลาว อพยพมาประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน

สาเหตุที่เรียกชื่อว่า “หมู่บ้านปากห้วย” เพราะเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับภูเขา เดิมเป็นพื้นที่ป่ามีต้นไม้ นานาพันธุ์ขึ้นอยู่หนาแน่น มีสัตว์ป่าชุกชุม มีลำห้วยไหลจากเชิงเขาลงสู่พื้นที่ราบเป็นระยะทางยาวผ่าน หมู่บ้าน โดยมีจุดเริ่มต้นของลำห้วยอยู่ในเขตหมู่บ้านนี้ ปัจจุบันป่าไม้และลำห้วยแทบจะไม่มีให้เห็นเลย จะมีให้เห็นก็เพียงบางจุดเท่านั้น

หมู่ที่ ๘ บ้านหนองบัว

เมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๖๗ หรือประมาณ ๒๐๐ ปี มาแล้วตรงกับรัชกาลที่ ๑ ครั้งนั้นราชอาณาจักรลาวได้เกิดไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศเมืองหลวงกรุงเวียงจันทน์ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง ประชาชนได้อพยพหนีภัยสงครามข้ามแม่น้ำมาเรื่อย ๆ จนเข้ามาในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ชื่อว่าหมู่บ้าน “ซำซำ” (หนอง แหนปัจจุบันนี้)

ต่อมาประชาชนซึ่งนับถือศาสนาพุทธได้พากันร่วมใจสร้างสำนักสงฆ์ ที่หมู่ ๑๔ (บ้านป่าไร่) ไว้เพื่อ ทำบุญตักบาตรและพิธีทางศาสนาได้นิมนต์ พระอาจารย์ เม้ง มาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ยังมีयरอด แกมีแรง ศรีททาในการทำบุญมากและแกมีบ้านอยู่ที่หนองบัวซึ่งไกลมาก ยารอดจึงได้บริจาคที่ดินสร้างวัดหนองบัว ขึ้นมาเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๗๗

หมู่ที่ ๙ บ้านโคก

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๐ บ้านบึงกระจับ

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๒๕ ซึ่งมี นายชื่น วรรณพิรุณ เป็นผู้ตั้ง สภาพเดิมของหมู่บ้านนี้เป็น ป่าทึบ มีบึงเต็มไปด้วยต้นกระจับ เป็นแหล่งรวมประชากรที่อพยพมารวมกันอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งมีถนนทั้งสองฝั่ง บึงเชื่อมโยกันและต้องใช้ไม้ทำเป็นแพลำเลียงสิ่งของข้ามบึงกระจับซึ่งยาวประมาณ ๘๐ เมตร ประชากร ส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทย วิวัฒนาการของหมู่บ้านนี้ตั้งแต่เริ่มตั้งจนถึงปัจจุบัน เดิมเป็นป่าไม้ทึบตามริมบึง บัดนี้มีประชากร เพิ่มขึ้นมาก จึงถางฟันตัดต้นไม้ให้เตียนเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย เป็นสถานที่อยู่อาศัย ประกอบ อาชีพ ดังที่ได้เห็นในปัจจุบัน

หมู่ที่ ๑๑ บ้านปลายกระจับ

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๒๗ ซึ่งมี นายบุญ นางเนี้ย เป็นผู้จัดตั้ง สภาพเดิมเป็นลำบึง ป่าแถม สาเหตุที่เรียกชื่อว่าหมู่บ้านปลายกระจับ เพราะหมู่บ้านนี้อยู่สุดปลายบึง ในสมัยก่อนในบึงเต็มไปด้วยต้น กระจับมากมาย ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทย

หมู่ที่ ๑๒ บ้านหนองแหน

หมู่บ้านที่ ๑๒ หนองแหนตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๑๒๗ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ซึ่งมี นายเพชร เป็นผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากหมู่บ้านนี้เป็นที่ราบ มีห้วยและหนองใหญ่อยู่ทางทิศ

ตะวันตกของหมู่บ้าน ในหนองมีน้ำจอกแห่นขึ้นเต็มไปหมดทั้งหนอง ชาวบ้านจึงได้เรียกหนองน้ำว่า หนองแห่น จึงได้ตั้งชื่อว่าหมู่บ้านหนองแห่น

หมู่ที่ ๑๓ บ้านหนองกระทุ่ม

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๔ บ้านป่าไร่

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐ สภาพเดิมของหมู่บ้านนี้เป็นป่าละเมาะเต็มไปด้วยต้นไม้เล็กใหญ่ ปกคลุมอยู่ พื้นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ ดินดาร์ ประชากรได้ช่วยกันทำลายป่าไม้เป็นที่ทำไร่พร้อมกับได้จับจองเป็นที่อยู่ ที่อาศัยและส่วนใหญ่เป็นที่ทำไร่ ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า “บ้านป่าไร่” ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายลาวอพยพมาจากเวียงจันทน์ วิศวนาการของหมู่บ้านนี้ตั้งแต่เริ่มตั้งจนถึงปัจจุบัน เดิมเป็นป่าละเมาะ บัดนี้ประชากรเพิ่มขึ้นจึงถางฟันตัดต้นไม้ป่าพงสั้ให้เตียนเป็นที่อยู่ ที่อาศัยที่ทำมาหากินดังที่ให้เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้

หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองเค็ด

บ้านหนองเค็ดมีประวัติความเป็นมาโดยย่อ เท่าที่สืบมาจากปากคำของผู้ที่เล่าให้ฟังว่ามีตายายสองคน เป็นชาวเวียงจันทน์ ได้อพยพจากถิ่นฐานเดิมมาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ก่อน มีชื่อเรียกเป็นภาษาชาวเวียงจันทน์ว่า พ่อเผ่าเพ็ง แม่เผ่าเพ็ง ถ้าเรียกกันเป็นภาษาไทยแล้วเรียกว่าพ่อเผ่าเพ็ง แม่เผ่าเพ็ง ที่เรียกกันเช่นนี้จะเพราะคนทั้งสองได้ที่พักอาศัยอย่างสุขสบายแล้วก็เป็นที่ บริเวณที่อยู่อาศัยของคนทั้งสองนั้นเป็นดอนเรียกตามภาษาชาวเวียงว่า “ดอนเค็ง” เพราะมีต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ เรียกตามภาษาชาวเวียงว่าต้นไม้เค็ง ปัจจุบันนี้ชาวบ้านยังเรียกดอนนี้ว่า ดองเค็ง และต้นไม้นี้ก็เรียกว่าต้นไม้เค็ง ระหว่างดอนที่อยู่อาศัยของคนทั้งสองนั้นมีหนองน้ำอยู่สองฟาก หนองหนึ่งเรียกว่าหนองบ้านเก่า อีกหนองหนึ่งเรียกว่าหนองเค็ด เพราะมีต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่บริเวณของหนองเรียกว่าต้นไม้เค็ด ตามสันนิษฐานแล้ว คนทั้งสองได้อาศัยดอนอยู่เพราะดอนอยู่ใกล้กับหนอง ที่สันนิษฐานเช่นนี้เพราะคนทั้งสองต้องอาศัยน้ำบริโภคและใช้ในการเพาะปลูก ครั้งต่อมาก็มีคนอพยพทยอยเข้ามาทำมาหากินในถิ่นเดียวกันนี้มากขึ้น และสืบได้ว่าผู้คนได้มาตั้งรกรากทางฝั่งหนองที่มีต้นไม้เค็ดขึ้นอยู่ ทราบภายหลังว่าเป็นชาวเวียง เพราะมีครอบครัวหนึ่งมีผู้สืบสกุลว่า “ลาวเวียง” เหตุที่พอจะเชื่อถือได้เพราะปัจจุบันนี้สกุลนี้ยังมีอยู่ แต่เท่าที่เรียกกันว่าบ้านหนองเค็ดนั้น พอสรุปได้ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ ประการแรกเป็นเพราะการสืบเชื้อสายมาจากชาวเวียงซึ่งอพยพมาอาศัยอยู่ใกล้หนองที่มีต้นไม้เค็ง ประการที่สอง ชาวบ้านปัจจุบันมีถิ่นฐานมั่นคงขึ้นที่บริเวณใกล้หนองที่มีต้นไม้เค็ง ประการที่สาม คำว่า “เค็ง” กับ “เค็ด” เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งเรียกชื่อแล้วคล้ายคลึงกันมาก ด้วยเหตุผล ๓ ประการนี้เอง จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านหนองเค็ด” หมู่บ้านนี้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๙๕ ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายหรืออพยพมาจากเวียงจันทน์

สถานที่ที่น่าสนใจ
ในตำบลหนองแห่น

วัดบึงกระจับ

วัดบึงกระจับ ตั้งอยู่เลขที่ ๓๓ บ้านบึงกระจับ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๕๗ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๕๒๗๗ อาณาเขตทิศเหนือ จรดคลองบึงกระจับ ทิศใต้จรดที่ดินชาวบ้าน ทิศตะวันออก จรดทางสาธารณะ ประโยชน์ ทิศตะวันตก จรดที่ดินชาวบ้าน มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๔ แปลง เนื้อที่ ๗๔ ไร่ โฉนดที่ดินเลขที่ ๓๓๔ , ๓๓๐

วัดบึงกระจับ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระครูวิชัยบุญสาร	พ.ศ. ๒๔๖๕	ถึง	พ.ศ. ๒๕๓๕
รูปที่ ๒	พระอธิการจำปา ปกสุสโร	พ.ศ. ๒๕๓๕	ถึง	พ.ศ. ๒๕๔๒
รูปที่ ๓	พระปลัดเกรียงศักดิ์ ปกสุสโร			

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๖ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๒ เป็นอาคารไม้
๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นอาคารไม้
๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๕ หลัง เป็นอาคารไม้ ๒ หลัง และตึก ๓ หลัง
๕. ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๓๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก
๖. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

กลุ่มผู้เก็บข้อมูล

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดบึงกระจับ

๑. หนังสือ “ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๐๐-๑๐๑

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดบึงกระจับ

บน : พระอุโบสถ

ล่าง : การรื้อถอนหอพระ ซึ่งสร้างอยู่ที่หน้าพระอุโบสถ

บน และล่าง : หอพระ และพระภายใน

บน และล่าง : กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

บน : ศาลาบำเพ็ญบุญ

ล่าง : มณฑปที่ประดิษฐานรูปหล่อเหมือนอดีตเจ้าอาวาส

บน : ฌาปนสถาน

ล่าง : มรณานุสติสถาน

บน และ ล่าง : การสร้างสะพานข้ามคลองบึงกระชับบริเวณหน้าวัด

วัดหนองแห่น

วัดหนองแห่น ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๕ บ้านหนองแห่น หมู่ที่ ๑๒ ตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๐ ไร่ ๓ งาน ๘๘ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๒๔๕๓๔ อาณาเขต ทิศเหนือและทิศใต้จรดทางสาธารณะ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จรดที่ดินเอกชน

วัดหนองแห่น ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ การศึกษามีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ โรงเรียนผู้ใหญ่วัด เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดประชาชน หน่วยกู้ภัย อำเภอพนมสารคาม

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระพิมพ์
รูปที่ ๒	พระเปลื้อง
รูปที่ ๓	พระเหล็ก
รูปที่ ๔	พระครูสวด
รูปที่ ๕	พระครูสุทิวาสารวิบูล

พ.ศ. ๒๕๑๓ ถึง ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถหลังใหม่ที่ออกแบบโดย พระอาจารย์บุญมี กันตสีโล ชั้นบนเป็นเครื่องไม้แกะสลักเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ทางพุทธประวัติ ชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน

๒. หอพระซึ่งอยู่ติดกับด้านหลังอุโบสถหลังใหญ่ เป็นที่ประดิษฐานพระประธานจากอุโบสถหลังเก่า

๓. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๔.๓ เมตร ยาว ๔๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ เป็นอาคารไม้

๔. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๔.๕ เมตร ยาว ๑๘.๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นอาคารไม้

๕. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๓ หลัง เป็นอาคารไม้ ๓ หลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓

๖. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๑ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

นอกจากนี้ยังมีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ คือ ฌาปนสถาน จำนวน ๑ หลัง ปุชนิยวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ๑ องค์

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดหนองแห่น

๑. หนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๕๐-๑๕๐

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดหนองแหน

บน และ ล่าง : พระอุโบสถหลังใหม่

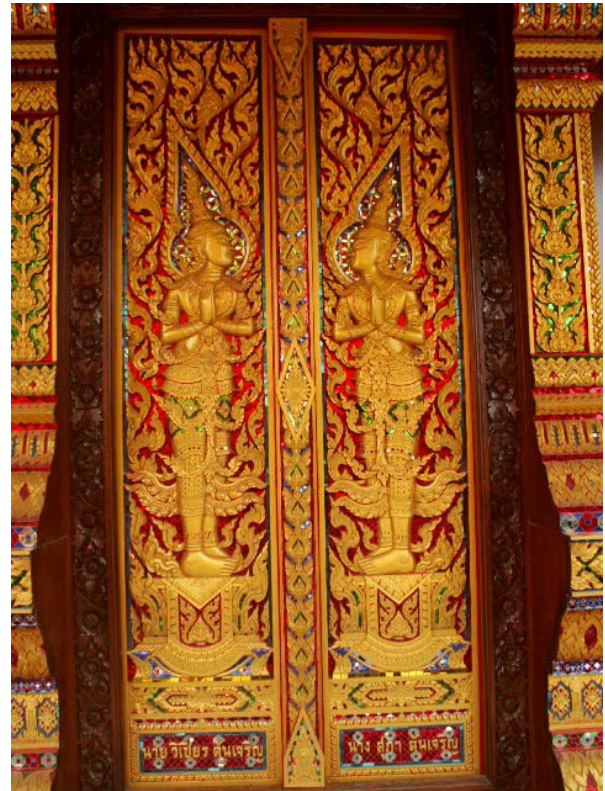

ซ้าย : บุญบถที่ประดิษฐานพระประธานภายในอุโบสถ

ขวา : ศาลารายด้านข้างอุโบสถ

ซ้าย และ ขวา : ลายแกะสลักไม้บานหน้าต่างภาพทศชาติ

ซ้าย และ ขวา : ภาพแกะสลักบานประตูด้านหลังอุโบสถ

ซ้าย และ ขวา : หอพระด้านหลังอุโบสถที่ประดิษฐานพระประธานองค์เก่า

บน และ ล่าง : หอพระและพระประธานองค์เก่า

บน : หอระฆัง

ล่าง : ศาลาการเปรียญ

บน : ศาลาบำเพ็ญกุศล

ล่าง : พระอาจารย์บุญมี กันตสีโล (นันทวิจิต) ผู้ออกแบบพระอุโบสถทรงใหม่

๘. ตำบลบ้านช่อง

ตำบลบ้านช่อง แต่เดิมนั้นเรียกว่า “บ้านช่อง” เพราะเป็นเส้นทางที่พ่อค้า คววยเดินผ่านและเป็นที่พักกองคาราวานและมีกำนันคนแรกชื่อว่า “ขุนช่อง” จึงเรียกว่าตำบลบ้านช่องต่อมาเพี้ยนไปจากเดิมเป็น “บ้านช่อง” จึงเรียกตำบลบ้านช่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๔ หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ ๑ บ้านช่อง
- หมู่ที่ ๒ บ้านแถวธาร
- หมู่ที่ ๓ บ้านหนองวัว
- หมู่ที่ ๔ บ้านคันสำโรง
- หมู่ที่ ๕ บ้านหัวกระสังข์
- หมู่ที่ ๖ บ้านหัวกระพี
- หมู่ที่ ๗ บ้านธารพุด
- หมู่ที่ ๘ บ้านไร่
- หมู่ที่ ๙ บ้านหนองน้ำพุ
- หมู่ที่ ๑๐ บ้านหัวกระสังข์เก่า
- หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองตารอด
- หมู่ที่ ๑๒ บ้านห้วยปลีก
- หมู่ที่ ๑๓ บ้านหนองสองห้อง
- หมู่ที่ ๑๔ บ้านเกาะสุวรรณ

ประวัติหมู่บ้านตำบลบ้านช่อง

หมู่ที่ ๑ บ้านช่อง

จากการสอบถามผู้สูงอายุที่สุดในหมู่บ้านนี้ทราบว่า หมู่บ้านช่องเริ่มตั้งหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ.๒๓๑๐ สมัยกรุงศรีอยุธยาแตกครั้งที่ ๒ สมเด็จพระเจ้าตากสินเดินทัพพาครอบครัวคนไทยจากกรุงศรีอยุธยาไปจันทบุรี เพื่อรวมกำลังทหารตีได้ทัพพม่ากอบกู้กรุงศรีอยุธยาคลับคืนมา ได้เดินทางผ่านหมู่บ้านนี้เห็นว่าเป็นทำเลดี มีน้ำอุดมสมบูรณ์ สมควรเป็นที่พักไพร่พลได้ จึงเลือกทำเลแห่งนี้เป็นที่พักไพร่พลบางส่วนเป็นการคอยพวกที่เดินทางมาตามหลังด้วย เข้าใจว่ามีครอบครัวไทยตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นี่บ้างหลายครัวเรือน จนมีลูกหลานขยายครอบครัวมากขึ้น

ต่อมาพวกพ่อค้าควายจากภาคอีสานตอนล่างความไปขายยังจังหวัดชายทะเลมีชลบุรี เป็นต้นตอนฝูงความผ่านมาและหยุดพักตามแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์มากแห่งนี้เป็นประจำ จนกลายเป็นช่องทางของพ่อค้าควายทางภาคอีสานตอนควายมาขาย จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านช่อง” ความจริงชื่อ “บ้านช่อง” แคนอีสานพูดภาษาไทยตัว ช เป็นตัว ซ เพราะฉะนั้นชื่อบ้านช่อง จึงกลายมาเป็นบ้านช่อง ดังนี้

หมู่ที่ ๒ บ้านแถวธาร

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๓ บ้านหนองหว้า.

หมู่บ้านหนองหว้าตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๓ ประชาชนที่มาอยู่อาศัยครั้งแรก เป็นผู้ตั้งสภาพเดิมเป็นป่าไม้และที่ราบสูงบางส่วน เหตุที่เรียกชื่อหมู่บ้านหนองหว้านั้นเนื่องมาจากชาวบ้านตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้หนองน้ำมีต้นหว้ามาก จึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านหนองหว้า” มาจนปัจจุบันนี้ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากหมู่บ้านธารพุดและมาจากที่อื่น ครั้งแรกมีอยู่ประมาณ ๕ หลังคาเรือน มีประชากรอพยพมาจากที่อื่นเรื่อย ๆ และประชาชนในหมู่บ้านแต่งงานมีครอบครัวทำให้เรือนเพิ่มเป็นจำนวนมากขึ้น ขณะนี้ได้มีโครงการเกษตร เช่น โครงการหมู่บ้านเกษตรกรรมหนองหว้า ได้มาทำการเลี้ยงสุกร ลากรถสิกรรมโดยให้ประชาชนได้มีที่ทำกินคนละ ๒๐ ไร่ พร้อมทั้งเลี้ยงสุกรไปด้วยมีประมาณ ๗๖ ครอบครัวแล้ว และโครงการการส่งเสริมบ้านช่องได้ส่งเสริมการเลี้ยงสุกรให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยการสร้างเล้าสุกรให้ประชาชนบ้านละ ๒ เล้า โดยการเลี้ยงผ่อนส่งให้แก่บริษัทมีจำนวน ๑๘ เล้า หรือ ๑๘ ครอบครัว จนกระทั่งปัจจุบันนี้หมู่บ้านหนองหว้ามีประชาชนมาอาศัยอยู่ประมาณ ๒๓๐ ครอบครัว

หมู่ที่ ๔ บ้านคันสำโรง

ตั้งเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๕๓ หลวงพ่ออดิเป็นผู้ตั้ง เหตุที่เรียกคันสำโรงเพราะเมื่อก่อนมีต้นไม้เรียกว่า คันสำโรงมาก

หมู่ที่ ๕ บ้านหัวกระสังข์

ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๓๐๐ เชื่อกันว่าดั้งเดิมประชาชนในหมู่บ้านนี้ ได้อพยพมาจากประเทศลาวขณะที่ได้ทำศึกสงครามกันประเทศไทย ถูกทางฝ่ายไทยรุกไล่ แต่พวกนี้สามารถหลบซ่อนอยู่ได้จึงได้ตั้งบ้านเรือนขึ้นที่ริมหนองน้ำแห่งหนึ่งซึ่งขณะนี้อยู่ที่หมู่บ้านเกาะแก้วสุวรรณรามจนกระทั่งถึงสมัยพระเจ้าตากสินเดินทัพจะไปจับธนบุรีผ่านมา ชนกลุ่มนี้จึงอพยพขึ้นไปอยู่ป่าดงดิบตั้งบ้านเรือนขึ้นมาใหม่ โดยใช้ชื่อหัวกระสังข์ ตามบ้านดั้งเดิมที่อยู่เวียงจันทน์ ประเทศลาว จากสภาพป่าดงดิบก็ได้พัฒนามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน

หมู่ที่ ๖ บ้านหัวกระพี

(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๗ บ้านธารพุด

ธารพุดเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับกรุงรัตนโกสินทร์ ตามประวัติของหมู่บ้านกล่าวว่าบรรพบุรุษของชาวธารพุดเป็นพวกที่อพยพมาจากปากน้ำโจ้โล้ ในเขตอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งสองแห่งนี้อยู่ห่างกันประมาณ ๒๐ กิโลเมตร คนพวกนี้เป็นกองกำลังของพระเจ้าตากสิน สมัยหนึ่งพามาสู่เมืองจันทบุรี ที่เดินทางผ่านปากน้ำแห่งนี้

สภาพเดิมของหมู่บ้านเป็นป่าดิบชายทุ่งมีลำธารไหลผ่านสมัยก่อนจะมีน้ำในลำธารไหลตลอดปี น้ำไหลเย็นและร่มรื่นสองฝั่งลำธารทิวไปด้วยป่าไผ่และไม้ต่าง ๆ ที่หักทับไปในลำธารเมื่อน้ำไหลจะทำให้เกิดเสียง อู้ อ้า วู ๆ ๆ ตลอดเวลา ฟังคล้ายเสียงคนพูด พวกที่ตั้งบ้านเรือนใกล้ ๆ และพวกที่เดินทางผ่านไปมาจึงเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “ธารพุด”

การวิวัฒนาการของธารพุดจะเปลี่ยนแปลงในรูปของประชากรที่มากขึ้น ความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนไปตามสมัยซึ่งไม่มีความเจริญทางเทคโนโลยี เข้ามาเกี่ยวข้องมากนัก

หมู่ที่ ๘ บ้านไร่

บ้านไร่ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๗ ในสมัยกำนัน ท้าย (ไม่ทราบนามสกุล) กับกำนัน ชิน แซ่ตัน เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้านไร่ป่า

สภาพเดิมของหมู่บ้านไร่ป่านี้ แต่เดิมเป็นป่าละเมาะและป่าไผ่ และพันธุ์ไม้ป่าเล็ก ๆ ปกคลุมทั่วไปจึงเรียกว่าหมู่บ้านไร่ป่า เพราะว่าเหมาะแก่การทำไร่ ทำนา และทำสวน ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายคนไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอพยพลงมา และมีคนจีนซึ่งมีสัญชาติไทยปะปนอยู่บ้าง เดิมมีบ้านอยู่ประมาณ ๒ หลังคาเรือน ต่อมามีคนอพยพมาอยู่มากขึ้น และได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านไร่ป่า ซึ่งยังแยกออกเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ๓ หลังคาเรือน บ้านไร่ป่า บ้านคลองห้วย บ้านหนองปิง ซึ่งเรียกรวมกันว่าหมู่ ๖ บ้านไร่ป่า

หมู่ที่ ๕ บ้านหนองน้ำพุ
(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๐ บ้านหัวกระสังข์เก่า
(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองตารอด
(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๒ บ้านห้วยปลีก
(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

หมู่ที่ ๑๓ บ้านหนองสองห้อง
ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๓ นายจุ่น ดุษฎี เป็นผู้ตั้ง เนื่องจากหมู่บ้านนี้เดิมเป็นป่าดงดิบมีหนองน้ำอยู่ ๒ หนองอยู่ติดกัน ชาวบ้านในสมัยนั้นจึงตั้งชื่อว่า “หนองสองห้อง” ประชาชนส่วนใหญ่ได้ขยายมาจากบ้านช่องและหนองน้ำพุ ในเขตอำเภอพนมสารคาม สภาพหมู่บ้านในสมัยนั้นประชาชนมีอาชีพทำไร่เลื่อนลอย เช่น ปลูกข้าว ปลูกฟักทอง เผาถ่าน เก็บของป่า ต่อมาสภาพป่าหมดไปประชาชนก็เริ่มจับจองที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ ใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังจนถึงปัจจุบันนี้และที่ใดเป็นที่ลุ่มก็ใช้ทำนา จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ราษฎรได้สร้างโรงเรียนขึ้น ๑ หลัง

หมู่ที่ ๑๔ บ้านเกาะสุวรรณ
(ไม่สามารถหาข้อมูลได้ในขณะนี้)

สถานที่ที่น่าสนใจ
ในตำบลบ้านช่อง

วัดหัวกระสังข์

วัดหัวกระสังข์ ตั้งอยู่เลขที่ ๒/๒ บ้านหัวกระสังข์ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านซ่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ ๑๔ ไร่ ๑ งาน ๖๕ ตารางวา มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๑๗ ไร่ ๓ งาน ๖๕ ตารางวา

วัดหัวกระสังข์ ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๔ ชาวบ้านหัวกระสังข์ที่มีจิตศรัทธา ได้ช่วยกันก่อสร้างวัด และบริจาคที่ดินถวายวัด ได้รับการพัฒนา และทำนุบำรุงมาโดยตลอด ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร

การศึกษา มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เปิดสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒

สรุปรายนามเจ้าอาวาสเรียงตามลำดับมีดังนี้

รูปที่ ๑	พระจ๊ับ			
รูปที่ ๒	พระครูสังฆการิณี	พ.ศ. ๒๔๗๗	ถึง	พ.ศ. ๒๕๔๐
รูปที่ ๓	พระบุญมี	พ.ศ. ๒๕๔๑	ถึง	ปัจจุบัน

รายละเอียดที่น่ารู้เกี่ยวกับเสนาสนะภายในวัด

๑. พระอุโบสถ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๓ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

๒. ศาลาการเปรียญ กว้าง ๒๒ เมตร ยาว ๔๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

๓. หอสวดมนต์ กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก

๔. กุฏิสงฆ์ จำนวน ๖ หลัง เป็นอาคารไม้ ๓ หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ ๑ หลัง และตึก ๒ หลัง

๕. วิหาร กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๔ เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒

๖. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๒ หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก

ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ๑ องค์ พร้อมด้วยพระโมคคัลลาน์และพระสารีบุตร พระประธานประจำศาลาการเปรียญ ๓ องค์ และพระพุทธรูปประดิษฐานบนหอสวดมนต์ ๑๐ องค์

ประวัติบ้านหัวกระสังข์

เดิมชุมชนอยู่ที่นาออกุ่ม ประกอบด้วยบ้านหัวกระสังข์กับบ้านหัวชา บ้านหัวกระสังข์เป็นชุมชนไทยพวกกุ่มเล็ก ๆ เมื่อมีคนเมืองอพยพย้ายที่ทำกินในพื้นที่ ชาวบ้านจึงอพยพมาตั้งชุมชนในปัจจุบัน

จากออกุ่ม ไทยพวนอีกกลุ่มหนึ่งไปปราจีน ที่หัวชา ไปรวมกับพวกพนไซ หาย (ไท) โสก โลก กระเจียว ซึ่งเป็นหมู่บ้านเดิมในท้องถิ่น

ประวัติวัดหัวกระสังข์

จากหนองหัวกระสังข์ เมื่ออพยพมาตั้งชุมชนที่ปัจจุบัน เมื่อ ๒๔๘๗-๒๔๘๘ ได้สร้างวัดขึ้นครั้งแรกที่หมู่บ้านใหญ่ ต่อมาไฟไหม้วัด เหลือแต่องค์พระประธาน (หลวงพ่อดำ : พระศักดิ์คู่บ้านคู่เมืองชาวไทยพวน) ซึ่งปัจจุบันประดิษฐาน ณ ศาลาการเปรียญ จึงได้มาสร้างวัดใหม่ที่บริเวณบ้านน้อย (บ้านแล้ง)

ครั้นอุโบสถทรุดโทรม จึงได้มาสร้างวัดในบริเวณปัจจุบัน ราวปี ๒๔๙๕-๒๕๐๐ โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๔๐ เมตร

เอกสารที่ใช้ในการประกอบการค้นคว้าเรียบเรียงประวัติวัดหัวกระสังข์

๑. หนังสือ “ประวัติวัดหัวกระสังข์อำเภอฉวาง เล่ม ๑๕” พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ. หน้า ๑๕๔-๑๕๕

ภาพสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดหัวกระสังข์

ภาพบน ชุ่มประตูปากทางเข้าวัด

ภาพล่าง พระอุโบสถ

ภาพบน ด้านหน้าพระอุโบสถ

ภาพล่าง ลายปั้นปูนหน้าบันพระอุโบสถ

ภาพบน กลุ่มเสนาสนะภายในวัด

ภาพล่าง หลวงพ่อดำ พระศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองชาวไทยพวน ประดิษฐานภายในศาลาการเปรียญ เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ เมื่อครั้งวัดตั้งที่หมู่บ้านใหญ่แล้วเกิดไฟไหม้ เหลือแต่องค์ พระประธาน คือ หลวงพ่อดำ

ภาพบน กลุ่มเสนาสนะ
ภาพล่าง ศาลาการเปรียญ

ภาพบนและภาพล่าง : วิหารพระครูสังฆกรรมพินิต

ภาพบนและภาพล่าง : ฼าปนสถาน

ภาพบนและภาพล่าง : ปลายจำหลักไม้ประดับหน้าบ้านพระอุโบสถ ด้านหน้าพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพบนและภาพล่าง : พระอุโบสถหลังเก่า ด้านหลัง

สภาพภายในพระอุโบสถหลังเก่า

ภาพซ้ายและภาพขวา : สิงห์หมอบบันได ด้านหลังพระอุโบสถด้านซ้าย

ภาพบน ลายปูนปั้นลงสีกรอบหน้าต่าง
ภาพล่าง ช่อฟ้า

พิพิธภัณฑ์ไทย-พวน ข้างวัด

ประเพณีชาวไทย-พวน

ภาพปกิณกะ

ภาพบนและภาพล่าง : แมวเฝ้าถังและพระ - โคที่วัดโคกหัวข้าว

ภาพบนและภาพล่าง : เหนือเทพเจ้าและเหนือพญาคูรุฑ ที่วัดมหาเจดีย์

ภาพบนและภาพล่าง : สามัคคีชุมนุมที่พุทธมณฑลป่าข้างวัดบึงกระจับ

ภาพบนและภาพล่าง : พระถูกเปื้อนเปื้อน ที่อุโบสถหลังเก่าวัดหัวกระสังข์

ภาพบนและภาพล่าง : ถูกทอดทิ้ง ที่วัดเตาเหล็ก

ภาพบน : สงบนิ่งต่อสรรพสิ่งที่เปลี่ยนไป ที่วัดนาเหล้าบก

ภาพล่าง : ภาระหนัก ที่วัดแหลมไผ่ศรี

พระรตเสนลี้นอิสรภาพที่สวนสาธารณะหนองรี

ภาพซ้ายและภาพขวา : รายการส่องโลกด้วยตาธรรม ที่วัดบ้านเลื้อ

ภาพบนและภาพล่าง : ศาลสถิตยุดิธรรมที่ไร่คำพิพากษา และภาพกีฬามันๆ ที่วัดเมืองกาย

ภาพบน และภาพล่าง : ตายแ่นที่วัดตันตล

ภาพบน : สายเดี่ยวรุ่นดึก ที่พิพิธภัณฑ์ไทยพวน วัดหัวกระสังข์

ภาพล่าง : รื้อซื้อ ที่วัดบึงกระจับ

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๔๓ เล่ม ๑๕, โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ.

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. วัดทั่วราชอาณาจักร ตามระเบียบปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๒๕ เล่ม ๒, โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพฯ.

พระครูวิจิตรธรรมสุนทร. แบบกรอกประวัติวัดต้นตาล เพื่อเสนอต่อกรมศาสนา ๑๕ ก.พ. ๒๗ ป้อม วงศ์พระราม. บทสัมภาษณ์ อายุ ๗๓ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๕๗ หมู่ ๑๑ ต.หนองยาว

อ.พนมสารคาม จ. ฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘.

สนธิ์ กุลยะสอน. บทสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘.